

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ "Ο ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ" ◊ ΤΕΥΧΟΣ 33, ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Παρουσιάστηκε, από τη φιλόλογο Βαρ. Κεμερίδου, το βιβλίο του Γιάννη Κορζή

σελ. 8

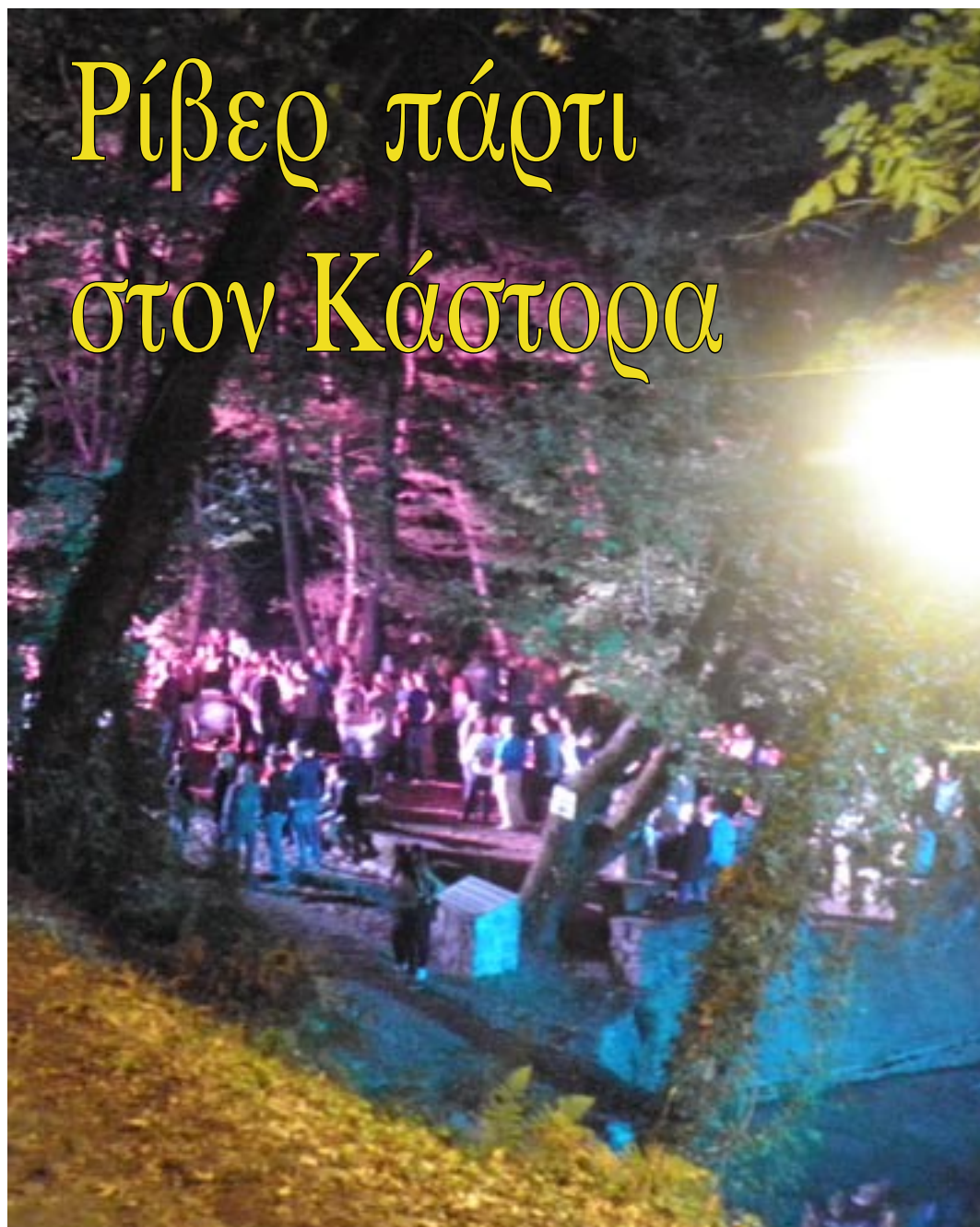
Εντυπωσίασε το χορευτικό μας στις εκδηλώσεις για του Χρόνου τα Γυρίσματα

σελ. 28-29

Ο 2^ο Δρόμος Αθανάτων πραγματοποιήθηκε στις 28 Οκτωβρίου 2016

σελ. 10

Ρίβερ πάρτι στον Κάστορα

ΝΗΡΙΟΝ ΕΠΕ

τεχνική εταιρεία

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΙΔΙΩΤΕΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ
ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ

REAL ESTATE

ΑΓΟΡΕΣ
ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΕΧ. ΓΡΑΦΕΙΑ

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΡΙΟΥ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΤΑΤΙΚΩΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

ανακαινίσεις, ενεργειακά πιστοποιητικά, νομιμοποιήσεις αυθαιρέτων
ΒΕΡΑΝΖΕΡΟΥ 22 - 104 32, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210-3246589, 210-5243774

Σημείωμα του Εκδότη

Διάβαζα ότι ολοκληρώθηκε η διαδικασία αξιολόγησης των τοπικών προγραμμάτων CLLD/LEADER για την περίοδο 2014-2023 από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ότι «Αναπτυξιακή Εταιρεία Πάρωνα Α.Ε.» (ΠΑΡΝΩΝΑΣ Α.Ε.) κατέλαβε την 3η θέση από τα 47 τοπικά προγράμματα της χώρας. Και μιλάμε για 16.000.000€ που θα δοθούν στην Ανατολική Πελοπόννησο. Επιτέλους ένα ευχάριστο νέο. Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1995 ως επιχείρηση των Ο.Τ.Α. με σκοπό την επιστημονική και τεχνική στήριξη των Ο.Τ.Α. και των ενώσεών τους, με άξονες την επιχειρηματική, οικονομική και βιώσιμη ανάπτυξη τους. Σε αυτό το πλαίσιο δραστηριοποιείται στον αγροτικό τομέα, τα περι-

βαλλοντικά, τα πολιτιστικά και κοινωνικά θέματα. Μέλος της εταιρείας είναι και ο Δήμος Σπάρτης. Ευχόμαστε να δούμε καλές και επωφελείς για τον τόπο δράσεις και να συμμετέχει και η περιοχή μας. Πάντα είμαστε ουραγοί, το νέο μας τρομάζει. Θα περίμενα από τους τοπικούς εκπροσώπους να διεκδικήσουν την ένταξή μας σε τέτοια προγράμματα. Αυτά τα «τρισκατάρτα» κοινοτικά χρήματα έρχονται και εμείς σφουρίζουμε αδιάφορα.

Έχουμε γράψει αρκετές φορές για θέματα σχετικά με την ανάπτυξη της περιοχής, αγροτική και τουριστική και δε θα κουραστούμε να γράφουμε. Τι γίνεται άραγε με αυτό το «κουρασμένο» θέμα που λέγεται αρχαία της Πελλάνας. Υπάρχει κάποια πρωτοβουλία για να δραστηριο-

ποιηθούν ξανά οι ανασκαφές και η ανάδειξη του χώρου; Ο Πολυδεύκης θα βοηθούσε.

Νέα πράγματα συμβαίνουν στο Καστόρι. Στο ίδρυμα Μπακή έχουν ξεκινήσει μαθήματα μουσικών οργάνων, το οποίο θεωρώ ένα εξαιρετικό γεγονός και εύχομαι πολλά παιδιά και ίσως και μεγάλοι (τολμήστε το!) να συμμετέχουν. Συγχαρητήρια στο ίδρυμα. Εμείς που μεγαλώσαμε στο Καστόρι ξέρουμε τι θα πει να στερηθείς τη βασική καλλιτεχνική εκπαίδευση, όπως η μουσική, ένα όργανο ή το μπαλέτο.

Το καλοκαίρι πέρασε καλά με τα πανηγύρια του και τα τοπικά γεγονότα και γευτήκαμε τα τοπικά προϊόντα που συνεχίζουν να πωλούνται στο παζάρι της Δευτέρας. Η Ομάδα Ελληνικού Παραδοσιακού Χορού του Πολυδεύ-

κη έκανε φέτος εξαιρετική παράσταση. Και το άλλο νέο γεγονός είναι το ρίβερ πάρτι που έγινε στον Κάστορα. Το φθινόπωρο στόλισε τον τόπο με τα ρόδια, έφερε λωτούς κάστανα και καρύδια. Πλούσια τα ελέη! Φέτος δε θα έχει λαδιά. Όμως η φύση αποθηκεύει και πάλι θα γεμίσουν οι ελιές. Η Μπουκουβάλα όμως θα γιορταστεί και ευχόμαστε με μεγάλη επιτυχία.

Να μπορούσαμε να διδαχτούμε από τη φύση. Η ζωή δεν είναι πάντα ανιούσα, ακολουθεί κύκλο και ελπίζουμε σπείρα, και μετά τα «κάτω» έρχονται τα «πάνω» και ούτω καθεξής. Όταν όμως είσαι «κάτω» πρέπει να εργάζεσαι για να έρθεις στα «πάνω» και όταν είσαι «πάνω» να ετοιμάζεσαι για τα «κάτω».

Καλό Φθινόπωρο

Έντυπη εφημερίδα

«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Ιδιοκτήτης: Πολιτιστικός Σύλλογος Καστορείου «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Ταχυδρομική Διεύθυνση:
Καστόρειο Λακωνίας, τ.κ. 23059
τηλ.: 6973208890, 6944377514
http://kastori.gr, http://polydefkis.gr
e-mail: info@polydefkis.gr

Εκδότης: Η Πρόεδρος Ευγενία Λαμπή

Συντακτική Επιτροπή
Βαρβάρα Κεμερίδου,
Ευγενία Λαμπή, Ελένη
Βλαχογιάννη,
Αναστασία Κάδρακάη,
Γαρυφαλία Ρουμελιώτη,
Θάνος Τζωρτζάκης, Γιάννης
Αρφάνης.

Επιμέλεια Ύλης
Αγροτικά, Αθλητικά: Γιάννης
Αρφάνης
Επιστημονικά: Ευγενία Λαμπή,
Κων/νος Καλκανδής
Κοινωνικά: Ελένη Βλαχογιάννη,
Καίτη Σμυρνιού
Οικονομικά: Κων/νος Καλκανδής,
Θάνος Τζωρτζάκης
Πολιτιστικά: Βαρβάρα Κεμερίδου,
Ευγενία Λαμπή
Φωτογραφικό υλικό: Βασ. Λαγανάς,
Γιάννης Αρφάνης, Γ. Λαγανάς, Θ.
Ανδριανός, Π. Γεωργαράς
Χορηγίες: Καίτη Σμυρνιού
Καστανιώτικα: Γιώργος Λαγανάς

Ανταποκριτές
Καστόρι – Βόρειοι Δήμοι:
Δημητράκης Κραμποβίτης,
Θεόδωρος Αλαφογιάννης,
Παναγιώτης Λαμπράκης, Θανάσης
Δημητρακόπουλος, Νίκος Λαγανάς
ΗΠΑ, Βοστώνη: Eugenia Markos,
Νέα Υόρκη: Panagiotis Pantazis,
Αλάσκα: Maria Bascous
Αυστραλία: Angela Vasilas

Παραγωγή, εκτύπωση:
Ο «Π» σχεδιάζεται και υλοποιείται
από τη ΝΗΡΙΟΝ ΕΠΕ, www.nirion.gr

Καστανιώτικα

Δεν πρόλαβε να στεγνώσει το μελάνι από το τελευταίο μας σχόλιο στο προηγούμενο τεύχος του «Πολυδεύκη» σχετικά με το φόβο που θέλουν να σπείρουν στο βουνό κάποιον, για να δρουν ανενόχλητοι, και η Ελληνική Αστυνομία ανακάλυψε μια μεγάλη χασισοφυτεία κοντά στην Αλευρού.

Το χωριό μας και η γύρω περιοχή ή θα αναπτυχθεί με τον ήπιο οικολογικό τουρισμό που θα έχει σαν πόλο έλξης τον Βόρειο Ταΰγετο ή θα γίνουμε «Ζωνιανά», όπου μια δράκα ανθρώπων θα προσπαθούν να πλουτίσουν παράνομα, σπέρνοντας το φόβο και τον τρόμο στην περιοχή.

Τοπική Αυτοδιοίκηση, μαζικοί φορείς της περιοχής, όλη η κοινωνία μαζί με την πολιτεία, πρέπει να τσακίσουν αυτά τα φαινόμενα όσο είναι νωρίς για το καλό του τόπου.

Η Δευτέρα για το χωριό ήταν μια μέρα σημαντι-

κή, από βραδύς οι καμπήσιοι Ντάνος, Λιναρδάκης κ.λπ. παραγωγοί, έφεραν τα μπροστανικά τους για το παζάρι.

Πρωί-πρωί άρχιζαν οι πωλήσεις και τα μπακάλικα δεν προλάβαιναν να γεμίζουν τις τσάντες των πελατών. Όσο για το υπόγειο του Οικονομάκη ο Χριστόφορος δεν προλάβαινε να γεμίζει κατρουτσούς από τα βαρέλια με το κρασί.

Όμως τα τελευταία χρόνια το παζάρι αργοσβήνει, ελάχιστοι οι παζαριώτες, αραιοί οι αγοραστές, σημεία των καιρών.

Όλοι μας λίγο πολύ περάσαμε από τα θρανία του σχολείου μας άλλοι με μεγάλη επιτυχία, άλλοι με λιγότερη, όμως οι περισσότεροι στη δεκαετία '60 και '70 περάσαμε και από το «ανοιχτό σχολείο αρρένων» δίπλα από τη γέφυρα κάτω από μια καρυδιά. Δάσκαλος εδώ ο Θεωδωρής ο «Κοφινάς», κατά κόσμον Θό-

δωρος Αδαμάκης από την Αλευρού, ετοιμόλογος και αθυρόστομος.

Όταν άνοιγε ο καιρός ο Θεωδωρής κάτω από την καρυδιά με επιδειξιότητα έπιανε τις λυγαριές και τα καλάμια και να κοφίνια, να κόφες, να καλαθάκια. Τις Δευτέρες έβαζε τα καλά του έπαιρνε και μερικά από τα καλάθια του και κατέβαινε στο παζάρι, φιλόλιγνος με το μαλλί καλοχτενισμένο προς τα πίσω και τα χωρατά πάντα στην άκρη της γλώσσας. Τάχα ποσά κοφίνια να υπάρχουν στα σπίτια του χωριού από τα επιδέξια χεριά του Κοφινά;

Πάλι άρχισαν οι ψίθυροι ότι κλείνει το Λύκειο του χωριού μας. Ας προετοιμαστούμε όλοι έγκαιρα, να αποτρέψουμε κάτι τέτοιο, πριν μας προλάβουν τα γεγονότα.

Γεια σας πατριώτες
Ο Καστανιώτης
gld@otenet.gr

Άλλη μια χρονιά και οι περισσότεροι λίγο πολύ θα μαζεύουμε τις ελιές μας για το εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο της χρονιάς. Φέτος η σοδειά δεν είναι καλή. Αλλά αν εξαιρέσεις εμάς που «καλλιεργούμε» το χόμπι μας με τη βοήθεια αδελφών (!), υπάρχουν άνθρωποι που ζουν από το ελαιόλαδο ή ελπίζουν να ζήσουν από αυτό ακόμη και στην περιοχή μας.

Έπεσε στην αντίληψή μου η συνέντευξη των Γρηγόρη Αντωνιάδη, προέδρου του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Τυποποιήσεως Ελαιολάδου (ΣΕΒΙΤΕΛ), και Γεώργιου Οικονόμου, γενικού διευθυντή του Συνδέσμου στην ιστοσελίδα kourdistoportokali, το Μάρτη του 2016. Εκτιμούν ότι, από τις 400.000 παραγωγούς, αυτοί που θα κατορθώσουν να επιβιώ-

δραστηριότητα μέσω της δημιουργίας δικτύων παραγωγών που θα συνασπίζονται τόσο στην καλλιέργεια όσο και στη διάθεση και τυποποίηση. Τέτοια μοντέλα έχουν αναπτυχθεί και χρηματοδοτούνται και από ευρωπαϊκά προγράμματα.

Σχετικά με την τυποποίηση δε χρειάζεται να διαθέτεις δικό σου τυποποιητήριο για να τυποποιείς π.χ. ελαιόλαδο, μπορείς να το κάνεις στα ήδη διαθέσιμα. Ένα τέτοιο υπάρχει ήδη στο Καστόρι και έχουμε κάνει και σχετική αφιέρωση σε προηγούμενο Πολυδεύκη. Σε κάθε περίπτωση και να μη φτάσεις στην τυποποίηση, η συνεργασία μεταξύ των παραγωγών ώστε να επιτυγχάνονται μεγαλύτερα μεγέθη παραγωγής αλλά και σταθερή καλή ποιότητα είναι υποχρεωτική, ώστε να μπορείς να σταθείς ανταγωνιστι-

τα σουπερμάρκετ. Για να επιτευχθεί αυτό, κυρίαρχο ρόλο έχουν παίξει οι αγροτικοί σύλλογοι. Αξίζει να σημειωθεί η περίπτωση των παραγωγών δικοκκου σταριού «ντίνκελ» στην Κομοτηνή, οι οποίοι αφού κατάφεραν

Η συνολική δημόσια δαπάνη για το μέτρο είναι 241 εκατ. ευρώ και αναμένεται να ενταχθούν 12.000 περίπου νέοι γεωργοί που θα κληθούν να υλοποιήσουν τετραετές επιχειρηματικό σχέδιο. Η ενίσχυση που θα λάβουν κυ-

Ελαιόλαδο και δίκτυα παραγωγών και επιχειρήσεων

σων επιχειρηματικά είναι μόλις 70.000 και επιβεβαιώνουν ότι οι εξαγωγές τυποποιημένου ελαιόλαδου αυξήθηκαν κατά 60%.

Επιβεβαιώνουν επίσης ότι αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός νέων ανθρώπων που θέλουν να ασχοληθούν με τις εξαγωγές του ελαιολάδου δημιουργώντας την ελπίδα ότι θα επιτευχθεί ο στόχος εξαγωγών 50.000 τόνων.

Αξίζει όμως να επενδύσεις χρήματα στην τυποποίηση του ελαιολάδου μόνος σου και μάλιστα με τα μεγέθη που αντιστοιχούν στον κατακερματισμένο αγροτικό κλήρο, την ανυπαρξία αντασμού, την αποτυχία των συνεταιρισμών και τις παλιές νοοτροπίες; Η απάντηση είναι μάλλον όχι. Οι «σκληροί» υποστηρίζουν πως, για να έχεις μια βιώσιμη αγροτική επιχείρηση, η ελάχιστη έκταση που πρέπει να διαθέτεις είναι πάνω από 150 στρέμματα με 2.000 ρίζες ελιές.

Όμως ζούμε στην Ελλάδα, σήμερα, και θα μπορούσαμε να αποκτήσουμε την έκταση που χρειάζεται και την ανταγωνιστική

κά στην αγορά. Εξάλλου ένα από τα επιχειρήματα για την ποθητή ανάπτυξη που δεν έρχεται στη χώρα μας είναι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Για να μπορέσουμε να αμυνθούμε και να μην κατακρημνιστούν οι μισθοί και τα εισοδήματα είναι η αύξηση των μεγεθών και στην περίπτωση των αγροτών το όπλο είναι η συνεργασία.

Εάν θέλεις απλώς να έχεις μερικές ελιές και να πουλάς κάνα τενεκέ λάδι σε γνωστούς, τότε δε χρειάζεται να συζητάμε. Αν όμως πρέπει το χωριό να θρέψει έναν αριθμό νέων ανθρώπων και τις οικογένειές τους, ο δρόμος είναι δεδομένος.

Δίκτυα παραγωγών έχουν αρχίσει να λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, σε πολλές κατηγορίες αγροτικών προϊόντων με κύριο στόχο τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων χωρίς μεσάζοντες με τη δημιουργία για παράδειγμα των αγορών αγροτών στις οποίες οι τιμές των προϊόντων είναι αρκετά χαμηλότερες σε σχέση με τα μανάβικα και

να αναδείξουν το αρχαίο αυτό προϊόν, τώρα αναζητούν λύσεις για οργανωμένη διάθεση του προϊόντος, ώστε να είναι επωφέλεστερη γι' αυτούς.

Μιας και δημιουργήθηκε η προκήρυξη του μέτρου 6.1 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, που αφορά στην ενίσχυση νέων αγροτών/κτηνοτρόφων, έως και 40 ετών, για την εισοδό τους στη γεωργική απασχόληση και την πρώτη τους εγκατάσταση σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και η υποβολή αιτήσεων για ενίσχυση διαρκεί μέχρι τις 30 Νοεμβρίου, ελπίζουμε ότι νέοι αγρότες από την περιοχή μας θα υποβάλλουν αιτήσεις και θα χρηματοδοτηθούν για μια καλή αρχή στη ζωή τους.

μαίνεται από 17.000 έως 22.000 ευρώ ανάλογα με την κατεύθυνση της καλλιέργειας / εκτροφής και την περιοχή εγκατάστασης.

Οι εισερχόμενοι στην κτηνοτροφική παραγωγή, καθώς και οι κάτοικοι των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών ή των μικρών νησιών μέχρι και 3.000 κατοίκους, έχουν αυξημένη στήριξη.

Ελπίζουμε όμως ότι αυτές οι ενισχύσεις δεν θα είναι απλώς μια απλή κατανάλωση κοινοτικών χρημάτων μέχρι την επόμενη ενίσχυση, χωρίς όραμα. Έστω και σε αυτούς τους «ομιχλώδεις» καιρούς το όραμα το οφείλουμε στον εαυτό μας.

Η φωτογραφία είναι από το ελαιοτριβείο του Αριστοτέλη Καράγιαννη.

ΕΛ

Δίκτυα παραγωγών έχουν αρχίσει να λειτουργούν σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, σε πολλές κατηγορίες αγροτικών προϊόντων με κύριο στόχο τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων χωρίς μεσάζοντες

Εικόνες του τριμήνου

Το 1^ο Ρίβερ Πάρτι την Κυριακή 14 Αυγούστου 2016 στον Κάστορα είναι γεγονός. Την πρωτοβουλία ανέλαβε η ομάδα μας, η Αθλητική Ένωση Πελλάνας Καστορείου. Η επιτυχία ήταν μεγάλη με προσέλευση όγκου των ηλικιών και ανήκουν συμπατριώτες στην Ομάδα, τον Πρόεδρό της Γιώργο Κ. Σκαφιδά και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ωραίος φωτισμός, ντι τζέι και ποτά και το κέφι άναψε.

1^ο ΡΙΒΕΡ ΠΑΡΤΙ ΣΤΟΝ ΚΑΣΤΟΡΑ

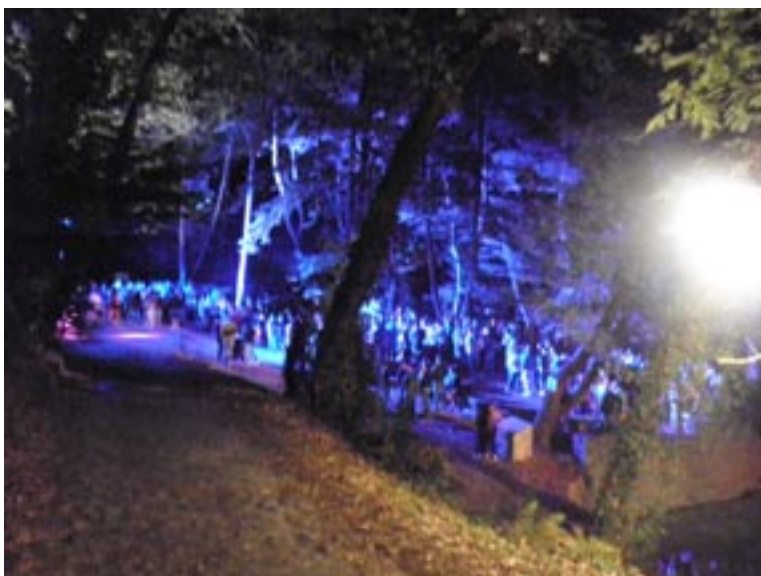
Το 1^ο Ρίβερ Πάρτι την Κυριακή 14 Αυγούστου 2016 στον Κάστορα είναι γεγονός. Την πρωτοβουλία ανέλαβε η ομάδα μας, η Αθλητική Ένωση Πελλάνας Καστορείου. Η επιτυχία ήταν μεγάλη με προσέλευση όλων των ηλικιών και ανήκουν συμπατριώτες στην Ομάδα, τον Πρόεδρό της Γιώργο Κ. Σκαφιδά και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Ωραίος φωτισμός, ντι τζέι και ποτά και το κέφι άναψε. Επιτέλους είδαμε τη νεολαία να διασκεδάσει. Η προετοιμασία του πάρτι έγινε από τους Γ. Κ. Σκαφιδά, Κώστα Κουτσομπό, Δημήτρη Μιχαλόπουλο και Δημήτρη Λαφογιάννη. Στο πάρτι βοήθησαν ο Κώστας Κουτσομπός και ο Φάνης Λάζαρης. Τα βαρέλια πρωτότυπα τραπέζια (!) έβαψε ο Γιώργος Ευθ. Σκαφιδάς. Τα έξοδα των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων ανέλαβε η ομάδα. Ο Δήμος Σπάρτης βοήθησε διαθέτοντας τη γεννήτρια για την παροχή του ρεύματος.

Ευχόμαστε να θεσμοθετηθεί το ρίβερ πάρτι και να εξελιχθεί σε ένα μουσικό γεγονός για την περιοχή μας με ζωντανά συγκροτήματα και ποικίλο πρόγραμμα. Διάθεση και προσφορά να υπάρχει και μπορεί να καταφέρουμε να έχουμε στην περιοχή μας κάτι διαφορετικό από τα πανηγύρια, μιας και πανηγύρι δεν κάνουμε.

ΕΛ

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΠΕΛΛΑΝΑΣ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ

Η ΑΕ Πελλάνας Καστορείου καταφέρνει να διακρίνεται και έχει καταφέρει να παίζει στο Α΄ Τοπικό Λακωνίας. Πέρυσι μάλιστα τερμάτισε στην τέταρτη θέση και μέχρι τώρα βρίσκεται στις τέσσερις πρώτες θέσεις. Συναγωνίζεται με ομάδες όπως του Βλαχιώτη, του Γυθείου και των Μολάων που έχουν μεγάλους προϋπολογισμούς και στήριξη από τους φιλάθλους τους. Βέβαια αυτό δεν έγινε τυχαία, πίσω κρύβεται πολλή δουλειά κυρίως από το Διοικητικό Συμβούλιο που

Ρίβερο πάρτι στον Κάστορα με πρωτοβουλία της ομάδας μας

απαρτίζεται από τους Γιώργο Κ. Σκαφιδά (Πρόεδρο - Καστόρι), Δημήτρη Μιχαλόπουλο (Αντιπρόεδρο - Παρδάλι), Κώστα Κουτσουμπό (Ταμία - Καστόρι), Παναγιώτη Ζουζούλα (Γενικό Γραμματέα - Καστόρι), και τα μέλη Θεόδωρο Αλεξάκο (Παρδάλι) και Χριστόφορο Καραλαίμα (Πελλάνα).

Καθώς η ομάδα ανεβαίνει κατηγορία, τα οικονομικά επιβαρύνονται και χρειάζονται πιο έμπειροι παίκτες. Τα έξοδα είναι μεγάλα και καλύπτονται από συμμετοχή των μελών της Διοίκησης, χορηγίες και τα εισιτήρια από τους αγώνες. Για να είναι η ομάδα βιώσιμη, να πλασαριστεί σε καλή θέση και να έχει συνέχεια, χρειάζεται κεφάλαιο 50.000 με 60.000 ευρώ το χρόνο.

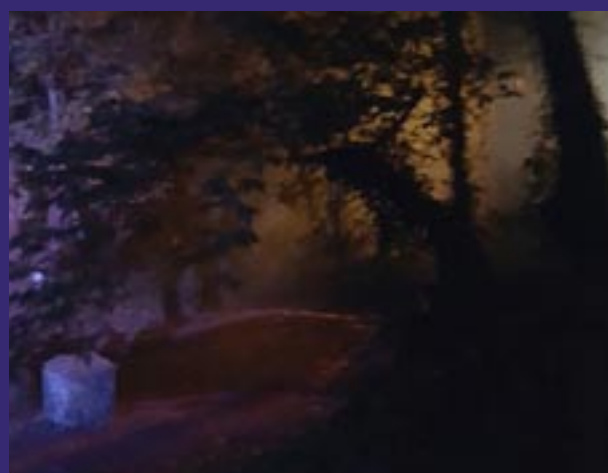
Μέχρι τώρα χορηγοί είναι αρκετοί από τους εμποροεπαγγελματίες του Καστορίου, οι Μύλοι Σόγιας που με παρέμβαση του Γιάννη Μυρίδη πρόσφεραν ένα σεβαστό χρηματικό ποσό, η ENZΩ ΥΚΕ - Εναλλακτική Ζωοτροφών, με υπεύθυνους τους Μηνά Γκέκο, το γνωστό πρώην μπασκετμπολίστα και τον Ηλία Παπαρούνα και η ΒΙΟΜΕΚ των αδερφών Ηλία και Μανώλη Βλαχάκη. Επίσης αρκετοί εμποροεπαγγελματίες της Σπάρτης προβάλλονται στο γήπεδο κατά τη διάρκεια του αγώνα.

Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχουν παιδιά από την περιοχή μας που

να παίζουν καλή μπάλα, με εξαίρεση τον Κώστα Π. Μακρή που παίζει στη θέση του τερματοφύλακα. Έτσι στην ομάδα παίζουν παίκτες από τη Σπάρτη, Καλαμάτα, Τρίπολη αλλά και το εξωτερικό. Ο προπονητής είναι από την Καλαμάτα. Ελπίζουμε να δούμε και παιδιά από την περιοχή μας. Ίσως με κάποιες παρεμβάσεις στα σχολεία να δημιουργηθεί ένα κίνητρο. Ο αθλητισμός είναι μια πολύ καλή ενασχόληση.

Όμως από την ομάδα μας εκφράστηκε το παράπονο ότι δεν υπάρχει στήριξη από την τοπική κοινωνία. Τα εισιτήρια που κόβονται στους αγώνες είναι περιορισμένα. Επίσης, να σημειώσουμε ότι στα εκτός έδρας παιχνίδια υπάρχει διώροφο πούλμαν που μεταφέρει δωρεάν και τους φιλάθλους. Έτσι μπορεί κάποιος ή μια οικογένεια να πάνε δωρεάν, και σαν εκδρομή σε άλλες περιοχές της Λακωνίας, όπως η Μονεμβασιά, το Γύθειο, οι Μολάοι κ.λπ. και δεδομένου ότι το πούλμαν μιάμιση ώρα νωρίτερα από τον αγώνα, και στον αγώνα να πας, έχεις χρόνο για βόλτα και έναν καφέ και έτσι μπορείς κάποιος να το εκμεταλλευτεί και τουριστικά. Μια ωραία Κυριακάτικη εκδρομή. Και εδώ η συμμετοχή είναι μικρή. Για να το σκεφτούμε και να ξεκολλήσουμε από το Καστόρι, και τη βόλτα μας θα κάνουμε και την ομάδα θα ενισχύσουμε.

ΕΛ

Εικόνες απ' την Καστανιά 1892-1911

Από το ημερολόγιο των Γεωρ. και Νικ. Αντωνάκη
(Επιλογή - επιμέλεια Θ. Πελεκάνου)

Το ημερολόγιο που τηρούσαν επί δεκαετίες οι συμπατριώτες μας Γεώρ. και Νικ. Αντωνάκης αποτελεί σημαντική πηγή πληροφοριών για την εποχή που έζησαν. Ψήγματα σε αυτή τη σελίδα.

Ων ελληνοδιδάσκαλος εν Σπάρτη κατά τα έτη 1878 - 1880 ηγόρασα αντί δραχ. (78) ωρολόγιον αμφοτέρωθεν κρυστάλλινον χρυσούν, αποβάν στερεόν.

Το ωρολόγιον επήρην η οικογένεια του αδερφού μου Πανάγου και διάφορα εργαλεία.

Τα υποδήματα Αναστάση εχρήσαμε την 26 Ιουνίου 1904.

Κατά το έτος 1891 συνελέξαμεν ελαιόκαρπον, εκ μεν των ελαιοδένδρων των εν τω δήμω Πελλάνης οκάδες =807, εκ του Καστορίου =650, εν όλω = 1457.

Κατά το έτος 1892 κατέπεσεν ο καρπός των ελαιοδένδρων ως κούφιος εν ώρα της συλλογής κατά τον Οκτώβριον και ως εκ τούτου παρηγάγομεν έλαιον οκάδες 100.

Η τιμή έφθασεν εκάστη οκά δραχ. 2.

Κατά το έτος 1899 συνελέχθη ελαιόκαρπος εκ των του Καστορίου και Πελλάνης ελαιοδένδρων οκαδ. 115 παρήχθη έλαιον εκ του ελαιοτριβείου του δημάρχου Θεοφιλοπούλου οκάδες 24.

Έμεινε δε επ' ονόματί μας ο δημόσιος φόρος εξ οκάδων δύο (2) και δραμίων 160, ως και ο δημοτικός, ελήφθη ο δημόσιος του Δήμου Καστορίου και Πελλάνης, ως και ο δημοτικός του Καστορίου εξ οκάδων 2 και 1/2 παρά του Αθ. Χαλικιά υπενοικιαστού του Παναγ. Λιναρδάκη. Έμεινε ο της Πελλάνης δημοτικός.

Τα συλλεχθέντα εκ των εν Βαρυκοίς μωροεδένδρων μου μωροέφυλλα ήσαν κατά το έτος 1900 οκάδες 450.

Θεραπεία ιατρική

Οι εκ στομαχαλγίας πάσχοντες οφείλουσιν έχειν υπ' όψιν των εις θεραπείαν των τα εξής 1) Την καλήν δίαιταν, ήτοι κρεωφαγίαν (βραστού κρέατος μετά φιδέ) 2) Να προφυλάττωνται από το ψύχος. 3) Να πίνωσιν ολίγον οίνον εν καιρώ του φαγητού των, ουχί δε εν συναστροφή. 4) Να εγκρατώνται εκ της σαρκικής μίξεως οι έγγαμοι και του κόπου και πάσης στενοχωρίας, και των πνευματωδών ποτών.

Ο χοίρος κατά το 1901 είχε βάρους 42 όλος εναποταμιεύθη και απέβη στερεός και καλός, και διήλθομεν ολόκληρο το έτος με ελάττωσιν κρέως (δραχ. 100). Επίσης κατά το 1903 οκ. 32. Κατά δε το έτος 1904 εσφάγη η μεγάλη χοίρος και είχε βάρους εγδαρμένη οκάδες 47. Το δε δέρμα 7 1/2 εκ (4) γεννών.

Κατά το έτος 1900 παρήχθη εξ' ενός κουτίου, ληφθέντος κουκουλοσπόρου παρά του συγγάμβρου μου Γεωρ. Καλαβρυτινού λίτραι κουκουλιού 22, εξ' ων το 1/7 έλαβεν ούτος, ήτοι 3 λίτρ., 20 χέρια, επωλήθη δε τω Π. Λιναρδάκη ανά 6 δρ. και 50/00 εκάστη. Το δε έτος 1901 εκ (2) κουτίων αγορασθέντων ανά 7 δραχμάς έκαστον παρά του ιδίου και του συνεταίρου αυτού Χρ. Τσίπουρα ανήλθεν εις

λίτρας 39 και 50 χέρια και δύο αδύνατα, καίτοι από της 21 Μαΐου μέχρι της 2 Ιουνίου ότε επίθετο κλαδίον έβρεχε ραγδαίως βροχάς και εκεραυνοβόλει, επωλήθη τω ιδίω ανά 5 δραχ. (4 και 90/00).

Ο Νικόλαος Γ. Σκρεπέτης έλαβε φλέτσια και 120 αραβοσιτέως σκουλίδας ίνα μοι αροτριάση μιαν ημέραν δια των βοών του τα εν "Καμαράκι" της "Λαγκαδίτσας" κτήματα μου κατά την γενομένην την 14 Ιανουαρίου 1902 μεταξύ μας συμφωνία μας.

Κατά το έτος 1900 πεφύτευκα το παλαιάμπελον του πενθερού μου εν "Καμπουλάκι" δια λάκκων και το επάνω μέρος δια λοστού.

Κατά την 22 Απριλίου 1902 έδωκα εν θηλυκόν χοιριδίον τω Δημ. Ι. Κουτρομπή επί τη συμφωνία να διανείμωμεν επί (3) έτη (ήτοι τρεις γέννας) τους γόνους, και μετά τας τρεις γέννας να διανείμωμεν και αυτήν εξ ημισείας. Μας το επέστρεψε κατά τας αρχάς Ιουλίου μεταμληθείς.

Έλαβον εν κυτίον κουκουλοσπόρου αντί δραχ. (5) παρά του Π. Λιναρδάκη και εν παρά του Χρ. Τσίπουρα αντί δραχ. (4) κατά το έτος 1902. Παρήχθη εξ' αυτών και ολίγον ιδικού μου 23 λίτραι κουκουλιού, πωληθέντος ανά 4 και 60/00 δρ. τω Α. Οικονομοπούλω. Εκράτησα δε ευθύς εκ του ιδικού μας μιαν πενηνταριά και εξήγαγον κου-

κουλόσπορον.

Επώλησα τον Ιανουάριον 1904 την αφουσιάν εξ οκ. 40 ανά 20 λ. κατ' οκάν τω Ευστ. Δ. Λούβη. Έλαβον δρ. 8 αραβόσιτον και τω Π. Χαρίτω ετέρας 40 οκ. και 20 οκ. κουκουλόσπορον οκ. 10. Τα δε συκόφυλλα τω Ν. Πανταζέλω ανά 6 κατ' οκάν.

ην 16 Νοεμβρίου εν ετει 1903 εν τω εργαστηρίω του Ευαγ. Μελά, παρόντων αυτού και των τέκνων του Πανάγου και Δημητρίου και του Δημητρ. Παπασταφίδα εξ Αλευρούς υπεσχέθη ο Πανάγ. Ιω. Βουρδούσης να μοι πληρώση κατά το ερχόμενον Πάσχα (28 Μαρτίου) δραχμάς δέκα (10) δια λειβάδιον δια να βοσκήση το προβατοποίμνιόν του εις τον εν τη θέση "Λάκκες" αγρόν μου από την άνω εποχήν μέχρι (15) Φεβρουαρίου ότε θα οργωθεί και θα απομακρυνθή πλέον και τη εγγυήσει του Μελά ατομικώς. Την 21 Μαρτίου 1905 υπεσχέθη ο Μιχ. Δαγριτζίκος να παύση την εκ του Αγίου Γεωργίου της επάνω Καστανιάς διάβασίν του εις μεταφοράν (κουτσούρων) δια την υδροπριονήν κ.λπ. ζύλων αγρού μου, και να αποδώση 30 οκ. αραβοσίτου, παρόντων του Χαραλ. Λιναρδάκη, Αθαν. Ιω. Ηλ. Ζιάβρα ή Αγγουρά εξ Αλευρούς, εις αποζημίωσιν μου όσον καιρόν άχρι τούδε διήλθε.

Την 7 Νοεμβρίου 1905 ηγόρασα αντί δραχμών (82) ημίονους παρά του εκ Γεωργιτίου Αριστοτέλη Γιαννακάκη εν ηλικία 15 ετών.

Ο
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ
«ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Οργανώνει
τον ΕΤΗΣΙΟ ΧΟΡΟ του
στο κέντρο
«ΝΕΟ ΚΑΣΤΡΟ»

με ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ και ΧΟΡΟ

14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017
ΣΑΒΒΑΤΟ ΒΡΑΔΥ 20:00

ΕΙΔΟΜΕΝΗΣ & ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ 3 (Πλησίον Μετρό Δάφνης) Πληροφορίες: 210 9737465
Τιμή Πρόσκλησης: 20 ΕΥΡΩ. Περιλαμβάνονται: Φαγητό, Ελεύθερη κατανάλωση κρασιού και αναψυκτικών. Δωρεάν πάρκινγκ.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ»

Καστόρειο Λακωνίας, Τ.Κ. 23059, Τηλ. 27310 57546, 210 6479136,
6973208890 Τηλεομ. 210 6479114

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
01/08/2015 ΕΩΣ 31/07/2016
(ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ)

ΕΣΟΔΑ		ΕΞΟΔΑ	
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ	2055	ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ	2573
ΧΟΡΗΓΙΕΣ	1467	ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ	1898
ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ	315	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	275
ΛΑΧΕΙΟΦΟΡΟΣ	1014	ΟΜΑΔΑ ΧΟΡΟΥ	540
ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ 2015	2640	ΧΟΡΟΣ-ΚΟΠΗ ΠΙΤΤΑΣ	2710
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ	475	ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΞΟΔΑ ΓΡΑΦΕΙΟΥ	124
ΥΠΟΛΟΙΠΟ 2015	4523		
ΣΥΝΟΛΟ	12489		8120
ΥΠΟΛΟΙΠΟ ΣΕ ΝΕΟ	4369		

Η Ταμίας
Καίτη Σμυρνιού

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

Μια σπουδαία διάκριση για την Αγλαΐα Κωνσταντέλη στο διεθνή λογοτεχνικό διαγωνισμό του περιοδικού ΚΕΛΑΙΝΩ με θέμα: "Στα βάθη της ανέχειας". Της απονεμήθηκε το 3ο βραβείο για το ποίημά της με τίτλο: "Υπέροχοι άνθρωποι". Παρακάτω το ποίημα:

ΥΠΕΡΟΧΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

*Περίεργοι καιροί ετούτοι...
Περπατάμε με σφιγμένα χείλη
σε νοτιομένη από δάκρυα γη
προγόνων ιερών, που πάλεψαν σκληρά
να βγουν από τα βάθη της ανέχειας...
Καράβι η περίσκεψη
στρατεύει τα όνειρά μας.
Σμιλεύεται το χαμόγελο,
όταν η σκέψη μας διαβαίνει σε μικρές
κι ανθρώπινες της ευτυχίας στιγμές..!
Τις Συμπληγάδες Πέτρες των καιρών
περνάμε αλώβητοι κι η θάλασσα
μαζί μας στέκει, γαλάζια γαλήνη!
Λυτρωμένα τα μάτια γελούν,
τα χέρια ενώνονται σφιχτά
και ξαλαφρώνει η καρδιά από το βάρος!
Δίπλα μας ο θάνατος καρδοκεί,
μα, εμείς, αρπάζουμε τη ζωή,
τη σφίγγουμε επάνω μας τόσο πολύ,
που τα κύτταρά μας να... ματώσουν!
Αντίξοοι ετούτοι οι καιροί...
Πρέπει να δούμε αυτό, που έχουμε
κι όχι τι, μέχρι τώρα, χάσαμε..!
Φοράμε τη χαρμολύπη πανωφόρι,
πίνουμε απ' το ποτήρι της υπομονής,
χορταίνουμε αλήθεια κι ειλικρίνεια
πεινασμένοι για αξίες και ιδεώδη!
Περνάμε τα στενά της ανέχειας
συνοδοιπόροι στην ελπίδα,
φτωχοί, μα με πατρίδα μια καρδιά!
Αρα, απλά και ταπεινά, είμαστε
ΥΠΕΡΟΧΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ!!*

Αγαπητοί φίλοι και μέλη του «Πολυδεύκη»
Θέλω να σας γνωρίσω ότι ο Σύλλογός μας έχει λογαριασμό στην **ALPHA BANK** με αριθμό **112-002101-399452**.
IBAN .GR90 0140 1120 1120 0210 1399 452
Δικαιούχοι: Ευγενία Λαμπή, Πρόεδρος, Αικατερίνη Σμυρνιού, Ταμίας.
Σας προτείνουμε να καταθέτετε τη συνδρομή σας, την διαφήμισή σας ή τη χορηγία σας σ' αυτόν το λογαριασμό αναγράφοντας στο έντυπο κατάθεσης τ' όνομά σας.
Μην στέλνετε επιταγές στο όνομα Πολυδεύκης διότι δεν μπορούν να εισπραχθούν.
Σας ευχαριστώ θερμά
Καίτη Σμυρνιού

Με λαμπρότητα εορτάσθηκε η εθνική μας εορτή της 28^{ης} Οκτωβρίου πρωτοστατούσης της μαθητιώσας νεολαίας των Σχολείων του Καστορείου. Λόγω της ισχυρής βροχής δεν πραγματοποιήθηκε παρέλαση και η όλη τελετουργία εκτυλίχθηκε εντός της εκκλησίας μας. Μετά τη δοξολογία, που πραγματοποίησε ο π. Νεκτάριος, ψάλλθηκε η επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη των υπέρ πατρίδος πεσόντων συμπατριωτών μας και ακολούθησαν οι απαγγελίες ποιημάτων από τους μαθητές. Τον πανηγυρικό της ημέρας εκφώνησε η μαθήτριά της Γ' Λυκείου Μαρία Βέργαδου. Στο τέλος της εκδήλωσης βραβεύτηκε η φοιτήτρια Αδαμαντία Βλαχάκη του Ηλία, που αρίστευσε κατά τις Πανελλήνιες εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας μας από το Ίδρυμα Νικητάκη.
Ε.Β.

Παρουσίαση του βιβλίου του Γιάννη Κορζή

Στις 31 Ιουλίου 2016 έγινε η παρουσίαση του βιβλίου «Ποιήματα» του αείμνηστου πατριώτη μας Γιάννη Κορζή, εκδόσεως του πολιτιστικού Συλλόγου Καστορείου «Ο Πολυδεύκης» στην αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων «Μπακή», στην κεντρική πλατεία του Καστορείου.

Την παρουσίαση άρχισε με μία αναλυτική και κατατοπιστική ομιλία η οποία συγκίνησε το ακροατήριο, η κ. Βαρβάρα Κεμερίδου, καθηγήτρια φιλόλογος που έχει και την επιμέλεια κειμένων και τη γλωσσική επιμέλεια του βιβλίου και έχει αφιερώσει λίγα λόγια για τον ίδιο τον ποιητή στο ίδιο βι-

βλίο. Ακολούθησε απαγγελία ποιημάτων του Γ. Κορζή από μικρούς μαθητές, μεταξύ των οποίων και τα δύο εγγόνια του Ιωάννα και Άγγελος. Για μερικά από τα ποιήματα η κ. Κεμερίδου έκανε μερικές κατατοπιστικές παρεμβάσεις ενώ κατά τη διάρκεια της παρουσιάσεώς της διάβασε και μερικά ποιήματα. Κατόπιν πήρε το λόγο ο γιος του Γ. Κορζή, κ. Ηλίας Κορζής ο οποίος με λίγα λόγια αναφέρθηκε στον πατέρα του και τόνισε ιδιαίτερος την αγάπη του πατέρα του για τον τόπο μας τον οποίο δεν επισκεπτόταν απλώς, αλλά επί πολλές δεκαετίες τον περπάτησε από τον κάμπο μέχρι το βουνό. Δείγμα της μετριοφροσύνης του Γ. Κορζή είναι ότι, όπως είπε ο γιος του, ουδέποτε ανέφερε στους δικούς του ότι γράφει κάτι και μάλιστα

ποιήματα και έτσι η οικογένειά του δεν είχε καταλάβει ότι αυτός δημιουργούσε το έργο του. Η αίθουσα της παρουσιάσεως ήταν ασφυκτικά γεμάτη και το ακροατήριο, φίλοι και πατριώτες του Γ. Κορζή, καταχειροκρότησε την ανάλυση της κ. Κεμερίδου, τα παιδιά που απάγγειλαν τα ποιήματα και τη συγκινητική ομιλία του γιου του.

Είναι παρήγορο το γεγονός ότι, στη δύσκολη εποχή που ζούμε, υπάρχουν άνθρωποι όπως ο Γ. Κορζής που με ευαισθησία, λεπτότητα, μετριοφροσύνη, απλότητα, αθόρυβα και χωρίς να προβάλλονται, μας συγκινούν με το περίσσειμα της καρδιάς τους.

Ας είναι αιωνία η μνήμη του Γ. Κορζή

Ευάγγελος Ανδριανός

Η μεγαλειώδης νίκη στο Μαραθώνα

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του βιβλίου «Μάχη του Μαραθώνα, η Ανατροπή»

Το Σάββατο 24 Σεπτεμβρίου στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Σπάρτης (Λυκούργου 135), στα πλαίσια των παράλληλων εκδηλώσεων του Σπάρταθλον 2016

Το βιβλίο παρουσίασαν οι συγγραφείς Κωνσταντίνος Λα-

γός και Φώτης Καραυανός και οι αρχαιολόγοι Άρης Τσαρβάβουλος, Εύα Αποστόλου και Λεωνίδα Σουλχέρη.

Στο βιβλίο αυτό, αποτέλεσμα της πολυετούς έρευνας των δύο συγγραφέων, αποκαλύπτονται για πρώτη φορά κρίσιμα συμβάντα της περιφημής μάχης.

Ταυτόχρονα, δημοσιεύεται η πλέον πρωτότυπη αναπαράστασή της και πα-

ρουσιάζεται ο ακριβής τρόπος με τον οποίο επετεύχθη η ελληνική νίκη.

Οι συγγραφείς καταδεικνύουν ότι η εποποιία του Μαραθώνα υπήρξε όχι μόνο μεγαλειώδης, αλλά και συγκλονιστική. Η Μάχη του Μαραθώνα είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα της παγκόσμιας ιστορίας. Διεξήχθη το 490 π.Χ ανάμεσα στους Έλληνες και τους Πέρ-

σες. Η έκβαση ήταν νικηφόρα για τους Αθηναίους και τους Πλαταιείς και με τη νίκη τους απετράπη η περσική εισβολή στην Ελλάδα. Πολλοί ιστορικοί και ερευνητές έχουν μελετήσει την στρατηγική στη μάχη του Μαραθώνα και προσπάθησαν να φωτίσουν τα στοιχεία της αναμέτρησης. Παρά τη σπουδαία σημασία της μάχης του Μαραθώνα, τα στοιχεία που διαθέτουμε για το πεδίο της μάχης είναι ελάχιστα και αποσπασματικά. Δυο Έλληνες ιστορικοί, ο Κ. Λαγός και ο Φ. Καρυανός, επιχειρούν με την έρευνά τους να απαντήσουν στο τι πραγματικά συνέβη στον Μαραθώνα και ανατρέπουν με στοιχεία όσα ξέραμε για την μάχη.

Στις 10-12 Νοεμβρίου 2016 στην Αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Σπάρτης (Κτίριο της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Σπάρτης) διεξήχθη με απόλυτη επιτυχία το Δ' Τοπικό Συνέδριο Λακωνικών Σπουδών.

Στο συνέδριο παρέστησαν και ανακοίνωσαν εργασίες τους μεγάλος αριθμός πανεπιστημιακών, ιστορικών και αρχαιολόγων, και όχι μόνο, αναπτύσσοντας πλήθος θεμάτων που αφορούσαν τη Λακωνία. Από το μεγάλο πλήθος των εργασιών ξεχωρίζουμε, ως ενδιαφέρουσες για την περιοχή μας, τις εξής:

Δημήτρη Κατσουλάκου, *Η εικόνα του Χάρου στα μοιρολόγια της Λακεδαίμονος*
Χαράς Γιαννακάκη, Αφροδίτης Βλάχου, Γουλιέλμου Ορεστίδη, *Το έργο ανάδειξης και αποκατάστασης του Κυκλοτερούς Οικοδομήματος στην Ακρόπολη της αρχαίας Σπάρτης. Νέα αρχαιολογικά και αρχιτεκτονικά δεδομένα.*

Αννης Λιναρδάκη, *«Λακωνία, Λακωνικά και Περιήγησις και Βιογραφία του Ιατροφιλόσοφου Αρχιμανδρίτη Διονυσίου Πύρρου του Θετταλού (1777-1853)*

Λεωνίδα Σουλχέρη, *«Η Βελμινάτις χώρα» στην βόρεια Λακεδαίμονα*

Γιώργου Καλκάνη, *Μια απάντηση (και) από την Ι.Μ. Γόλας στο ερώτημα «Θρησκεία ή/και Επιστήμη»;*

Οι γιορτές μας

Στις 15 Αυγούστου δεν έγινε λειτουργία στο Καστόρειο, οπότε οι συμπατριώτες μας εκκλησιάστηκαν στις εορτάζουσες εκκλησίες στα Περιβόλια και στον Κάρδαρη. Στην εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στα Περιβόλια πραγματοποιήθηκε αρχιερατική λειτουργία, χοροστατούντος του Σεβασμιότατου Μητροπολίτη κ. Ευσταθίου, παρουσία εκπροσώπων της τοπικής πολιτικής και αυτοδιοικητικής αρχής του

τόπου και πλήθους κόσμου από τη γύρω περιοχή και εκδρομικών μελών του ΚΑΠΗ ΣΠΑΡΤΗΣ, που φιλοξενήθηκαν στο Δημοτικό Σχολείο Περιβολίων. Στον Κάρδαρη παρακολούθησε τη Θεία Λειτουργία πολύς κόσμος, ο οποίος είχε την ευκαιρία να θαυμάσει την επιμέλεια της εκκλησίας αλλά και όλου του περιβάλλοντος αυτήν χώρας και του μονοπατιού από τον Θεόδωρο Αλαφγιαννη και τον Γιώργο Κονιδιτσιώ-

τη του Βασιλείου.

Στις 2 Σεπτεμβρίου 2016 εορτάστηκε η μνήμη του Αγίου Μάμαντος στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, στην οποία λειτούργησε και πρώτη φορά στο χωριό μας ο ιερέας μας παπά-Νεκτάριος. Μετά τη Θεία Λειτουργία και την αρτοκλασία πραγματοποιήθηκε αγιασμός για την αρχή της εκκλησιαστικής πρωτοχρονιάς που αρχίζει την 1^η Σεπτεμβρίου και είναι γνωστή και ως αρχή της Ινδίκτου. Οι κ.κ. Άννα Πάντου και Χριστίνα Κορτζή πρόσφεραν στο τέλος της τελετής, στους παρευρισκόμενους σπιτικά γλυκίσματα.

Με μεγαλοπρέπεια και την πρόποσα λαμπρότητα, στις 8 Σεπτεμβρίου 2016, εόρτασε η εκκλησία μας το Γενέσιο της Θεοτόκου, στο οποίο είναι αφιερωμένη. Την παραμονή τελέστηκε σε κλίμα κατάνυξης ο Μεγάλος Εσπερινός με αρτοκλασία και ανήμερα η Θεία Λειτουργία με συμμετοχή πολλών κληρικών από την ευρύτερη περιοχή. Στο τέλος της Λειτουργίας έγινε περιφορά της εικόνας της Παναγίας στην πλατεία του

χωριού μας και η καθιερωμένη αρτοκλασία. Στη συνέχεια οι κυρίες του χωριού είχαν ετοιμάσει και πρόσφεραν σε όλο τον κόσμο σπιτικά γλυκίσματα και κεράσματα στην αίθουσα του Πολιτιστικού κέντρου Μπακή και στο Γραφείο του Συλλόγου Φίλων του Βουνού «ΛΟΥΣΙΝΑ». Στην τελετή παραβρέθηκε ο Αντιδήμαρχος κ. Ευάγγελος Νικολακάκης, ο Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου Καστορείου κ. Γ. Οικονομάκης και τα μέλη του Τοπικού Συμβουλίου κ. Β. Λαγανάς κ. Π. Βουρδούσης, πολλοί επίσημοι, παράγοντες του τόπου μας και πάρα πολλός κόσμος.

Τις εκκλησίες του βουνού μας τίμησαν και φέτος με την παρουσία τους οι συμπατριώτες μας και παρακολούθησαν στη μνήμη τους τη Θεία Λειτουργία που τελέστηκε σε αυτές. Πρώτα στις 23 Αυγούστου στα εννιάμερα της Παναγίας, αργότερα στις 29 Αυγούστου στον Αϊ Γιάννη στην κορυφή του βουνού μας, απολαμβάνοντας και την όμορφη θέα που προσφέρει το τοπίο.

E.B.

Ο νέος εφημέριος της ενορίας μας

Η ιερά Μητρόπολη Μονεμβασίας και Σπάρτης τοποθέτησε στην ενορία μας από την 1^η Σεπτεμβρίου 2016 τον ιερέα Νεκτάριο Παπαδόπουλο, ο οποίος εγκαταστάθηκε στο χωριό μας μόνιμα μαζί με την οικογένειά του.

Στις 2 Σεπ 2016 λειτούργησε για πρώτη φορά στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, στη μνήμη του Αγίου Μάμαντος. Στις 8 Σεπτεμβρίου στη μνήμη της εκκλησίας μας μετά τη Θεία Λειτουργία συναντήσαμε από κοντά και καλωσορίσαμε τον πατέρα Νεκτάριο και γνωρίσαμε την οικογένειά του. Η σεμνότητα του και πρωτίτερα η βυζαντινή του ψαλμωδία και ο μεστός ιερατικός του λόγος μας εντυπώσαν. Συζητήσαμε και μας μίλησε για τη ζωή του και την ιερατική του διαδρομή μέχρι σήμερα, την οποία και σας παρουσιάζουμε. Γεννήθηκε στο Αγρίνιο το 1981 και έζησε εκεί μέχρι τα 15 του έτη τελειώνοντας την 1^η Λυκείου. Η πόθος του για την ιεροσύνη τον ώθησε να συνεχίσει τη φοίτησή του στο Λύκειο της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής.

Το 1998 αποφοίτησε και συνέχισε τις σπουδές του για τα επόμενα τέσσερα έτη μέχρι το 2002 στη Θεολογική Σχολή Αθηνών. Στη διάρκεια των σπουδών στη Θεολογική ολοκλήρωσε τις σπουδές του στα Αγγλικά με την απόκτηση του πτυχίου Proficiency in English του Πανεπιστημίου του Michigan. Επίσης έλαβε πτυχίο στη Βυζαντινή Μουσική και πιστοποιήσεις σε διάφορα σεμινάρια σε σχέση με την εκπαίδευση, την ποιμαντική διακονία ασθενών, την βιοτεχνολογία, τη συντήρηση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Δικτύων κ.ά.π.

Το 2005 μέχρι το 2006 υπηρέτησε τη στρατιωτική του θητεία ως έφεδρος λοχίας στα τεωρακισμένα. Το 2008 παντρεύτηκε με την Αγγελική, η οποία κατέγεται από τη Σπάρτη και έχουν αποκτήσει δύο παιδιά την Μυρτώ και τον Ηλία.

Στις 24 Οκτωβρίου του 2009 χειροτονήθηκε διάκονος και στις 25 Ιανουαρίου 2010 πρεσβύτερος της Ιεράς Μητρόπολης Θηβών και Λεβαδείας. Διορίσθη-

κε εφημέριος του Μητροπολιτικού Ναού Εισοδίων της Θεοτόκου Λιβαδειάς και το Φεβρουάριο του 2012 προϊστάμενος του Μητροπολιτικού Ναού. Επίσης ανέλαβε υπεύθυνος του Γραφείου Νεότητας της Ιεράς Μητροπόλεως Θηβών και Λεβαδείας και πνευματικός συμπαρυστάτης των κατασκηνώσεων της Μητροπόλεως. Στις 21 Νοεμβρίου 2012 έλαβε το οφίκιο του Οικονόμου Σταυροφόρου και το 2016 έλαβε το Δίπλωμα της Βυζαντινής Μουσικής. Με το που ανέλαβε στην ενορία μας οργάνωσε δύο τμήματα κατηχητικού για τα παιδιά κάθε Σάββατο και κάθε Τετάρτη απόγευμα πραγματοποιεί στην εκκλησία μας παράκληση στην Παναγία. Με σεβασμό στην αξιοσύνη του ευχόμαστε στον ιερέα μας καλή δύναμη στην εκτέλεση των ιερατικών του καθηκόντων και σε αυτόν και στην οικογένειά του, που αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέλος της μικρής μας κοινωνίας, καλή διαμονή, υγεία και μακροήμερευση.

E.B.

Δύο τμήματα κατηχητικού συγκρότησε στο Καστόρειο ο Ιερέας μας π. Νεκτάριος, το ένα τμήμα για τα παιδιά μέχρι ηλικίας και της πέμπτης Δημοτικού με κατήχηση, δημιουργική απασχόληση, μουσική και τραγούδια, που ανέλαβε η πρεσβυτέρα Αγγελική και το άλλο για τα μεγαλύτερα παιδιά μέχρι και ηλικίας του Γυμνασίου, που ανέλαβε ο ίδιος. Τα τμήματα λειτουργούν κάθε Σάββατο για τα μικρά 11 με 12 και για τα μεγαλύτερα παιδιά 12 με 13.00 στην ισόγειο αίθουσα του κτηρίου της εκκλησίας, όπου στεγαζόταν το Ιατρικό Κέντρο στην πλατεία του χωριού. Επίσης, πέραν των καθιερωμένων λειτουργιών στην ενοριακή μας εκκλησία, κάθε Τετάρτη απόγευμα πραγματοποιείται παράκληση.

E.B.

Αθλητικές δραστηριότητες

«Σπάρταθλον» ο πιο δύσκολος υπερμαραθώνιος αγώνας δρόμου πρεσβευτής της Σπάρτης και της ιστορίας της.

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2016 πραγματοποιήθηκε ο 34^{ος} διεθνής Υπερμαραθώνιος αγώνας «Σπάρταθλον» των 246 χλμ. Αθήνα-Σπάρτη με εκκίνηση από την Ακρόπολη στις 07.00 π.μ. και τερματισμό του πρώτου αθλητή στις 06.00 το πρωί της 1^{ης} Οκτωβρίου 2016. Την σωματική και ψυχική τους αντοχή δοκίμασαν 392 αθλητές από δεκάδες χώρες. Η χώρα μας μεταξύ των δέκα χωρών με τις μεγαλύτερες συμμετοχές, συμμετείχε με 61 αθλητές μεταξύ των οποίων και ο Σπαρτιάτης Τάσος Τσουλόγιαννης.

Πρώτος τερμάτισε ο Πολωνός Radzikowski Andrzej με χρόνο 23:01:13, δεύτερος ο Ιταλός Marco Bonfiglio με 23:36:59 και τρίτος ο Τσέχος Radek Brunner με 24:07:29. Στην 6^η θέση ήταν ο Έλληνας δρομέας ο Νικόλαος Σιδερίδης με 26:10:29. Στους τερματίσαντες ήταν και ο Σπαρτιάτης Τάσος Τσουλόγιαννης, ο οποίος είχε προπονητή τον δικό μας Γιάννη Δημόπουλο πρόεδρο του συλλόγου «Σπαρτιάτες Δρομείς». Κατά τη διεξαγωγή του αγώνα συμμετείχαν οι συμπατριώτες μας Γιάννης Αρφάνης, ως επόπτης αγώνα και ο Ντίνος Λαγανάς ως μέλος του Ορειβατικού Συλλόγου Σπάρτης στην ομάδα υποστήριξης των αθλητών στην ανάβαση του Αρτεμισίου.

Το «Σπάρταθλον» περιγράφεται από τους πιο δύσκολους αγώνες δρόμου παγκοσμίως και παράλληλα πολύ μεγάλο ενδιαφέροντος, λόγω του ιστορικού του

υπόβαθρου. Είναι ένας αγώνας που αναβιώνει τα βήματα του Φειδιππίδη, που στάλθηκε στη Σπάρτη το 490 π.χ. πριν από τη μάχη του Μαραθώνα εναντίον των Περσών για να ζητήσει βοήθεια από τους Σπαρτιάτες. Ως αγώνας είναι ένα παγκόσμιο γεγονός λόγω της δυσκολίας του αλλά και της ιστορικότητάς του και ο καλύτερος πρέσβης της Σπάρτης ανά τον κόσμο.

Οι Σπαρτιάτες αιρετοί και πολίτες ήταν στους δρόμους, από νωρίς το πρωί και υποδέχονταν όλους όσους τερμάτισαν με επευφημίες και χειροκροτήματα. Είναι ευτύχημα που τα τελευταία χρόνια η παρούσα τοπική Αυτοδιοίκηση αλλά και η προηγούμενη αγκάλιασε τον αγώνα και τον περιέβαλε με εκδηλώσεις, που αναδεικνύουν την ιστορία μας αλλά και τον πολιτισμό μας διαχρονικά. Πριν ήταν για την Σπάρτη ένας αγώνας που έκανε ένας ξένος σύλλογος. Θυμάμαι χαρακτηριστικά πριν πολλά χρόνια που ευρισκόμουν στην Παλαιολόγου την ημέρα του τερματισμού σε καφετέρια, ένα δρομέα, που τερμάτιζε κινούμενος μέσω των αυτοκινήτων προς το άγαλμα του Λεωνίδα και ζήτησε από τους θαμώνες να τον χειροκροτήσουν κάνοντας την ανάλογη κίνηση με τα χέρια του. Δεν γνωρίζω τι ένοιωσαν οι άλλοι καθήμενοι αλλά εγώ ένοιωσα μεγάλη ντροπή και πολύ μικρή μπροστά στον αγώνα του συγκινημένου δρομέα. Σήμερα για τη Σπάρτη πέρα από ιδιαίτερα μεγάλο αθλητικό γεγονός είναι και ένας αγώνας, που παισιωμένως από ένα πλούσιο πρόγραμ-

μα εκδηλώσεων, γίνεται επικοινωνιακός αγώνας, που διεκδικεί να φέρει τη Σπάρτη, ανά τον κόσμο, σε θέση αντάξια της ιστορικής και διαχρονικής αξίας της. Οι πλούσιες σε θεματολογία εκδηλώσεις εμπνευσμένες από την ιστορία και τον πολιτισμό μας, που διοργάνωσε ο Δήμος Σπάρτης σε συνεργασία με όλους τους φορείς της Σπάρτης και με τη συμμετοχή των πολιτών και Δημόσιων υπηρεσιών ξεπέρασε τις όποιες προσδοκίες και κατέστησε τον αγώνα ένα γεγονός συνδεδεμένο άρρηκτα με την ιστορική και διαχρονική πολιτιστική διαδρομή της πόλης.

E.B.

Ποδηλατικός αγώνας η «28^η Ποδηλατική Σπαρτακιάδα»

Στις 17/09/2016 πραγματοποιήθηκε η «28^η Ποδηλατική Σπαρτακιάδα 2016» διανύοντας την ιστορική διαδρομή Αθήνα-Σπάρτη των 257 χλμ. με εκκίνηση από το Καλλιμάρμαρο Στάδιο και τερματισμό στη Σπάρτη στο άγαλμα του Λεωνίδα. Η Διοργάνωση αυτού του αγώνα πραγματοποιείται από τα ιδρυτικά μέλη της «Ποδηλατικής Ένωσης Παλαιμάχων Αθλητών και Ερασιτεχνών» υπό την αιγίδα της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ποδηλασίας. Στο φετινό αγώνα συμμετείχαν 279 ποδηλάτες και τερμάτισαν πρώτοι ο Σκυλοδήμος Παναγιώτης και ο Κατωπόσης Λουκάς διανύοντας την απόσταση σε 8 ώρες και 29 λεπτά.

Η Σπαρτακιάδα είναι ένας ακό-

μη αγώνας, που βρήκε τη θέση του σε μια ιστορική διαδρομή και αναδεικνύει πέρα από το αθλητικό ιδεώδες και τη διαχρονική Ιστορία του τόπου μας. Όταν τελείωσε ο ποδηλατικός αγώνας κάποιοι από τους συμμετέχοντες επισκέφτηκαν το όμορφο χωριό μας.

2^{ος} Δρόμος ΑΘΑΝΑΤΩΝ

Ο 2^{ος} Δρόμος Αθανάτων πραγματοποιήθηκε στις 28 Οκτωβρίου 2016 με συνδιοργανωτές την Περιφέρεια Πελοποννήσου, των Συλλόγων Δρομέων Υγείας Μεσσηνίας, των Σπαρτιατών Δρομέων και του Α.Π.Σ. Απόλλων Δυτικής Αττικής. Είναι ένας αγώνας υπεραπόστασης 140 χλμ. επί ασφάλτινης διαδρομής, περνώντας από τις πόλεις Τρίπολη- Σπάρτη-Μυστράς-Καλαμάτα, προς τιμήν των τεσσάρων ιδιαίτερα ξεχωριστών προσωπικοτήτων της Ιστορίας μας Κολοκοτρώνη, Λεωνίδα, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου και Παπαφλέσσα, αγάλματα των οποίων βρίσκονται στις αντίστοιχες πόλεις. Οι δρομείς με αφετηρία την Πλατεία Άρεως στην Τρίπολη τερμάτισαν στην Κεντρική Πλατεία Καλαμάτας, εκπληρώνοντας την ιδέα του αγώνα, από την οποία προκύπτει και η ονομασία του. Η διαδρομή του αγώνα διέρχεται και από το χωριό μας και οι συμπολίτες μας υποδέχθηκαν τους διερχόμενους δρομείς με επευφημίες και σταθερό βοήθεια.

E.B.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ ΑΓΟΡΙΑΝΗΣ

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκαν οι εκδηλώσεις στην Αγόριανη για το 2016. Στο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου συμμετείχαν 7 ομάδες με 87 αθλητές συνολικά. Πρωταθλήτρια αναδείχθηκε η ομάδα των Διοσκούρων από την Πελλάνα καθώς και πρώτος σκόρερ ο κ. Τσαρπαλής Νικόλαος με 6 γκολ. Η απονομή έγινε από τους κ. Παναγιώτη Καρρά πρόεδρο της ΕΠΣ Λακωνίας και περιφερειακό σύμ-

βουλο Πελοποννήσου και τον κ. Δογαντζή Θεμιστοκλή γεν. γραμματέα και πρόεδρο της πειθαρχικής επιτροπής της ΕΠΣ Λακωνίας. Στην εκδήλωση τιμήθηκε ο αρχιδιατητής κ. Νικόλαος Σπυράκης. Ευχαριστούμε τους αθλητές, τους θεατές, τους διαιτητές και την ΕΠΣ Λακωνίας που ήταν για ακόμη μια χρονιά συνδιοργανωτής του πρωταθλήματος. Ακολούθησε ο καταπληκτικός Πάνος Μπούσαλης που μαζί με τους συνεργάτες του Μαρία Κανελλο-

πούλου και Γιώργο Τσοκάνη, μας ταξίδεψαν σε μια μοναδική βραδιά με τις μελωδικές φωνές τους και το εξαιρετικό ταλέντο τους. Οι νέοι μας διασκέδασαν μέχρι το πρωί στο πάρτι που διοργανώθηκε με τη συμμετοχή του dj dimitrios srygorouλος pare to risiko ki ela, και η αλήθεια είναι πως όσοι ρίσκαραν και συμμετείχαν, κέρδισαν μια ξεχωριστή εμπειρία με ατελείωτη διασκέδαση. Οι εκδηλώσεις ολοκληρώθηκαν με το μεγάλο πανηγύρι στο οποίο ο Σπύ-

ρος Σιάλος, ο Παναγιώτης Αγγελακόπουλος και ο Σωτήρης Κανελλάκης μετέδωσαν το κέφι και παρέσυραν στους χορούς όλους τους παραβρισκόμενους. Ευχαριστούμε τους συνδιοργανωτές μας, την ΕΠΣ Λακωνίας, το Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου μας, τους χορηγούς επικοινωνίας, τους συμμετέχοντες στις εκδηλώσεις και τους εθελοντές μας. Όλοι μαζί είμαστε μια καλή ομάδα και η επιτυχία ανήκει σε όλους.

Ελαιόλαδο: Σχεδόν ολική καταστροφή

Η φετινή ελαιοκομική χρονιά, εκτός από τη μειωμένη παραγωγή, χαρακτηρίζεται από σχεδόν ολική καταστροφή λόγω της τρομακτικής εξάπλωσης του δάκου. Και αυτό ισχύει σε όλη την Ελλάδα. Οι ποσότητες εξαιρετικού παρθένου ελαιολάδου θα είναι πολύ μικρές. Δεν είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει καταστροφή από το δάκο, ακόμη και στη σημερινή εποχή με την πληθώρα φυτοπροστατευτικών ουσιών, δεν έχω στοιχεία εάν είναι η χειρότερη των τελευταίων δεκαετιών. Οι αιτίες αναζητούνται στις καιρικές συνθήκες αλλά πιστεύω και σε άλλους φυσικούς παράγοντες. Η φύση πάντοτε λειτουργεί κυκλικά. Εμείς δε θέλουμε να το καταλάβουμε. Όμως εδώ θα αναδείξουμε ένα άλλο θέμα που πιθανώς ευθύνεται για την έκταση της καταστροφής στην περιοχή μας,

και δε μιλάμε για την ποσότητα αλλά και για την ποιότητα του ελαιολάδου που παράγεται λόγω της μεγάλης οξύτητας. Στις περιοχές Περιβολίων, Αλευρούς, Γεωργιτσίου, Αγόριανης και Αγίου Κωνσταντίνου δεν έγινε καθόλου ψεκασμός για τη δακοκτονία. Στο δε Καστόρι και στα άλλα χωριά ο πρώτος ψεκασμός έγινε τον Αύγουστο, μάλιστα σε ορισμένες περιοχές ο τελευταίος ψεκασμός πραγματοποιήθηκε τέλος Οκτωβρίου, δηλαδή όταν άρχιζε το μάζεμα. Δηλαδή δε φτάνει που το ελαιόλαδο κινδυνεύει να είναι υποβαθμισμένο ποιοτικά θα έχει και υπολείμματα φυτοπροστατευτικών.

Η αιτία; Επικοινωνήσαμε με τη Διεύθυνση Γεωργίας Λακωνίας. Και πράγματι επιβεβαιώθηκαν οι υποψίες ότι ο ένοχος βρίσκεται στο απείρως γραφειοκρατικό και «εκσυγχρονισμένο» σύστη-

μα προμηθειών. Ο διαγωνισμός για την ανάθεση των έργων ψεκασμού σε εργολάβους είναι διεθνής και για πρώτη φορά φέτος, σύμφωνα με τη νομοθεσία, ηλεκτρονικός. Δηλαδή οι υποψήφιοι καταθέτουν τα δικαιολογητικά τους ηλεκτρονικά και αν δεν προλάβουν ή έχουν κάνει κάποια λάθη το σύστημα κλείνει και τέρμα. Φανταστείτε ότι οι εταιρείες που συμμετέχουν σε διαγωνισμούς του δημοσίου έχουν ειδικά τμήματα και εργαζόμενους που ασχολούνται σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα με τους διαγωνισμούς. Έτσι λόγω κακής πληροφόρησης, παρότι η διεύθυνση Γεωργίας έδωσε την προκήρυξη και στις τοπικές εφημερίδες και ίσως άγνοιας του πως λειτουργεί το σύστημα, ο πρώτος διαγωνισμός βγήκε άγονος για τα χωριά της περιοχής μας, δηλαδή δεν κατέθεσε αίτημα κανένας υποψήφιος ανάδοχος. Ακολούθησε δεύτερος διαγωνισμός, στον οποίο κατέθεσαν υποψηφιότητες εργολάβοι για ορισμένα από τα χωριά μας αλλά πάλι βγήκε άγονος για τα πέντε χωριά που προαναφέρθηκαν. Έτσι οι ψεκασμοί, όπου υπήρχαν ανάδοχοι, άρχισαν τον Αύγουστο και τελείωσαν τέλος Οκτωβρίου και βάλε.

Όμως θα αναζητήσουμε κάποτε και τις αιτίες που οφείλονται σε εμάς; Γιατί πάντα φταίνε οι άλλοι. Δραστήριο συνεταιρισμό δεν έχουμε, ομαδικά δε δουλεύουμε και οι εκλεγμένοι της περιοχής, δημοτικοί σύμβουλοι,

αντιδήμαρχοι, τοπικά συμβούλια περί τίνος τυρβάζουν άραγε; Όταν έγινε η προκήρυξη του διαγωνισμού δεν έπρεπε να υπάρξει μια κινητοποίηση στην περιοχή, να ειδοποιηθούν οι εργολάβοι που συνήθως αναλαμβάνουν ψεκασμούς, δεν είναι δουλειά που την κάνει ο καθένας, και να ενημερωθούν για το νέο τρόπο υποβολής των δικαιολογητικών; Αναμένουμε απάντηση.

Όσον αφορά στη Διεύθυνση Γεωργίας, στο Τμήμα που ασχολείται με τους διαγωνισμούς και τη δακοκτονία υπηρετούν δύο γεωπόνοι, οι οποίοι κάνουν τιτάνια προσπάθεια να ολοκληρώνουν τους διαγωνισμούς, που στην πράξη χρειάζονται κατανόηση και εφαρμογή πολύπλοκης νομοθεσίας, να συμμετέχουν στην επιτροπή δακοκτονίας και να ανταποκρίνονται και σε όλες τις άλλες αρμοδιότητες διότι δεν είναι η ελιά το μόνο αγροτικό προϊόν. Ένας μόνο γεωπόνος ασχολείται με τις προμήθειες των φυτοπροστατευτικών. Ολόκληρη Διεύθυνση δεν έχει ούτε ένα διοικητικό υπάλληλο, δηλαδή στην ουσία δεν έχει πρωτόκολλο.

Αντί να φωνάζουμε μόνο, αυτούς τους δύσκολους καιρούς, ας δούμε τι να κάνουμε για να διευκολύνουμε τα πράγματα και τη δουλειά μας. Κι ας φωνάζαμε, όχι μεμονωμένα αλλά οργανωμένα και προς την κατεύθυνση που πρέπει.

ΕΛ

Το καλοκαίρι πέρασε και μαζί του έκλεισε και ο χορός των απαραίτητων για την ψυχαγωγία μας πανηγυριών. Η οικονομική κρίση δεν επηρέασε την διοργάνωση των περισσότερων καθιερωμένων πανηγυριών, ούτε ιδιαίτερα τη συμμετοχή του κόσμου σε αυτά. Έτσι οι κάτοικοι όλης της περιοχής μας, αλλά και οι επισκέπτες είχαν τη δυνατότητα να ψυχαγωγηθούν, να σιγοτραγουδήσουν και να χορέψουν. Ο χορός των Πανηγυριών ξεκίνησε από τη Βορδόνια την παραμονή της Αγίας Παρασκευής στις 25 Ιουλίου που διοργανώθηκε από τον Πολιτιστικό Σύ-

λογο Βορδόνιας. Ακολούθησε στις 14 Αυγούστου το νίνεϊ πάρτι, στο Καστόρι στη Γέφυρα, που διοργάνωσε η Αθλητική Ένωση Πελλάνας- Καστορείου. Στις 15 Αυγούστου ο πολιτιστικός σύλλογος Περιβολίων και ο Πρόεδρος του Τοπικού Συμβουλίου Γιώργος Κουρεμπής διοργάνωσαν το δικό τους καθιερωμένο πανηγύρι. Στις 16 Αυγούστου, στην Αγόριανη, πραγματοποιήθηκε το μεγαλύτερο πανηγύρι στην περιοχή μας, στα πλαίσια των καθιερωμένων πολιτιστικών εκδηλώσεων που γίνονται στο χωριό. Στις 20 Αυγούστου οι μαθητές του Λυκείου πραγ-

ματοποίησαν το δική τους πανηγυρική εκδήλωση στο Σχολείο στο Καστόρι με μεγάλη επιτυχία και μεγάλη συμμετοχή κόσμου. Στις 23 Αυγούστου στο Παρδάλι, που διοργανώθηκε, όπως κάθε χρόνο, από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Παρδαλίου και τέλος τον χορό έκλεισε το πανηγύρι του Σκουληκοκρασά στις 23 Σεπτεμβρίου στην Πελλάνα, από τα παλαιότερα στην περιοχή μας που πραγματοποιείται πάντα με ιδιωτική πρωτοβουλία.

Στην Πελλάνα στις 13 Αυγούστου ο Σύλλογος Γυναικών Πελλάνας πραγματοποίησε τα εγκαίνια του γραφείου του, που του

παραχωρήθηκε από τον Δήμο Σπάρτης στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού. Μετά τα εγκαίνια, ακολούθησε το 2^ο πανηγυρικό αντάμωμα των Πελλανιωτών στην πάνω πλατεία στο Ρασαίικο Αλώνι, στο οποίο, οι γυναίκες μέλη του συλλόγου πρόσφεραν νοστιμότητα φαγητό και κρασί στους παραβρισκόμενους υπό τους ήχους καλής παραδοσιακής μουσικής. Η όλη εκδήλωση πλαισιώθηκε όχι μόνο από τους Πελλανιώτες αλλά και κόσμο από την ευρύτερη περιοχή και εκτυλίχθηκε σε μεγάλο γλέντι μέχρι τις πρωινές ώρες.

ΕΒ

Με το φακέ του "Π"

Αντάμωμα στην κορυφή του Αϊ Γιάννη στον Ταΰγετο (1400 μ.) στο Καστόρι

Και φέτος 120 Καστανιώτες ανηφορίσαμε στην Ξεροβούνα για το ετήσιο αντάμωμα στην κορυφή, στις 29 Αυγούστου. Για να δούμε την ανατολή του ηλίου. Να ακούσουμε και να ψιθυρίσουμε όλοι μαζί, στο «διάβασμα» των άρτων, το «πλούσιοι επτόχευσαν και επείνασαν». Να δούμε τα ανθισμένα κολχικά. Να αγναντέψουμε όλη την κοιλάδα της Λακωνικής γης. Να χαϊδέψουμε με τα μάτια τις άλλες κορυφές του Ταΰγétου. Να μπουν τα σχέδια για μελλοντικές αναβάσεις.

*Όσοι φίλοι δεν μπόρεσαν για διάφορους λόγους να έρθουν φέτος, το ραντεβού είναι για τις 29-9-2017, να είμαστε όλοι καλά πατριώτες να ανηφορίσουμε και του χρόνου πριν το ζήμερωμα για την κορυφή.
Γ. Λαγανάς*

Ο Γιάννης ήταν ο πρώτος από τους μικρούς που έφτασε στον Αϊ-Γιάννη, τραγουδώντας κιόλας, και είδε και την ανατολή του ηλίου. Εδώ με τον παππού του Γ. Λιακόπουλο.

Αυτό το καλοκαίρι με εντυπωσίασε και με χαροποίησε το γεγονός ότι στο χωριό βρέθηκαν πολλά νέα ζευγάρια με τα παιδάκια τους. Είδαμε τα παιδάκια κυρίως στην παιδική χαρά, αλλά και στις εκδηλώσεις του τριήμερου η παρουσία τους και η συμμετοχή τους ήταν ζωντανή. Στις φωτογραφίες που ακολουθούν στιγμιότυπα από εκδηλώσεις του καλοκαιριού.

Στον Αϊ-Γιάννη και οι κόρες του Γ.Β.Λάμπου που ποζάρουν χαμογελαστές στο φακό.

Στο Ρασέικο Αλώνι γιόρτασαν οι Πελλανιώτισσες με συγγενείς και φίλους τα εγκαίνια του συλλόγου γυναικών Πελλάνας.

Μεγάλη επιτυχία και συρροή φίλων από όλη την περιφέρεια είχε το πανηγύρι στα Περιβόλια απ' όπου και η φωτογραφία.

Στου χρόνου τα γυρίσματα

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκε και φέτος το πολιτιστικό τριήμερο «Στου Χρόνου τα Γυρίσματα» στην καρδιά του Καλοκαιριού στις 29, 30 και 31 Ιουλίου 2016. Τρεις μέρες γιομάτες με θέαμα, δράση, ενημέρωση, ψυχαγωγία και διασκέδαση κατάφεραν να δώσουν, για άλλη μια χρονιά, το δικό τους χρώμα και στίγμα στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου μας. Σε πείσμα του χρόνου και των όποιων κοινωνικοοικονομικών αλλαγών η παλιά μεγάλη εμποροζωοπανήγυρις, που διαρκούσε μια εβδομάδα και περιείχε ψυχαγωγία με πολλά παιχνίδια όπως σκοπευτήρια, capouzel και τον γύρο του Θανάτου, αλλά και τα γνωστά κέντρα διασκέδασης στην κάτω πεζούλα του Αγίου Μάμα, μεταλλάχθηκε με την πάροδο του χρόνου σε τριήμερο με πολιτιστικές, περιβαλλοντολογικές και ψυχαγωγικές δράσεις και εκδηλώσεις. Το φετινό πολιτιστικό τριήμερο άνοιξε στις 29 Ιουλίου με την Ομάδα Παραδοσιακών Χορών Καστορείου του Συλλόγου μας στο προαύλιο του Γυμνασίου, παρουσιάζοντας με μεγάλη επιτυχία παραδοσιακούς χορούς, από όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας μας. Την επομένη, στις 30 Ιουλίου, νωρίς το απόγευμα, δόθηκε φιλικός ποδοσφαιρικός αγώνας παλαιμάχων Νεμέας - Καστορείου, και αργότερα στην πλατεία τα παιδιά συμμετείχαν σε διαδραστικό παιδικό παραμύθι με τη συγγραφέα

Ποτούλα Πασχαλίδη. Το βράδυ έγινε προβολή ντοκιμαντέρ για την αιολική ενέργεια και τις αρνητικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και το περιβάλλον και ακολούθησαν τοποθετήσεις και ομιλίες από τους συντελεστές της ταινίας και εκπροσώπους περιβαλλοντικών οργανώσεων. Στις 31 Ιουλίου, το πρωί, πραγματοποιήθηκε περίπατος περιφερειακά του χωριού από την Πλατεία, Μαρμαρογιόφυρο, Πισαγιάννης, Νεκροταφείο, Περιφερειακός, Άγιος Μάμας και επιστροφή στην όμορφη πλατεία μας και δόθηκε η ευκαιρία στους περιπατητές να θαυμάσουν τις φυσικές ομορφιές του χωριού μας. Το απόγευμα τα παιδιά αλλά και οι μεγάλοι συμμετείχαν στις εναλλακτικές αθλητικές δραστηριότητες, που περιελάμβαναν αγώνα δρόμου, τσουβαλοδρομίες, αβγουλοδρομίες και διελκυστίνδα (τριχιά) με απονομή αναμνηστικών μεταλλίων στους τρεις πρώτους της κάθε ηλικιακής κατηγορίας. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου Μπακή η παρουσίαση της έκδοσης του βιβλίου με την ποιητική συλλογή του συντοπίτη μας Γιάννη Κορζή, που εξέδωσε ο Πολιτιστικός Σύλλογος «ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ». Η βραδιά έκλεισε με μουσική βραδιά, στην πλατεία του χωριού, υπό τους ήχους της μουσικής του συγκροτήματος Primo Secondo. Τη διοργάνωση των εκδηλώσεων ανέλαβε επι-

τροπή, που συγκροτήθηκε από τους Τοπικούς φορείς αλλά και από δραστήριους και ενεργούς συμπολίτες μας με πρόεδρο τον Βασίλη Λαγανά και το Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου Σπάρτης το οποίο ανέλαβε και το οικονομικό κόστος. Από ενάμιση και πλέον μήνα αλλά και κατά τη διάρκεια του Τριημέρου τα μέλη της επιτροπής αλλά και συμπολίτες μας έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους για την επιτυχία των εκδηλώσεων. Εδώ, θα πρέπει να τονίσουμε ιδιαίτερα, ότι για την επιτυχία του πολιτιστικού τριημέρου αρκετοί συμπολίτες μας εργάστηκαν σκληρά με εθελοντική εργασία και άλλοι που συνεισέφεραν οικονομικά, τα ονόματα των οποίων δεν κοινοποιούμε, μη τυχόν παραλείψουμε κάποιον. Ο Συνεταιρισμός «Χυμοί ΛΑΚΩΝΙΑ» για άλλη μια φορά διέθεσε δωρεάν αναψυκτικά. Τις εκδηλώσεις παρακολούθησε πολύς κόσμος από το χωριό μας και από τη γύρω περιοχή και πολλοί επιφανείς συμπολίτες μας. Τον Δήμο εκπροσώπησαν στις εκδηλώσεις ο Αντιδήμαρχος κ. Νικολακάκης, η Πρόεδρος του Ν.Π.Π.& Π του Δήμου Σπάρτης κ. Γεωργία Γαλανοπούλου, ο Πρόεδρος του Νομικού Προσώπου Κοινωνικής Βοήθειας κ. Θέμης Πατσιλιβας, ο Πρόεδρος και τα μέλη του Τοπικού Συμβουλίου Καστορείου. Ε.Β.

Με πρωτοβουλία της μ.κ.ε. «ΜΥΣΤΡΑΣ» οργανώθηκε τμήμα μάθησης μουσικής, φωνητικής και εκμάθησης μουσικών οργάνων για τα παιδιά. Ήδη το μάθημα γίνεται κάθε Κυριακή στην αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου Μπακή και το παρακολουθούν περίπου είκοσι παιδιά. Ήταν κάτι που έλειπε από τα παιδιά της περιοχής μας και μπράβο στους συντελεστές αυτής της ενέργειας και στον κ. Γιώργο Αντωνάκη εκπρόσωπο της μ.κ.ε. «ΜΥΣΤΡΑΣ». Ε.Β.

Σας ενημερώνουμε για τη σειρά δεκαπέντε μαθημάτων της καθηγήτριας ΕΚΠΑ Μαρίας Ευθυμίου στην Πνευματική Εστία Σπάρτης (Παρασκευή και Σάββατο απόγευμα) και Μουσείο Ελιάς (Κυριακή μεσημέρι), που διοργανώνει το Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος Δήμου Σπάρτης. Υπενθυμίζουμε ότι τα μαθήματα αρχίζουν στην Πνευματική Εστία Σπάρτης, την ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 25 Νοεμβρίου 2011, ώρα 6.00 μ.μ. και συνεχίζουν σύμφωνα με το σχετικό πρόγραμμα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π. & Δ. ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Δ/ΝΣΗ Α/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ Ν.ΛΑΚΩΝΙΑΣ
4/Θ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ
23059 ΚΑΣΤΟΡΙ, Τηλέφωνο: 2731057348
email: dimkas@sch.gr
Αρ.Πρωτοκόλλου: 283

ΠΡΟΣ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΟΥΚΑΚΗ-ΚΡΑΜΠΟΒΙΤΗ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ "ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ"
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ Δ.Σ.-
ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΣΤΟΡΕΙΟΥ

ΘΕΜΑ: ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί του Δημοτικού Σχολείου και Νηπιαγωγείου Καστορείου ευχαριστούν την οικογένεια Κουκάκη - Κραμποβίτη για την προσφορά 1000 λίτρων πετρελαίου θέρμανσης στο σχολείο εις μνήμη της εκλιπούσης Ματούλας Κουκάκη - Κραμποβίτη.

Ευχόμαστε Υγεία και Δύναμη στους οικείους της.

Η καλοσύνη, η ευγένεια και η αγάπη της προς το συνάνθρωπο θα κατακλύζουν για πάντα τις καρδιές μας και ευχόμαστε να αποτελέσουν φωτεινό παράδειγμα για όλους μας.

Αιωνία η μνήμη της.

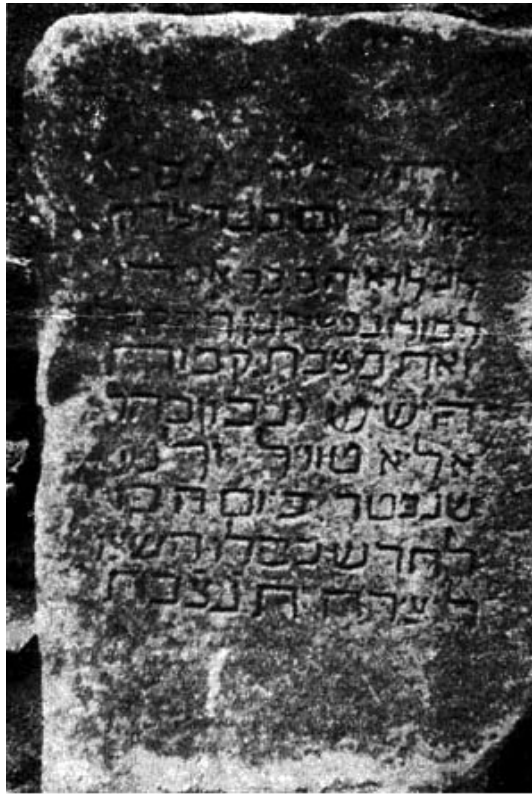
ΚΑΣΤΟΡΙ 14 Νοεμβρίου 2016

Ο Διευθυντής

ΠΑΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Η μοίρα των Εβραίων της Ελλάδας

Ένας πολιτισμός που χάθηκε

Ταφόπλακα του Αβραάμ Τωβίλ από το Μυστρά

Τα τελευταία χρόνια πολλαπλασιάζονται οι μελέτες που αναφέρονται στην ιστορία των Ελλήνων Εβραίων, η οποία αποτελεί χωρίς αμφιβολία συστατικό τμήμα της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Ενώ άπειρες μελέτες έχουν γραφτεί για το Ολοκαύτωμα στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, για την εξόντωση των Ελλήνων Εβραίων από τους Ναζιστές αλλά και την ιστορία τους γενικότερα, μόνο τα τελευταία σαράντα χρόνια έχουν αρχίσει να γράφονται συστηματικά μελέτες και ιστορικά βιβλία. Πολύ σημαντικά ορόσημα σε αυτήν την πορεία, είναι η ίδρυση του Εβραϊκού Μουσείου Ελλάδος στην Αθήνα το 1977, και τα εγκαίνια το 2001 του Εβραϊκού Μουσείου Θεσσαλονίκης με σκοπό την εξεύρεση και έκθεση των υλικών καταλοίπων της Εβραϊκής ζωής στην Ελλάδα.

Η παλαιότερη ομάδα Εβραίων στην Ελλάδα είναι οι Ρωμανιώτες, με ιστορία πάνω από 2000 χρόνια, η οποία θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει τον αρχαιότερο μόνιμο Εβραϊκό οικισμό στην Ευρώπη. Μετά την καταστροφή του Δεύτερου Ναού το 70 μ.Χ. πολλοί Εβραίοι στάλθηκαν σαν σκλάβοι στη Ρώμη και σύμφωνα με τη Ρωμανιώτικη παράδοση ορισμένα από τα πλοία που τους μετέφεραν, προσάραξαν στο Ιόνιο πέλαγος κοντά στα αλβανικά παράλια. Οι επιζώντες κατάφεραν να φτάσουν στη στεριά και εγκαταστάθηκαν ανάμεσα στους Έλληνες, και

προπάντων σε μια περιοχή που θα γινόταν αργότερα η πόλη των Ιωαννίνων. Υιοθέτησαν τα ελληνικά έθιμα και τον ελληνικό πολιτισμό αλλά παρέμειναν Εβραίοι. Υιοθέτησαν επίσης την ελληνική γλώσσα αλλά συνέχισαν να χρησιμοποιούν εβραϊκά σύμβολα. Τελικά η γλώσσα τους έγινε γνωστή ως Yevanic ή Romaniyot.

Ένας Εβραίος ταξιδευτής του 12^{ου} αιώνα, ο Benjamin de Tudela, κατέγραψε την ύπαρξη εβραϊκών κοινοτήτων στην Κέρκυρα, την Άρτα, την Κόρινθο, τη Θήβα, τη Θεσσαλονίκη και άλλες ελληνικές πόλεις και κομποπόλεις. Ο μεγαλύτερος πληθυσμός ήταν συγκεντρωμένος στη Θήβα όπου ζούσαν περίπου 2.000 Εβραίοι, οι οποίοι εργάζονταν στη βιομηχανία ενδυμάτων βάζοντας υφάσματα. Ο Benjamin de Tudela αναφερόταν στους Εβραίους που είδε ως Ρωμανιώτες. Η „πρωτεύουσα“ του ρωμανιώτικου εβραϊσμού ήταν όμως τα Γιάννενα, όπου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ζούσαν 4.000 Εβραίοι, ενώ μέχρι τις παραμονές του Διογμού η κοινότητα της πόλης αριθμούσε 2.000 μέλη. Γιαννιώτες Εβραίοι αποτέλεσαν επιπλέον τον πρώτο πυρήνα της ισραηλιτικής κοινότητας της Αθήνας, της οποίας η παλιά συναγωγή ονομάζεται „Γιαννιώτικη“. Το Σάββατο της 25ης Μαρτίου του 1944 η διοίκηση της γερμανικής Βέρμαχτ απέστειλε διαταγή στα Γιάννενα, με την οποία 1.850 Εβραίοι κάτοικοι της πόλης συγκεντρώθηκαν και οδηγήθη-

καν στο Άουσβιτς, από όπου επέστρεψαν μόνο 163.

Οι Εβραίοι στη Σπάρτη;

Την παρουσία Εβραίων στη Σπάρτη – Λακεδαιμόνια την επιβεβαιώνουν τόσο ιστορικές πηγές όσο και αρχαιολογικά ευρήματα. Στη Σπάρτη, όπου στο τέλος του 10^{ου} αιώνα υπήρχε μία αρκετά ισχυρή ιουδαϊκή κοινότητα, φτάνει ο όσιος Νίκων στα πλαίσια της προσπάθειάς του να εδραιώσει το Χριστιανισμό στη Λακωνία. Κατηγορώντας τους Εβραίους ως υπεύθυνους της λοιμικής νόσου που μάστιζε τη Σπάρτη, κατόρθωσε ο Νίκων να διώξει τους Ιουδαίους κατοίκους έξω από την πόλη. Λέγεται, ότι οι εκδιωχθέντες κατέφυγαν στα χωριά του Ταΰγετου και μεταξύ άλλων στην Αναβρυτή και στην Τρύπη. Πλούσιες μνείες περί παρουσίας σημαντικής ιουδαϊκής κοινότητας, ιδιαίτερα μετά την Δ΄ Σταυροφορία του 1204 και επί της δυναστείας των Παλαιολόγων υπάρχουν στο Μυστρά. Όμως κατά την επιχείρηση στη Λακωνία το 1465 του Σιγισμούνδου Μαλατέστα, ο Εβραϊομαχαλάς του Μυστρά καταστράφηκε τελείως από εμπρησμό. Ο Γάλλος συγγραφέας Σατωβριάνδος, ο οποίος επισκέφτηκε την Ελλάδα το 1806, κάνει λόγο για την Εβραϊκή συνοικία της Σπάρτης, η οποία όμως στα χρόνια της επανάστασης από το 1821 ως το 1829, κατεστράφη τελείως.

Η 31 Μαρτίου 1492 είναι μία πολύ σημαντική ημερομηνία στην ιστορία των Εβραίων στην παγκόσμια ιστορία, αλλά και αποφασιστική για την ιστορία της Θεσσαλονίκης, καθώς ο Φερδινάνδος και η Ισαβέλλα, οι μονάρχες της Ισπανίας, υπέγραψαν το διάταγμα της εξορίας, διατάζοντας όλους τους Εβραίους να εγκαταλείψουν το βασίλειό τους. Το έτος αυτό, κύματα Σεφαραδιτών Εβραίων εγκαταστάθηκαν στην Οθωμανική Ελλάδα. Η ονομασία αυτή προέρχεται από τη λέξη Σεφεράδ, που αποτελεί την παλιά βιβλική ονομασία της εβραϊκής γλώσσας για την Ισπανία. Μιλούσαν Λαντίνο μια διάλεκτο Καστιλιάνικων ισπανικών με πολλά εβραϊκά στοιχεία.

Η άφιξη του εβραϊκού πληθυσμού της Ισπανίας σηματοδότησε μια νέα εποχή για τους Έλληνες Εβραίους. Ξαφνικά βρέθηκαν να ζουν στην Ελλάδα δύο διαφορετικοί εβραϊκοί πληθυσμοί: οι Ρωμανιώτες που μιλούσαν Romaniyot και οι Σεφαραδίτες που μιλούσαν Λαντίνο. Οι δύο αυτές ομάδες δεν μιλούσαν μόνο διαφορετικές γλώσσες αλλά είχαν και διαφορετικά ήθη και έθιμα. Οι Ρωμανιώτες ακολουθούσαν το Ταλμούδ της Ιερουσαλήμ και οι Σεφα-

ραδίτες το Βαβυλωνιακό Ταλμούδ. Ως εκ τούτου, οι δύο ομάδες ζούσαν σε χωριστές κοινότητες. Με την πάροδο του χρόνου, οι πλουσιότεροι Σεφαραδίτες απέκτησαν περισσότερη δύναμη και οικονομική άνεση με αποτέλεσμα την αφομοίωση πολλών Ρωμανιώτικων κοινοτήτων. Οι Σεφαραδίτες, που κατά τις εκτιμήσεις στην αρχή ήταν περίπου 20.000, μετέτρεψαν τη Θεσσαλονίκη σε μία εβραϊκή μητρόπολη. Ίδρυσαν το πρώτο τυπογραφείο, ανέπτυξαν τα γράμματα και τον πολιτισμό και με την έλευση στην πόλη και άλλων διωκόμενων Εβραίων από την Ευρώπη, σύντομα αποτελούσαν την πλειονότητα των κατοίκων της. Ως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και λίγο πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή και την εγκατάσταση στη Βόρεια Ελλάδα των προσφύγων, ο εβραϊκός πληθυσμός της πόλης ξεπερνούσε το 50% του συνόλου των κατοίκων της, οι οποίοι την ονόμασαν «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων». Ακόμη και στον Μεσοπόλεμο και παρά την αλλαγή της πληθυσμιακής σύνθεσης, η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης υπήρξε ισχυρότατη λόγω των οικονομικών και πολιτιστικών δεσμών της με την Ευρώπη και σε συνδυασμό με τη μεγάλη εμπορική σημασία του λιμανιού της πόλης.

Το 1940 η κοινότητα αριθμούσε πάνω από 50.000 άτομα. Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης έζησαν αρμονικά με τους χριστιανούς συμπολίτες τους και εκτέλεσαν στο ακέραιο το καθήκον τους απέναντι στην ελληνική πατρίδα στον πόλεμο του '40 - '41 καθώς σχεδόν 13.000 απ' αυτούς στελέχωσαν τις ένοπλες δυνάμεις. Οι απώλειές τους ανήλθαν σε 513 νεκρούς και 3.743 τραυματίες, και ο θάνατος του ρωμανιώτη συνταγματάρχη Μορδοχαίου Φρέζι ενέταξε συμβολικά τον ελληνικό εβραϊσμό στο μαχόμενο έθνος.

Οι Γερμανοί έφτασαν στη Θεσσαλονίκη στις 9 Απριλίου 1941. Λίγες μέρες αργότερα απαγόρευσαν την είσοδο των Εβραίων σε καφενεία, εστιατόρια κ.τ.λ., επιτάξανε το εβραϊκό νοσοκομείο και εβραϊκα κτίρια, φυλάκισαν τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου και λεηλάτησαν τα γραφεία της κοινότητας και τις πλουσιότερες εβραϊκές βιβλιοθήκες. Στις 11 Ιουλίου διέταξαν τους άνδρες Εβραίους ηλικίας 18 - 45 ετών να παρουσιαστούν στην Πλατεία Ελευθερίας, και αφού τους υπέβαλαν σε απερίγραπτα μαρτύρια, τους οδήγησαν σε καταναστασιακά έργα. Το Φεβρουάριο του 1943 έφτασε στη Θεσσαλονίκη μία επιτροπή της Γερμανικής Ειδικής Ασφάλειας

Η πύλη εισόδου του στρατοπέδου Άουσβιτς με την επιγραφή “Η εργασία απελευθερώνει”

με επικεφαλής τον Αλόις Μπρύνερ και έβαλε σε κίνηση τον μηχανισμό για την οριστική εξολόθρευση των Εβραίων που υποχρεώθηκαν να φορούν το κίτρινο άστρο του Δαβίδ και να κατοικούν σε ορισμένες συνοικίες (γκέτο). Στις 6 Μαρτίου 1943 απαγορεύτηκε η έξοδος των Εβραίων από τα γκέτο, και στις 15 Μαρτίου αναχώρησε ο πρώτος συρμός με προορισμό τα στρατόπεδα του θανάτου. Από τους 46.091 Θεσσαλονικείς Εβραίους που μεταφέρθηκαν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, επέστρεψαν μόνο 1.950, δηλ. περίπου το 4%.

Ο αριθμός Εβραίων προσφύγων από την Ισπανία, που βρήκαν άσυλο στην Αθήνα μετά το 1492 ήταν περιορισμένος, και ένας Γάλλος ταξιδιώτης που πέρασε από την Αθήνα το 1705, αναφέρει, πως δεν συνάντησε περισσότερες από 20 οικογένειες. Όμως, μετά την ανακάλυψη της Αθήνας ως πρωτεύουσας της ανεξάρτητης Ελλάδας το 1834, ήρθαν αρκετές εβραϊκές οικογένειες από τη Γερμανία και εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα. Μεταξύ αυτών και ο γνωστός χρηματιστής Μαξ ντε Ρότσιλντ, ο οποίος συμμετείχε στην ακολουθία του βασιλιά Όθωνα. Ο Μαξ ντε Ρότσιλντ ήταν περήφανος για την εβραϊκή καταγωγή του και με την άφιξή του στην Αθήνα, συνέβαλε στο συντονισμό μιας μικρής αλλά σημαντικής κοινότητας Ασκεναζί Εβραίων. Το όνομα Ασκενάζ χρησιμοποιούνταν κατά το Μεσαίωνα στους Εβραίους, που έζησαν κατά μήκος του ποταμού Ρήνου στη Βόρεια Γαλλία και τη Δυτική Γερμανία. Ο πολιτισμός των Εβραίων Ασκενάζ εξαπλώθηκε αργότερα στην Πολωνία, τη Λιθουανία και Ουκρανία και τώρα υπάρχουν ορισμοί Ασκενάζ σε όλο τον κόσμο. Ο όρος «Ασκενάζ» ταυτίστηκε κυρίως με γερμανικά έθνη και τους απογόνους των Γερμανών Εβραίων.

Η εβραϊκή παρουσία στην Αθήνα αυξήθηκε από 60 άτομα το 1.877 σε 250 το 1.878, και η εβραϊκή κοινότητα αναγνωρίστηκε επίσημα το 1889. Με τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους εγκαταστάθηκαν αρκετοί Εβραίοι από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και τη Μικρά Ασία στην Αθήνα, και την πα-

ραμονή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι Εβραίοι της Αθήνας ανέρχονται στους 3.000 περίπου. Οι πλέον εύποροι Αθηναίοι Εβραίοι ήταν Ασκενάζ, ενώ οι Σεφαραδί που κατάγονταν από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και την Τουρκία, ήταν κυρίως πλανόδιοι πωλητές και μικρομαγαζάτορες. Οι Ασκενάζ μιλούσαν Γίντις ή Γερμανοεβραϊκή, που αναπτύχθηκε ως μια συγχώνευση από γερμανικές διαλέκτους της κεντρικής Ευρώπης με την εβραϊκή, την αραμαϊκή, τις σλαβικές γλώσσες αλλά και από κατάλοιπα ρωμανικών γλωσσών και χρησιμοποιεί το εβραϊκό αλφάβητο.

Στις 27 Απριλίου 1941, μόλις οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα, διεκδίκησαν από τους Ιταλούς συμμάχους τους τη μονοπωλιακή διαχείριση των εβραϊκών υποθέσεων και το Μάιο του 1941 οι Ναζί κατέσχαν τα αρχεία της Ισραηλιτικής Κοινότητας και συνέλαβαν τα κυριότερα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου. Όμως, η αντίθεση μεταξύ των δύο συμμάχων γύρω από τα εβραϊκά ζητήματα, ήταν φανερή. Οι ιταλικές αρχές έλαβαν συγκεκριμένα μέτρα προστασίας των διωκόμενων Εβραίων, αλλά σαν αντίμετρο οι Ναζί αύξησαν την πίεση.

Όσο οι Ναζί έσφιγγαν τα λουριά, τόσο οι Εβραίοι οργανώνονταν περισσότερο. Ιδρύθηκαν συνεργεία αλληλεγγύης και περιθάλψης των προσφύγων από τη Θεσσαλονίκη, καθώς και συσσίτια. Οι ιταλικές αρχές εκδήλωσαν ενεργότερα το ενδιαφέρον τους, αλλά και οι ελληνικές δεν πήγαν πίσω: Στα σώματα της Χωροφυλακής και της Αστυνομίας Πόλεων, υπό τη διεύθυνση του Αγγελου Έβερετ, δόθηκαν διαταγές να εκδίδουν ψεύτικες ταυτότητες σε όσους Εβραίους το επιθυμούσαν. Οι ταυτότητες αυτές που είχαν χριστιανικά ονόματα και ανέγραφαν ως θρήσκευμα Χριστιανός Ορθόδοξος, δε διακρίνονταν από τις αληθινές, αφού είχαν εκδοθεί από τις ίδιες τις αστυνομικές αρχές και συνεπώς μπορούσαν να περάσουν κάθε γερμανικό έλεγχο.

Την ίδια περίοδο, ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός φρόντισε, μαζί με το Διευθυντή του Μητρώου του Δήμου Αθηναίων, να ανοιχτεί ένα ειδικό αρ-

χείο όπου καταχωρήθηκαν οι Εβραίοι που για να γλιτώσουν, βαφτίστηκαν Χριστιανοί. Με τον τρόπο αυτό και με τη βοήθεια των συμπατριωτών τους, 560 Αθηναίοι Εβραίοι, όπως και άλλοι από διάφορες πόλεις που είχαν νωρίτερα βρει καταφύγιο στην πρωτεύουσα, επέζησαν ως το τέλος του πολέμου προσποιούμενοι τους Ορθόδοξους Χριστιανούς. Όμως, η πλειοψηφία των Αθηναίων Εβραίων συνελήφθησαν τέλος Μαρτίου του 1944 και την Κυριακή 2 Απριλίου μεταφέρθηκαν μαζί με ομόθρησκούς τους από άλλες περιοχές της Ελλάδας σιδηροδρομικώς στην Πολωνία, όπου κατέληξαν στους θαλάμους αερίων και τα κρεματόρια του Άουσβιτς καθώς και σε άλλα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Έχουν γραφτεί πολλά για τον αμφίβολο ρόλο του Βατικανού στο Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και την έλλειψη συμπαράστασης, του τότε Πάπα Πίου του ΙΒ΄ στους διωκόμενους Εβραίους. Υποστηρίζεται ότι είχε συμπάθεια προς το Ναζισμό, λόγω και των αντικομμουνιστικών συναισθημάτων του. Αντίθετα με την ενεργή στάση του, τα περίφημα μνημόνια του και τις επανειλημμένες διαμαρτυρίες του στους ανώτερους Γερμανούς αξιωματούχους για τη συνεχιζόμενη

απαγονίζονται. Σας παρακαλώ να σεβασθήτε αυτήν την παράδοση”. Η μέριμνα του Αρχιεπισκόπου για τη διάσωση των Εβραίων Ελλήνων πολιτών τιμήθηκε αργότερα από την Ισραηλιτική κοινότητα.

Μοναδική περίπτωση στα παγκόσμια χρονικά είναι η Ζάκυνθος, όπου διασώθηκε ολόκληρη η εβραϊκή κοινότητα χωρίς μία απώλεια. Το 1943 ο Γερμανός διοικητής της Ζακύνθου ζήτησε από το δήμαρχο Λουκά Καρρέρ και τον Μητροπολίτη Χρυσόστομο, μια λίστα με τα ονόματα όλων των Εβραίων του νησιού. Ο Καρρέρ και ο Χρυσόστομος του έδωσαν μια λίστα που είχε δύο ονόματα, τα δικά τους. Με αυτόν τον τρόπο, όλοι οι Εβραίοι της Ζακύνθου σώθηκαν.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί η αυτοθυσία των Χριστιανών πολιτών που με κίνδυνο της ζωής τους πρόσφεραν άσυλο σε πολλούς Εβραίους. Στην πρωτοπορία βρέθηκαν όχι μόνο ο κλήρος, τα σώματα ασφαλείας και η εθνική αντίσταση, αλλά και ολόκληρος ο ελληνικός λαός που συμπαραστάθηκε όπου και όπως μπορούσε, νιώθοντας από την πρώτη στιγμή φρίκη απέναντι στο έγκλημα, έστω και αν δεν το είχε συλλάβει σε όλη του την έκταση, όπως άλλωστε δεν το είχαν συλλάβει και τα θύματα.

Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός

πρακτική της δολοφονίας Εβραίων, ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός έχει μείνει στην ιστορία ως φωτεινό υπόδειγμα θάρρους και πραγματικής χριστιανικής αλληλεγγύης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της γενναίας στάσης του είναι, ότι, όταν μετά την αποστολή έγγραφης διαμαρτυρίας του την 23η Μαρτίου 1943, υπερασπιζόμενος την Ιουδαϊκή κοινότητα, απειλήθηκε από τον Γερμανό στρατηγό Στρόοπ με τουφεκισμό, ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός απάντησε στην απειλή του Στρόοπ με τα εξής λόγια: “Οι Ιεράρχες της Ελλάδος, στρατηγέ Στρόοπ, δεν τουφεκίζονται,

Μετά την απελευθέρωση γύρισαν οι περισσότεροι από όσους σώθηκαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, αργότερα όμως εξ αιτίας της μετανάστευσης ο πληθυσμός των επαναπατρισθέντων Εβραίων μειώθηκε σημαντικά. Σήμερα ζουν στην Αθήνα περίπου 2.500 Εβραίοι, οι οποίοι αποτελούν τη μεγαλύτερη ισραηλιτική κοινότητα της χώρας. Η Ισραηλιτική Κοινότητα Θεσσαλονίκης αριθμεί πλέον μόνο 1.800 μέλη. Όμως στις δύο πόλεις λειτουργούν συναγωγές, εβραϊκά

δημοτικά σχολεία, πνευματικά κέντρα, γηροκομεία και εβραϊκά νεκροταφεία. Στην Αθήνα έχουν επίσης την έδρα τους, ο Κεντρικός Συντονιστικός Φορέας του Ελληνικού Εβραϊσμού και το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο της Ελλάδος.

Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στις ιστοσελίδες των Ισραηλιτικών Κοινοτήτων Θεσσαλονίκης και Αθηνών <http://www.jct.gr/> και <http://athjcom.gr/> καθώς στις ιστοσελίδες των Εβραϊκών Μουσείων <http://www.jewishmuseum.gr/gr/index.html> και <http://www.jmth.gr/indexGR.htm>

Ο πρόεδρος του συλλόγου “η Λουσίνα” στον “Π”

Έχουμε την χαρά σε αυτό το φύλλο του «Πολυδεύκη» να μιλάμε με τον πρόεδρο του δραστήριου Συλλόγου του χωριού μας Φίλων Ταυγέτου «η Λουσίνα», τον Ντίνο τον Λαγανά

Ο Κώστας Λαγανάς (Ντίνος για τους φίλους του) τελείωσε το σχολείο στο χωριό μας, προσελήφθη στην Εθνική Τράπεζα αμέσως όταν αποφοίτησε από το Λύκειο, σαν αριστούχος μαθητής. Σπούδασε δουλεύοντας και έφτασε στα ανώτερα κλιμάκια της Τράπεζας σαν διευθυντής κεντρικού υποκαταστήματος της Εθνικής στο κέντρο της Αθήνας.

Ποτέ δεν ξέχασε το χωριό μας και μετά τη συνταξιοδότησή του προσφέρει πολλά στον τόπο μας μέσα από την ανάδειξη του Β. Ταυγέτου σε πόλο έλξης για τους φυσιολάτρεις περιπατητές και ορειβάτες. Το φετινό καλοκαίρι μετά από μια πορεία στον Πενταδάκτυλο (Ταυγέτο) πίνοντας μια μπύρα στην Αναβρυτή είχα την χαρά να ακούσω για άλλη μια φορά τον στέρεο λόγο του και την άποψή του για το χωριό και την ανάπτυξή του. Εκεί συμφωνήσαμε για μια συνέντευξη για τον Πολυδεύκη, αυτήν που θα διαβάσετε.

1) Για πες λίγα λόγια για την Ιστορία του Συλλόγου και τις δράσεις του

Ιδρύθηκε το 2000, με έδρα το ΚΑ-ΣΤΟΡΕΙΟ, από μία ομάδα ανθρώπων λατρών του Ταυγέτου. Καταστατικά έχει σαν σκοπούς την ανάπτυξη του δεσμού και των σχέσεων των κατοίκων του Δήμου και της ευρύτερης περιοχής προς το φυσικό περιβάλλον, την προστασία και τον εξωραϊσμό αυτού και τη δυνατότητα αξιοποίησής του, τη σύσφιξη των κοινωνικών και πολιτιστι-

κών σχέσεων των κατοίκων και τη διατήρηση ηθών, εθίμων και παραδόσεων.

Στα 16 χρόνια της λειτουργίας, ο σύλλογος μεγάλωσε και καταξιώθηκε με τις δράσεις του στη συνείδηση των κατοίκων της περιοχής και της διασποράς αλλά κυρίως στον ορειβατικό κόσμο πανελλαδικά, με την υλοποίηση και διαρκή συντήρηση ενός αρίστου δικτύου, άνω των 100 χλμ., πεζοπορικών και ορειβατικών διαδρομών στον Βόρειο Ταυγέτο. Δεν είναι τυχαίο ότι οι διαδρομές αυτές συμπεριλαμβάνονται στα ετήσια προγράμματα όλων σχεδόν των ορειβατικών και φυσιολατρικών συλλόγων μέχρι των Αθηνών.

Οι εκδηλώσεις του συλλόγου «Γιορτή της Παναγίας του βουνού στις 23 Αυγούστου» και «Η Γιορτή Μπουκουβάλας» το τελευταίο Σάββατο του Νοεμβρίου για την έναρξη της ελαιοκομικής περιόδου προσελκύουν πλήθος επισκεπτών από όλη την Ελλάδα.

Στον τομέα «πυρασφάλεια-πυροπροστασία» του Ταυγέτου έχει συνεχείς δράσεις, υλικά αλλά και με προσωπική των μελών του συμμετοχή. (Πυροφυλακή το καλοκαίρι, πυροσβεστικό βυτίο, πυροσβεστικούς κρουνοί στο βουνό, δίκτυο πυροσβεστικών δεξαμενών).

Στη μεγάλη πυρκαγιά του 2007 η παρουσία του συλλόγου στην υποστήριξη των υπηρεσιών πυρόσβεσης και στη φύλαξη του δάσους καθ' όλη τη διάρκεια εκείνων των κρίσιμων ημερών ήταν έντονη.

Επίσης ο Σύλλογος έχει διαρκείς παρεμβάσεις στην ανάπλαση και ανάδειξη αρχιτεκτονικών μνημείων του παρελθόντος και τοποθεσιών φυσικού κάλλους της περιοχής.

Η προσπάθεια που ξεκίνησε την άνοιξη του 2007, γνωριμίας-ανάδει-

ξης της παρθένας και άγνωστης περιοχής μας, του Βορειοανατολικού Ταυγέτου αλλά και προβολής της πανελλαδικά, με μοναδικό σκοπό-στόχο να γίνει ο Βόρειος Ταυγέτος «ο προορισμός», αποτελεί πρώτιστη προτεραιότητα του Συλλόγου.

Στο σημείο αυτό θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ ιδιαίτερα σε δύο πρόσωπα που στιγμάτισαν την ιστορία του συλλόγου: τον αειμνηστο πρόεδρο Παναγιώτη Κραμποβίτη που συνέλαβε το πρόγραμμα ανάδειξης των παλιών μονοπατιών και τον φίλο, μέλος του συλλόγου και ορειβάτη Παναγιώτη Μόρφη, ο οποίος πρωτοστατώντας βοήθησε και επεξεργάστηκε την υλοποίηση των πεζοπορικών διαδρομών.

2) Ένας επιτυχημένος πρόεδρος συνήθως περιστοιχίζεται από άξιους συνεργάτες, για πες μας για αυτούς

Ο Σύλλογος κατά την ετυμολογική του ερμηνεία είναι όργανο που ενώνει πολλούς (τα μέλη) σε μια κοινή προσπάθεια-στόχο, και χωρίς αυτή τη συλλογική προσπάθεια είναι αδύνατον να λειτουργήσει και να εκπληρώσει τους σκοπούς του. Ο πρόεδρος συντονίζει αυτές τις κοινές δράσεις των μελών-συνεργατών. Τα μέλη του νέου διοικητικού συμβουλίου που εξελέγησαν στις πρόσφατες εκλογές, στις 30 Απριλίου 2016, είναι εκτός από τον υποφαινόμενο οι Γεώργιος Λιναρδάκης Αντιπρόεδρος, Μανώλης Μαρκουράκης γ. γραμματέας, Σπύρος Τζαμούρης ταμίας και Θανάσης Ανδριανός μέλος.

3) Στο χωριό δραστηριοποιούνται και άλλοι σύλλογοι. Πως είναι οι σχέσεις του Συλλόγου με του άλλους κοινωνικούς φορείς;

Νομίζω ότι ανέκαθεν ήταν πολύ καλές. Όπως έλεγαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας «η ισχύς εν τη ενώσει». Η συνεργασία με όλους τους φορείς της πολιτείας και τους άλλους συλλόγους για την επίτευξη του βασικού στόχου είναι μέσα στις επιδιώξεις και στους σκοπούς μας. Η δράση του συλλόγου μας είναι παράλληλη με αυτή των άλλων συλλόγων στον κοινό σκοπό δηλ. την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του χωριού και της ευρύτερης περιοχής. Να τονίσω ότι η αρχική ανάδειξη-καθαρισμός των μονοπατιών έγινε με τη συνεργασία όλων των τοπικών συλλόγων της ευρύτερης περιοχής του τότε Δήμου Πελλάνας.

4) Είναι γνωστό στο Πανελλήνιο ότι το πιο καλό δίκτυο μονοπατιών στον Ταυγέτο είναι αυτό του Βορείου Ταυγέτου (η περιοχή μας). Δηλαδή καλά σημασμένα και καλοδιατηρημένα και αυτά οφείλονται στον Σύλλογο σας. Η τοπική αυτοδιοίκηση, η Περιφέρεια σας βοηθά;

Δεν είμαστε αχάριστοι. Τόσο με τις προηγούμενες δημοτικές αρχές (Καποδίστριας) όσο και με την νέα (Καλλικράτης). Πιστεύω ότι μέσα στη σημερινή οικονομική λαίλαπα θα ήταν απόηχο να απαιτούμε περισσότερα.

Είναι αλήθεια όμως ότι το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στα μέλη και τους φίλους του συλλόγου, ο οποίος δαπανά κάθε χρόνο για την αγορά υλικών, προβολή και προώθηση ενώ όλες οι εργασίες (τοποθετήσεις πινακίδων, συντήρηση, καθαρισμοί κ.λπ.) γίνονται κυρίως με εθελοντική δράση.

Η Δημοτική αρχή θα πρέπει να εντάξει τα μονοπάτια στους γενικότερους σχεδιασμούς δημόσιων υποδομών, διότι τα μονοπάτια αποτελούν βασική τουριστική υποδομή ειδικής μορφής και για να γίνει αυτό απαιτείται συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων, δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, προς την κατεύθυνση χάριξης μιας εθνικής στρατηγικής (Vias Verdes, Greenways).

5) Πριν λίγο καιρό ήρθαν στο φως της δημοσιότητας τα σχέδια της ΤΕΡΝΑ Ενεργειακής για εγκατάσταση στην καρδιά του Β. Ταυγέτου ανεμογεννητριών που θα αλλοιώσουν ανεπανόρθωτα το φυσικό περιβάλλον του Β. Ταυγέτου, τι σκοπεύετε να κάνετε;

Παρακολουθούμε το θέμα. Είναι γνωστό ότι έχει δοθεί σχετική έγκριση, από την ΡΑΕ, παρότι η Πελοπόννησος έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή με κορεσμένο δίκτυο. Έπεται η υποβολή Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Μ.Π.Ε.) και μετά η Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.) για την εγκατάσταση και λειτουργία. Η τελευταία όμως πληροφόρηση τόσο από το αρμόδιο ΥΠΕΝ όσο και από την Περιφέρεια (Τμήμα Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας της Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας) είναι ότι δεν εκκρεμεί ούτε υπάρχει στο αρχείο αίτημα περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Πιστεύουμε όμως ότι η υλοποίηση αυ-

τού του προγράμματος θα υποβαθμίσει το φυσικό περιβάλλον στον Β. Ταΰγετο. Σίγουρα είναι προτιμητέα η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση για το περιβάλλον αλλά ποιο θα είναι το ποσοστό μείωσης των ρύπων στο εργοστάσιο της ΔΕΗ στη Μεγαλόπολη από την εγκατάσταση των 24 ανεμογεννητριών;

6) Από άγνοια ίσως, από αδιαφορία πιθανόν η τοπική αυτοδιοίκηση δεν ενδιαφέρθηκε να εντάξει τον Β. Ταΰγετο σε ζώνη προστασίας π.χ. στο δίκτυο NATURA, σκοπεύετε σε συνεργασία με τον Δήμο να ζητήσετε από την Πολιτεία να ενταχθεί;

Για την σπουδαιότητα του Β. Ταΰγету θα παραθέσω την τελική αναφορά της Οικολογικής αποτύπωσης του Όρους Ταΰγετος για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας που εκπονήθηκε κατ' ανάθεση του Ελληνικού Κέντρου Βιοτόπων-Υγροτόπων (ΕΚΒΥ) στο πλαίσιο του έργου ΕΟΧ «Αποκατάσταση δασών Όρους Πάρωνα και κατευθύνσεις διατήρησης Όρους Ταΰγету στη Λακωνία» από την εταιρία «βιόσφαιρα» για τη Μελέτη και Διαχείριση του Φυσικού και Ανθρωπογενούς Περιβάλλοντος, τον Απρίλιο του 2011:

«Το Όρος Ταΰγετος, ένα από τα δύο κυρίαρχα ορεινά συγκροτήματα της Λακωνίας, είναι από τις σημαντικότερες περιοχές της Ελλάδας σε ό,τι αφορά τη βιοποικιλότητα. Τρία τμήματά του έχουν χαρακτηριστεί ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας του Δικτύου NATURA 2000 (GR2550006 «Όρος Ταΰγετος», GR2540005 «Λαγκάδα Τρύπη» και GR2550001 «Φαράγγι Νέδων»), ενώ μεγάλο τμήμα του έχει επίσης ενταχθεί στο Δίκτυο NATURA 2000 ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (GR2550009 «Όρος Ταΰγετος – Λαγκάδα Τρύπη»). Ο Ταΰγετος ως σύνολο παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις στην αποτύπωση των οικολογικών γνωρισμάτων του, γνώση ιδιαίτερος κρίσιμη για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή. Ειδικότερα, για ένα μεγάλο μέρος του Ταΰγету δεν έχει καταγραφεί η έκταση και η ποικιλότητα των τύπων οικοτόπων και δεν έχει ερευνηθεί επαρκώς η χλωρίδα και η πανίδα του. Αν και για ορισμένες ομάδες οργανισμών (π.χ. τα πουλιά, χλωρίδα) θεωρείται ότι είναι επαρκώς γνωστά τα είδη που απαντούν στον Ταΰγετο, υπάρχουν ωστόσο σοβαρές ελλείψεις αναφορικά με την κατάσταση των πληθυσμών τους, τις θέσεις όπου απαντούν και τα ενδιατημάτα τους. Το τμήμα του Ταΰγету που κυρίως δεν έχει μελετηθεί είναι αυτό βόρει-

α της Λαγκάδας και αρκετές εκτάσεις σε υψόμετρο χαμηλότερο από τα 600 (με εξαίρεση τις εκτάσεις που καλύπτονται από τους τόπους κοινοτικής σημασίας). Η ζώνη αυτή αποτελεί σημαντική περιοχή σύνδεσης με αντίστοιχα οικοσυστήματα της κεντρικής Πελοποννήσου και του ΒΔ Πάρωνα. Τυχόν απώλεια ή υποβάθμιση αυτής της ζώνης θα μετατρέψει τον Ταΰγετο σε ηησίδα και θα θέσει σε κίνδυνο μεγάλο αριθμό ειδών.

Για την εξασφάλιση της απαιτούμενης επικοινωνίας των πληθυσμών των διαφόρων ειδών φυτών και ζώων, με αυτούς της Κεντρικής Πελοποννήσου και του Πάρωνα, έχει μεγάλη σημασία η προσεκτική διαχείριση του βόρειου τμήματος του Ταΰγету, στη βάση ενιαίων αρχών για το σύνολο του ορεινού όγκου και συντονισμένων ενεργειών από το σύνολο των πολυάριθμων εμπλεκόμενων (3 νομοί, πάνω από 10 δήμους, 3 δασαρχεία κ.λπ.). Οι ενιαίες αρχές θα πρέπει να εκπορεύονται από μία ολοκληρωμένη, κατά το δυνατόν, γνώση των οικολογικών γνωρισμάτων του Ταΰγету.»

7) Ξέρω ότι είσαι δεινός ορειβάτης με αναβάσεις σε πολλά βουνά της πατρίδας μας, για πες μας πώς ασχολήθηκες με την ορειβασία;

Στο μυαλό μου ήταν πάντα οι αξέχαστες στιγμές των παιδικών χρόνων στο βουνό. Από τις αρχές του 1990 όμως, σαν φυσική συνέπεια της διακοπής του καπνίσματος, ήλθε η ενασχόλησή μου με το περπάτημα και τις αναβάσεις στα βουνά, κυρίως τις Κυριακές. Είχα την τύχη να είναι σε μικρή απόσταση από το σπίτι μου η Πάρνηθα, το βουνό με όλους τους βαθμούς δυσκολίας (από απλή πεζοπορία μέχρι αναρρίχηση).

8) Συχνά πυκνά βρίσκεσαι στο χωριό, γνωρίζεις έτσι την πραγματικότητα. Πώς βλέπεις την ανάπτυξη του χωριού μας και τι πρέπει να γίνει κατά τη γνώμη σου;

Η περιοχή μας έχει να προσφέρει, εκτός από την ανεπανάληπτη φυσική ομορφιά, δυο ιστορικά μοναστήρια (Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής και Ι.Μ. Αμπελακίων), βυζαντινές εκκλησίες και απομεινάρια φράγκικων κάστρων (Βορδόνιας, Λογγανίκου), το μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Καστρί, που από 4ετίας δεν λειτουργεί, παραδοσιακές ταβέρνες με ντόπια φαγητά, όμορφους παραδοσιακούς ξενώνες.

Επίσης οι Μυκηναϊκοί θολωτοί τάφοι στην Πελλάνα και τα υπόλοιπα ευρήματα, έρχονται να συμπληρώσουν τους λόγους για τους οποίους κάποιος πρέπει να επισκεφθεί την περιοχή και παρότι θα έπρεπε να είναι η αιχμή του δόρατος για την τουριστική ανάπτυξή μας, εξακολουθούν να παραμένουν μη επισκέψιμα για τους γνωστούς λόγους.

Τα Μονοπάτια του Βορείου Ταΰγету μπορούν να αποτελέσουν το πρότυπο για τη εκπόνηση ενός προγράμματος αγροτουριστικής ανάπτυξης της περιοχής των βορείων δήμων που θα καλύπτει τομείς όπως ο αγροτουρισμός, η εκπαίδευση των κατοίκων και κυρίως των νέων, η διοργάνωση εκδρομών, η ενημέρωση και προσέλκυση των βορειοδημοτών της διασποράς, η σύνδεση με άλλες περιοχές που προσφέρουν ανάλογες τουριστικές υπηρεσίες, κτλ.

Ήδη με την ολοκλήρωση του νέου αυτοκινητόδρομου η κίνηση επισκεπτών, παρά την κρίση, παρουσιάζεται αυξημένη, γι' αυτό θα πρέπει άμεσα να αναβαθμιστούν οι υπάρχουσες υποδομές διαμονής και εστίασης καθώς υπολείπονται κατά πολύ

άλλων αντίστοιχων περιοχών. Θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε αυτό το συγκριτικό πλεονέκτημα του φυσικού κάλλους και να τις βελτιώσουμε, έχοντας πάντα στο μυαλό μας την δύσκολη αυτή οικονομική κατάσταση που όλοι βιώνουμε.

9) Τι αγάπες και νοσταλγίες από το χωριό μας, τι σε τραβά κοντά τού;

Είναι ο τόπος των προγόνων και δικός μου. Τα παιδικά μου χρόνια. Ο Ταΰγετος.

10) Θα ήθελες να στείλεις ένα μήνυμα μέσα από τον Πολυδεύκη στους πατριώτες μας όπου και να βρίσκομαστε.

Πέραν των θερμών ευχών για υγεία και δύναμη για τον επερχόμενο χρόνο, να μη λησμονούν ποτέ τον τόπο καταγωγής τους. Οποιαδήποτε προσφορά, καθ' οιονδήποτε τρόπο, είναι προς τον κοινό σκοπό της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης όχι μόνο των κατοίκων του χωριού αλλά και της ευρύτερης περιοχής.

Είναι περισσότερο από ποτέ επιτακτική ανάγκη να ενθαρρύνουμε την κοινωνική αλληλεγγύη με την ενεργό συμμετοχή διότι είναι προφανές ότι σήμερα στη πατρίδα μας, με την έλλειψη εθελοντικής παιδείας και συλλογικής συνείδησης, σωστής και ευρείας ενημέρωσης, σαφών και επαρκών κινήτρων αλλά και τη γενικότερη καχυποψία προς τις κρατικές δομές ή ό,τι καινούργιο, ζούμε τη δυσκολότερη περίοδο από τα χρόνια της μεταπολίτευσης. Σε καταστάσεις κρίσης, όπως αυτές, κάποιος κάτω από το καθεστώς φόβου και ανασφάλειας που επικρατεί, μένουμε αδρανείς και θεατές, ώστε να επιχειρήσουμε κάτι καινούργιο. Κάποιοι άλλοι θεωρούμε την κρίση ως μπόρα που θα περάσει, νομίζοντας ότι όλα κάποια στιγμή θα διορθωθούν, χωρίς να χρειαστεί να αναθεωρήσουμε παρελθούσες πρακτικές και συμπεριφορές. Ενεργός πολίτης σημαίνει να προσπαθείς εσύ ο ίδιος να βελτιώσεις όσα μπορείς.

Στις ΗΠΑ, τη μητρόπολη του καπιταλισμού, ο εθελοντισμός αποτελεί ουσιαστικό προσόν του βιογραφικού των υποψηφίων για ανάληψη οιασδήποτε θέσης.

Ο εθελοντισμός δεν είναι απλά ένας όρος, είναι στάση ζωής και δρα θετικά στην κοινωνία καθώς αφορά όλους ανεξάρτητα από κοινωνικές και οικονομικές διακρίσεις, προάγει την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στην προάσπιση των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων και ενδυναμώνει την κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή.

Γ.Α. Λαγανάς

Η Παναγιά-Ιερός Ναός και κοιμητήριο Παρδαλίου

Αναζητώντας με σεβασμό, μέσα από τις εκκλησιαστικές μας παραδόσεις, τα ίχνη της επίγειας πορείας όλων των μορφών που κοσμούν το «πάνθεον» των αγίων της χριστιανισμής ξεχωρίζουμε ιδιαίτερα την επί γης παρουσία της Υπεραγίας και Πλατυτέρας των ουρανών, της «Θεομήτορος» Παναγίας. Έχουν γραφεί αμέτρητα βιβλία και έχουν διατυπωθεί ανεξάντλητες σκέψεις και θέσεις πολλών ειδικών πάνω σε θέματα κοινωνικής φιλοσοφίας και ειδικότερα σε θέματα, όπως το παρόν, που απαιτούν μια προσεκτικότερη θρησκευτική και ηθική προσέγγιση.

Μπορούμε, να προσπεράσουμε την πλευρά αυτής της προσέγγισης και να πλησιάσουμε το πρόσωπο της Παναγίας με τα δικά μας τα «μάτια» μέσα από τα προσωπικά μας βιώματα και τις δικές μας κοινωνικές αναζητήσεις.

Η Παναγία, πέραν από τη μεταφυσική της διάσταση και την αγιότητα που την περιβάλλει, στοιχεία που της αποδίδονται από την εκκλησιαστική μας παράδοση βασισμένα στις ευαγγελικές αναφορές, για την κοινωνία των απλών ανθρώπων είναι το σύμβολο της αιώνιας ελπίδας και η μορφή της αιώνιας «Μάνας».

Είναι το πρόσωπο Εκείνο, από το οποίο χωρίς υλικά ανταλλάγματα μπορεί ο καθένας μας να αντλήσει φως, δύναμη και κουράγιο σε στιγμές υπέρτατης ανάγκης.

Η Παναγία, ως γυναικεία υπόσταση, τιμά και εξυψώνει τη γυναίκα για τον δημιουργικό της ρόλο μέσα στην κοινωνία. Ως άνθρωπος και ως μάνα με το παράδειγμά της «έδειξε», πως κάθε γυναίκα μπορεί και οφείλει να αντιμετωπίζει με μοναδική αξιοπρέπεια τις δυσκολίες της ζωής και να προστρέχει αρωγός στις ανάγκες των μικρών και των αδυνάτων.

Ο λαός μας τιμά την Παναγία με την ανέγερση αμέτρητων ναών που φέρουν το όνομά της. Είναι δε τόνον δυνατοί οι δεσμοί λατρείας του λαού στο πρόσωπό της, που πολλές τοπικές μας κοινωνίες της έχουν αποδώσει τιμητικά προσωνύμια, τα αποκαλούμενα και «θεοτοκωνύμια».

Κάποια είναι βγαλμένα από ύμνους αφιερωμένους στη χάρη της, άλλα είναι παρμένα από τον τόπο, όπου φιλοξενείται ο προσκυνηματικός της χώρος, ναός, ή μοναστήρι και άλλα έχουν ως πηγή τους την τεχνολογία των εικόνων της, ή το περιεχόμενο κάποιων αγιογραφιών της.

Στον οικισμό Παρδαλίου, ο Ιερός Ναός της Παναγίας βρίσκεται σε απόσταση ενός περίπου χιλιομέτρου νοτιοδυτικά του και στις βορινές παρυφές ενός χαμηλού ορεινού όγκου που φέρει περιφραστικά το όνομά της (της Παναγίας η ράχη).

Δεν υπάρχουν γραπτά κείμενα που να πιστοποιούν το έτος κτίσης του

Ναού. Σύμφωνα με τις παραδόσεις που αναφέρονται στη δημιουργία του σημερινού οικισμού, επικρατούσα άποψη είναι ότι ο ναός προϋπήρξε της Επανάστασης του 1821.

Αυτό συνάγεται από την πιθανότητα της ύπαρξης κατοικημένης περιοχής σε μικρή απόσταση νοτίως του χωριού, στη θέση με το τοπωνύμιο Αρμακάς, ή «Αρμακάδ», όπου κατά το παρελθόν, σε καλλιερητικές περιόδους, «έβγαιναν» στην επιφάνεια λείψανα κτηρίων, είδη κεραμικής τέχνης και λοιπά αντικείμενα οικιακής χρήσης.

Ένα πρόσθετο στοιχείο είναι, ότι ο ναός παρουσιάζει κάποια τεχνικά χαρακτηριστικά βυζαντινής εποχής, που παραπέμπουν σε χρόνους προεπαναστατικούς του 21, χωρίς λοιπά στοιχεία καταγραφής.

Στον νότιο και στον βορειοανατολικό περίβολό του φιλοξενείται το κοιμητήριο του οικισμού. Είναι ο χώρος, όπου αναπαύονται «εν ειρήνη και εν ασφαλεία» όλα τα προσφιλή μας πρόσωπα, καθένα από τα οποία κατέγραψε τη δική του ιστορία ως ενεργό μέλος της παρδαλιώτικης τοπικής και όχι μόνον κοινωνίας.

Ο χρόνος έναρξης της χρήσης του κοιμητηρίου είναι άγνωστος.

Ο περίβολος του ναού και το κοιμητήριο αποτελούν ενιαίο χώρο, χωρίς περιφράξεις. Αυτό, συναισθηματικά δείχνει κάτι πολύ σημαντικό!

Ένας καλαίσθητος περιμετρικός μαντρότοιχος προστίθεται στην αισθητική του συνολικού χώρου.

Στο μέσο του κοιμητηρίου υψώνεται μια υπεραιώνια και τεράστια σε μέγεθος βελανιδιά (πουρνάρι), που κρατεί σκιά, «θαρρείς», πως προσφέρει «σκέπη και αιώνια προστασία» στους φιλοξενούμενους του ιερού αυτού χώρου.

Ο Ναός γιορτάζει στις 23 Αυγούστου και είναι αφιερωμένος στα εννιάμερα της Παναγίας.

Για το Παρδάλι και τους απανταχού φίλους του, αυτή είναι μια ξεχωριστή μέρα. Αυτήν τη μέρα, ο Πολιτιστικός Σύλλογος του χωριού έχει επιλέξει, να πραγματοποιεί κάθε χρόνο με επιτυχία μουσικοχορευτικές και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις στην όμορφη πλατεία του.

Φέτος, η θεία λειτουργία τελέστηκε από τον συμπατριώτη μας αρχιερατικό επίτροπο Βρεσθένων πατέρα Βασίλειο Μιχαλόχρηστα και από τον εφημέριο της Κοινότητας πατέρα Αγαθάγγελον Αρβανίτην με την συνδρομή των ιεροψαλτών του κ. Νίκου Μιχαλόχρηστα συνταξιούχου δασκάλου και του πρώην πρωτοψάλτη του Αγίου Σπυριδώνα Σπάρτης κ. Γιάννη Βοζόλα.

Το θείο λόγο κήρυξε με πολύ εύστοχες θεολογικές αναφορές ο πατέρας Βασίλειος, ο οποίος μετά το πέρας της θείας λειτουργίας πραγματοποίησε περιφορά της εικόνας της Παναγίας και τέλεσε τρισάγιο στο χώρο του κοιμητηρίου υπέρ ανάπαυσης των ψυχών των κοιμηθέντων και προσφιλών προσώπων του οικισμού και «σφράγισε» με λόγια συγκινητικά το τελετουργικό της ημέρας.

Τη θεία λειτουργία παρακολούθησε ένα αξιόλογο πλήθος, κατοίκων του χωριού, παρδαλιωτών της διασποράς και πολλών φίλων από τους γειτονικούς οικισμούς.

Ακολούθησαν η αρτοκλασία και η κλήρωση πολλών δώρων. Αντηλλάγησαν οι καθιερωμένες ευχές ανάμεσα στο πλήθος και ακολούθησε η επίσκεψη πολλών παρισταμένων στα καφενεία του χωριού για τον καθιερωμένο καφέ.

Χρόνια πολλά και καλά σε όλον τον κόσμο!

Νίκος Μοιράγιας
Συνταξιούχος ΟΤΕ.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Βρύσες του βουνού

Πάνω στον παλιό δρόμο που ξεκινούσε πίσω από το νεκροταφείο του Αϊ-Νικόλα υπάρχει μια βρύση που το καλοκαίρι, όταν είχε ξηρασία, έστυβε. Στο ίδιο σημείο είναι κι ένας βράχος που τον λένε «Της νύφης ο βράχος» γιατί κατά την παράδοση, μια νύφη που την έφερνε το συμπεθεριό από τα χωριά της Αλαγονίας, έπεσε στο σημείο αυτό από το άλογο και σκοτώθηκε.

Κάτω στα «Λαμπέικα» είναι «Του Χρυσικού η βρύση». Κάτω από το δρόμο προς τη Λουσίνια και κοντά στην εκκλησία της Παναγίας, είναι η βρύση της «Μπουρσιάκας». Το νερό της είναι λίγο αλλά εξαιρετικό και παγωμένο.

Προχωρώντας στον παλιό δρόμο προς τη Λουσίνια συναντούσαμε τη μεγαλύτερη πηγή του βουνού τα «Καμάρια». Το νερό ήταν πολύ και από αυλάκι που ξεκίναγε από εκεί ποτίζονταν όλα τα χωράφια

ανάμεσα στην εκκλησία της Παναγίας και στη ρεματιά που ξεκίναγε από τα «Καμάρια». Σήμερα η πηγή αυτή έχει στύψει τελείως, το νερό της έχει πέσει στη ρεματιά μέσα στην οποία υπήρχαν δύο πηγές από τις οποίες ποτίζονταν τα χωράφια στα «Λαμπέικα» και όσα είναι κάτω από την εκκλησία της Παναγίας.

Σε μικρή απόσταση από την πηγή που έχει ξεραθεί, πέρα από τη ρεματιά και κάτω από τον αυτοκινητόδρομο είναι δύο μικρότερες πηγές που τις χωρίζει ένα ρεματάκι. Πιο κάτω και πάνω στο μονοπάτι είναι «Του Μπαμπαλέτσου η βρύση». Λίγο πιο πέρα και στη ρίζα ενός έλατου με έντεκα κορυφές, υπάρχει μία άλλη μικρή βρύση. Σε κάποια απόσταση στην ίδια πλαγιά και κάτω από τον δρόμο προς την Ξεροβούνα είναι «Του Καρβέλη η βρύση». Κατά την παράδοση, πήρε το όνομα αυτό για

τί το νερό της είναι τόσο χωνευτικό που ένας που κάθισε εκεί για να φάει, έφαγε ένα ολόκληρο καρβέλι ψωμί χωρίς να στομαχιάσει. Από τις τέσσερις αυτές βρύσες ποτίζονταν όλα τα χωράφια από τα «Καμάρια» μέχρι την Ξεροβούνα.

Μετά την κατασκευή του αυτοκινητόδρομου άρχισε να βγαίνει λίγο νερό δίπλα στο δρόμο και σε μικρή απόσταση από το προσκυνητάρι του Σταυρού, είναι η «Λαδόβρυση» και πιο πέρα η «Τσικουινιδοβρυση». Από τα νερά τους ποτίζονται τα χωράφια στο «Δίρρεμα». Πάνω στο δρόμο προς τη «Βατσινιά» είναι οι πηγές της «Μαλακάσας». Από αυτούς υδρεύονται οι οικισμοί του Καστριού και της Νέας Λιβεράς.

Πάνω στο «Βορδωνιάτικο Πυργάκι» και στην πλευρά της χαράδρας που το χωρίζει από την κορυφή του Αϊ-Γιάννη, είναι η πηγή

που είναι γνωστή με το όνομα «Οι κανάλου». Από τα νερά της που είναι από τα καλύτερα του βουνού, υδρεύεται η Βορδωνία. Ακριβώς κάτω από τη μικρότερη κορυφή του «Βορδωνιάτικου» υπάρχει ένα περίεργο γεωλογικό φαινόμενο, μέσα σε μια πέτρινη λεκάνη συγκεντρώνεται νερό που τρέχει σε μικρή ποσότητα από μια πέτρα.

Στο δρόμο που πάει προς τη Μεσσηνία στη θέση «Μεγάλα Βαρίκα» υπάρχει μια πηγή από την οποία έπαιρναν νερό όσοι παραθέριζαν εκεί. Στη θέση «Χάνυ» και πάνω στον παλιό δρόμο προς την Αλαγονία υπάρχει μια βρύση που έχει τώρα σκεπαστεί από βάτα και βούρλα. Σε απόσταση από αυτή είναι μια άλλη βρύση, γνωστή ως «Μπαρουτσέικη».

Σεπτέμβριος 2016

Ευάγγελος Ανδριανός

Παράδειγμα προς μίμηση

Δεκαπενταύγουστος 2016.: Με αυτοκίνητο ή με τα πόδια κατηφορίζουμε οι προσκυνητές από τα χωριά Καστρί, Νέα Λιβερά, Σερβέικα και από τα γύρω χωριά, για την γιορτή της Παναγίας στο εκκλησάκι στο ρέμα του Λουκά. Αφήνουμε τα αυτοκίνητα και ανηφορίζουμε από το καθαρισμένο μονοπάτι στην εκκλησία. Ανηφορίζοντας ακούγονται στη ρεματιά οι ψαλμωδίες από την μελωδική φωνή του παπα-Κυριάκου. Στο μονοπάτι, με τα ασπρισμένα δέντρα αριστερά και δεξιά, σε διάφορα σημεία υπάρχει τρεχούμενο νερό και παγκάκια για προσωρινή ξεκούραση των προσκυ-

νητών, που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια και κάθε χρόνο βελτιώνονται. Ποιοι είναι όμως αυτοί που κάθε χρόνο με πολύ κόπο, εθελοντικά και χωρίς να δυσανασχετούν, προσφέρουν, κουράζονται και συντηρούν το ιστορικό εκκλησάκι ώστε να μην καταστραφεί;

Είναι ο Θεοδωρής Γ. Αλαφόγιαννης και ο Γιώργης Β. Κονιδιτσιώτης.

Αγαπητοί μας πατριώτες θα πρέπει να είμαστε ευγνώμονες αλλά και θα πρέπει με κάθε τρόπο να συγχάριουμε τον Θεοδωρή Γ. Αλαφόγιαννη λέγοντάς του ένα μεγάλο ευχαριστώ, γιατί πιστεύω ότι εάν δεν είχαμε την

τύχη να είχαμε έναν τόσο αξιόλογο πατριώτη που χωρίς καμία βοήθεια οικονομική, (πολλές φορές με δικά του έξοδα), και με πολύ μεγάλη προσπάθεια ακούραστα και με τεράστια εθελοντική προσφορά, να ασχολείται όχι μόνο με τα εξωκλήσια τα οποία συντηρούνται άψογα και μπορώ να πω ότι η κατάστασή τους είναι πάρα πολύ καλύτερη από τα παλιότερα χρόνια, αλλά και με την κεντρική εκκλησία του χωριού μας την Αγία Βαρβάρα, τα πράγματα θα ήταν πολύ διαφορετικά και απρόβλεπτα.

Όσοι από τα χωριά μας επιστρέφουν μετά από χρόνια, βλέποντας πόσο καλά συντηρείται η Αγία Βαρβάρα αλλά και τα εξωκλήσια, θα πρέπει να ξέρουν ότι είναι αποτέλεσμα της μεγάλης αφιλοκερδούς προσπάθειας του Θεοδωρή, και αν μη τι άλλο να ευχαριστούν τόσο αυτόν όσο και τους συνεργάτες του εθελοντές, για τη μεγάλη προσπάθεια που καταβάλλουν, για να βλέπουμε όλοι μας αυτά τα αποτελέσματα.

Πριν από τρία με τέσσερα χρόνια έτυχε να βρίσκομαι στο χωριό μετά από τουλάχιστον σαράντα χρόνια, στον εορτασμό των Αγίων Θεοδώρων και του Αγίου Νικολάου στα Σερβέικα, και με ευχάριστη έκπληξη είδα τα εκκλησάκια και τους γύρω χώρους σε πάρα πολύ καλύτερη

κατάσταση από ότι τα θυμόμουν. Συζητώντας έμαθα και για άλλους εθελοντές πατριώτες μας από τα Σερβέικα όπως ο Ντίνος Λ. Δρίτσας και άλλους γνωστούς και μη εξαιρετέους, που μαζί με τον Θεοδωρή και τον Γιώργη αφιερώνουν τις ελεύθερες ώρες τους και όχι μόνο, για την συντήρηση των ναών και του περιβάλλοντα χώρου.

Τελειώνοντας θέλω να αναφερθώ στον καθαρισμό του ιστορικού μνημείου (ερείπια ναού), που βρίσκεται στο νεκροταφείο Καστριού, (που για πολλούς υπάρχει εκεί από τους Βυζαντινούς χρόνους), από τον Θεοδωρή και τον Γιώργη που με συνεχή προσπάθεια κατάφεραν να διατηρείται καθαρό χωρίς χόρτα, βάτα και άλλα παρασιτικά δενδρύλλια, (φαίνεται και στις φωτογραφίες), όπως ποτέ κατά το πρόσφατο ή μακρινό παρελθόν είχαμε δει.

Κλείνοντας ένα μεγάλο ευχαριστώ στους πιο πάνω αναφερόμενους και όλους για την εθελοντική τους προσπάθεια, (πράγμα σπάνιο στις ημέρες μας), από εμένα τον γράφοντα και θέλω να πιστεύω και από όλους τους πατριώτες μας όπου και αν βρίσκονται για τον ωραίο εθελοντικό αγώνα τους στη διατήρηση των ιστορικών μνημείων στα χωριά μας.

Γ.Χ.Μυρίδης

Δράσεις - Ειδήσεις - Πληροφορίες

Πανελλαδικές Εισαγωγικές Εξετάσεις στα ΑΕΙ και ΤΕΙ

Πολλές ήταν και φέτος οι επιτυχίες των Παιδιών του Λυκείου Καστορείου στις πανελλαδικές εισαγωγικές εξετάσεις του Σχολικού έτους 2015-2016, στα Ανώτατα και Ανώτερα Εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας. Πολλές ήταν και οι επιτυχίες των καταγόμενων παιδιών από το χωριό μας που ζουν σε άλλες πόλεις. Μιλώντας με τους καθηγητές του Λυκείου Καστορείου, μας είπαν για την πρόοδο των παιδιών και μας διαβεβαίωσαν ότι όλα τα παιδιά που αποφοίτησαν ήταν σε θέση να εισαχθούν στα Πανεπιστήμιά μας, απλά κάποια παιδιά έκαναν άλλη επιλογή. Συγχαίρουμε τα παιδιά για την επιτυχία τους, τους γονείς τους για τη βοήθεια και συμπαράσταση στην προσπάθειά τους και τους καθηγητές που με τις γνώσεις και την δική τους στήριξη τα οδήγησαν στην επιτυχία. Σε όλα τα παιδιά, που είναι νέοι φοιτητές πλέον, αλλά και σε όσα επέ-

λεξαν να μπουν στον επαγγελματικό στίβο ευχόμαστε καλή συνέχεια, υπομονή, δύναμη και πείσμα, ώστε να ευοδωθούν οι στόχοι τους και τα όνειρά τους.

Οι επιτυχόντες του Λυκείου Καστορείου είναι:

Αδαμαντία Βλαχάκη του Ηλία (από Καστόρειο) στη Σχολή Γεωπονίας, Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Βόλος).

Κωνσταντίνα Γιάνναρη του Χρήστου (από Γεωργίτσι) στη Σχολή Ιστορίας, Αρχαιολογίας & Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Καλαμάτα).

Παναγιώτης Καλομοίρης του Κων/νου (από Βορδόνια) στο Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών (Πάτρα).

Κωνσταντίνος Φράγκος του Σπυρίδωνος (από Λογκανίκο) στη Σχολή Εφαρμοσμένης Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη).

Μαρία Τσάκωνα του Διονυσίου (από Καστρί) στη Σχολή Τεχνολογίας Αλιείας-Υδατοκαλλιεργειών του

ΤΕΙ Δυτ. Ελλάδος (Μεσολόγγι).

Από άλλα Λύκεια

Αναστάσιος Ρουμειώτης του Νικολάου (Λύκειο Σπάρτης) στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Η Μαριάννα Πάντου του Γεωργίου (Λύκειο Αθηνών) πέρασε πρώτη στην κατάταξη των επιτυχόντων στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών στο τμήμα marketing και επικοινωνίας.

Χρήστος Κουκάκης του Χαραλάμπους (Λύκειο Αθηνών) στη Σχολή Οργάνωσης & Διαχείρισης Αθλητισμού στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στη Σπάρτη.

Η Θεοδώρα Μπράτου του Χρήστου (Λύκειο Αθηνών) στη Σχολή Βιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Νίκος Ξιάρχος του Δημητρίου (Λύκειο Σπάρτης) στο Οικονομικό του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Αγγελική Ρουμειώτη του Γεωργίου (Λύκειο Σπάρτης) στη Σχολή Γεωπονίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Βόλος).

Η Παναγιώτα Γάσπαρη του Νικολάου και της Αγγέλας Σκρουμπέλου πέρασε στο

Πολυτεχνείο Πατρών στο Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών.

Η Χριστίνα Γιόκαρη του Αριστείδη και της Μαρίας Μπισμπίκη (Λύκειο Αθηνών) πέρασε στη Φιλοσοφική-Ιστορική-Αρχαιολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην Καλαμάτα.

Η Κωνσταντίνα Τρομπούκη του Ηλία και της Ελένης Φασουλοπούλου πέρασε στη Σχολή Κοινωνιολογίας του Πάντειου Πανεπιστημίου Κρήτης.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η Γρηγοράκη Μάρα του Ηλία πήρε τον μεταπτυχιακό της τίτλο στην Ιατρική Βιοτεχνολογία από το Wageningen University της Ολλανδίας.

Ο Μιχάλης Καμάκας του Κωνσταντίνου και της Ποτούλας Δημητριάκου πήρε το πτυχίο του από το Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης του Πάντειου Πανεπιστημίου.

Η Ελένη Καράγιαννη του Κων/νου πήρε το πτυχίο της από το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΤΕΙ Χαλκίδας.

► Πραγματοποιήθηκε νέα επίστροψη ασφαλοτάτητα στο οδόστρωμα και έγιναν βελτιώσεις στο δρόμο από το χωριό μέχρι και το Μαρμαρογέφυρο με επέμβαση του Τοπικού Συμβουλίου Καστορείου και του Δήμου Σπάρτης, για την αποκατάσταση των φθορών που υπέστη ο δρόμος από τη χρήση που έκαναν τα βαρέα οχήματα του «ΜΩΡΕΑ».

► Την Κυριακή στις 14 Αυγούστου στην κεντρική Πλατεία στο Καστόρι τα παιδιά αλλά και οι μεγάλοι είχαν την ευκαιρία να απολαύσουν μια ξεκαρδιστική παράσταση «Καραγκόζη» με το θίασο του Ηλία Καρελλά. Η παράσταση δόθηκε στα πλαίσια των Καλοκαιρινών εκδηλώσεων, που διοργάνωσε σε όλα τα δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου το Ν.Π.Π. & Π. του Δήμου Σπάρτης.

► Την 17/10/2016 πραγματοποιήθηκε, μετά από πρόσκληση του Προέδρου του τοπικού Συμβουλίου κ. Γ. Οικονομάκη, στο γραφείο του Συλλόγου Φίλων του Βουνού «Λουσίνα» με συμμετοχή όλων των τοπικών φορέων του Καστορείου, μια πρώτη συζήτηση για τη διοργάνωση του 4^{ου} Ημιμαραθώνιου Καστορείου, που θα γίνει τον Δεκέμβριο στις 18/12/2016, ημέρα Κυριακή.

► Το Νομικό Πρόσωπο Κοινωνικής Προστασίας του Δήμου Σπάρτης ανέλαβε τα λειτουργικά έξοδα

του κτηρίου του Πολιτιστικού Κέντρου Μπακή, καθώς και τα έξοδα συντήρησής του. Αυτό τον καιρό, πραγματοποιούνται εργασίες στην πρόσοψη, βαγίματα εσωτερικών χώρων, συντήρηση των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, έτσι ώστε το κτήριο να διατηρεί την αίγλη του και να παραμένει ένα από τα σημεία αναφοράς του χωριού μας.

► Έχουμε αναφερθεί σε πολλούς συμπατριώτες μας, που είτε με την προσωπική τους εργασία, είτε με την οικονομική τους προσφορά βοηθούν τον τόπο μας. Σε αυτό το τεύχος θα αναφερθούμε στην οικονομική συνεισφορά του Γιώργου Κουτρομπή σε πολλές δράσεις στο χωριό μας με πιο σημαντική την κάλυψη του κόστους των εργασιών της αλλαγής σκεπής στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου στον Άγιο Μάμα. Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε και να επιβραβεύουμε και την προσφορά του Βασίλη Λαγανά και του Μανώλη Μαρκουλάκη, που συνεισφέρουν όπου απαιτείται με την προσωπική τους εργασία.

► Ακούγαμε τον διακεκριμένο σκηνοθέτη Μανούσο Μανουσάκη, σε κάθε παρουσίασή του σε τηλεοπτικό κανάλι, να ομιλεί και με τον τρόπο του να διαφημίζει τη Σελασία και το λάδι της και ενώ χαϊρόμαστε για αυτό, ένα τσιμπιματάκι το νοιώθαμε, που δεν είχαμε και εμείς κάποιον να μιλήσει για το χωριό μας, μέχρι, που σε απογευματινή

καθημερινή εκπομπή, που παρουσιάζει ο γνωστός και δημοφιλής σεφ Δημήτρης Σκαρμούτσος του Κων/νου ακούσαμε να μιλά για το όμορφο Καστόρειο, τόπο καταγωγής του από την μητέρα του Γεωργία Κουτρομπή. Όπως και να το κάνουμε, όσοι έτυχε να δούμε την εκπομπή νοιώσαμε αρκετά υπερήφανοι, που ακούστηκε το χωριό μας με πολύ θετικά σχόλια σε ένα τηλεοπτικό κανάλι πανελλαδικής εμβέλειας. Ε.Β.

► Φαίνεται ότι δεν έχουμε όλοι εμπεδώσει την ιδέα της σωστής διαχείρισης των σκουπιδιών μας στο πρώτο στάδιο, που είναι μέχρι την τοποθέτησή τους στον κάδο του Δήμου και κυρίως του σωστού πράσινου ή μπλε κάδου ανάλογα με το είδος των απορριμμάτων. Επίσης το φαινόμενο των πεταμένων απορριμμάτων στις όχθες των δρόμων, στα αυλάκια και στο πρანές κατά μήκος του βράχου είναι υπαρκτό και μας ενοχλεί όλους. Και για να παρηγορούμαστε αυτό δεν είναι φαινόμενο που παρατηρείται μόνο στο χωριό μας αλλά συμβαίνει και σε άλλα χωριά και πόλεις. Προσέχουμε, ώστε στους μπλε κάδους ρίχνουμε τα ανακυκλώσιμα υλικά, που κυρίως είναι υλικά συσκευασίας (γυαλί, χαρτί, αλουμίνια τενεκεδάκια, πλαστικά) και στους πράσινους τα υπόλοιπα οργανικά απορρίμματα. Επίσης πιέζουμε τις συσκευασίες ή όπου γίνεται τις αποσυναρμο-λογοούμε (κυρίως χάρτινα κουτιά)

πριν τα πετάξουμε ώστε να πιάνουν λιγότερο όγκο. Ακόμη προσέχουμε να έχουμε μια καθαρή πόλη και μιας και έχουμε αρχίσει να έχουμε και συχνούς επισκέπτες ορειβάτες, προσκόπους κ.λπ. να δείχνουμε και να είμαστε πολίτες που σεβόμαστε το περιβάλλον μας. Ε.Β.

► Η Γιορτή της Ελιάς και του Λαδιού στη Σελασία

Με επιτυχία, παρά την οικονομική κρίση, πραγματοποιήθηκε και αυτή τη χρονιά η 13^η Γιορτή Ελιάς και Λαδιού στη Σελασία που διοργανώθηκε από το Νομικό Πρόσωπο Πολιτισμού και Περιβάλλοντος του Δήμου Σπάρτης και τη μ.κ.ε «Γιορτή Ελιάς και Λαδιού», στις 5, 6 και 7 Αυγούστου 2016. Παράλληλα με την έκθεση Λακωνικών προϊόντων, επιχειρήσεων και γαστρονομικών τοπικών απολαύσεων, πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές ομιλίες με θέματα που απασχολούν τον αγροτικό κόσμο και αφορούν από την παραγωγή στο χωράφι μέχρι και την τοποθέτηση των προϊόντων στο ράφι των καταστημάτων, ασθένειες και απειλές στις καλλιέργειες κ.λπ. Τα βράδια μετά το πέρας των εκδηλώσεων ακολουθούσε μουσικό πρόγραμμα αφιερωμένο κάθε μέρα και σε διαφορετικό είδος μουσικής ικανοποιώντας έτσι όλα τα γούστα. Στο χώρο της έκθεσης λειτούργησε ταβέρνα με εκλεκτούς μεζέδες, εδέσματα, ποτά και αναψυκτικά. Ε.Β.

Είμαστε τυχεροί που μεγαλώσαμε σαν παιδιά

Αφιερωμένο σε όλους όσους είναι γεννημένοι μετά τον πόλεμο και μέχρι τη δεκαετία του 1960. Κοιτάζοντας πίσω είναι δύσκολο να πιστέψουμε ότι τα καταφέραμε τόσο καλά και με τόσο μικρές απώλειες, μου είπε ο Ηλίας θυμούμενος. Ανεβαίναμε στα ποδήλατα χωρίς κράνη και προστατευτικά, κάναμε οτοστόπ, καβαλάγαμε μοτοσυκλέτες χωρίς δίπλωμα. Φτιάχαμε κούνιες με τριχιά και ξύλο και τις κρεμάγαμε στα δέντρα.

Σχεδόν όλα τα παιχνίδια μας ήταν βίαια. Περνάγαμε ώρες έξω απ' το σπίτι φτιάχνοντας πατίνια με ρουλεμάν και σανίδια και κατεβαίναμε τις κατηφόρες της γειτονιάς απλά για να διαπιστώσουμε ότι είχαμε ξεχάσει να βάλουμε φρένο. Κι όταν σηκώνόμασταν μέσα απ' τους θάμνους που καταλήγαμε, μαθαίναμε πώς να διορθώνουμε το πρόβλημα των φρένων. Για να μη ξαναπληγώσουμε τα γονατά μας και να μην αποκτήσουμε ευμεγέθη καρούμπαλα στο κέντρο του μετώπου μας. Κι αν τα αποκτούσαμε τα πατάγαμε με εκείνα τα μεγάλα τάληρα για να μη φουσκώσουν. Παίζαμε «μακριά γαϊδούρα» και κανείς μας δεν έπαθε κήλη ή εξάρθρωση. Βγαίναμε από το σπίτι τρέχοντας το πρωί, παίζαμε όλη τη μέρα και δεν γυρνούσαμε στο σπίτι παρά μόνο αφού είχαν ανάψει τα φώτα στους δρόμους. Κανείς δεν μπορούσε να μας

βρει. Τότε δεν υπήρχαν κινητά. Σπάγαμε τα κόκκαλα και τα δόντια μας και δεν υπήρχε κανένας νόμος για να τιμωρήσει τους «υπεύθυνους». Ανοίγανε κεφάλια όταν παίζαμε πόλεμο με πέτρες και ξύλα και δεν έτρεχε τίποτα. Ήταν κάτι συνηθισμένο για παιδιά και όλα θεραπεύονταν με λίγο ιώδιο ή μερικά ράμματα. Δεν υπήρχε κάποιος να κατηγορήσεις παρά μόνο ο εαυτός σου. Είχαμε κανγάδες και κάναμε καζούρα ο ένας στον άλλον και μάθαμε να το ξεπερνάμε. Τρώγαμε γλυκά και πίναμε αναψυκτικά, αλλά δεν ήμασταν παχύσαρκοι. Μοιραζόμασταν νερό ή αναψυκτικά από το ίδιο μπουκάλι και κανένας μας δεν έπαθε τίποτα. Καμιά φορά κολλάγαμε ψείρες στο σχολείο και οι μητέρες μας το αντιμετώπιζαν πλέοντάς μας το κεφάλι με ζεστό ξύδι. Δεν είχαμε Playstations, τηλεοπτικά κανάλια, βιντεοταινίες, υπολογιστές ή Internet. Εμείς είχαμε φίλους. Κανονίζαμε να βγούμε μαζί τους και βγαίναμε. Καμιά φορά δεν κανονίζαμε τίποτα, απλά βγαίναμε στο δρόμο και εκεί συναντιόμασταν για να παίξουμε κνηγητό, κρυφτό, αμπάριζα... μέχρι εκεί έφτανε η τεχνολογία. Κάθε στενό ήταν και ποδοσφαιρικό γήπεδο. Τα δοκάρια στα αυτοσχέδια γήπεδα ήταν ή οι σχολικές τσάντες ή τα πουλόβερ και οι ζακέτες μας κουβαριασμένες και για καλάθια

του μπάσκετ είχαμε τα περβάζια των παραθύρων. Πόσες φορές δεν σπάγαμε και κανένα τζάμι και εξαφανιζόμασταν όλοι μαζί αφήνοντας τη μπάλα στα χέρια κάποιου συνταξιούχου που την έσκιζε με το σουγιά και την πέταγε στο δρόμο. Ο παλιόγερος! Κάθε χάλασμα και κάθε δέντρο, φυσικό σκηνικό για πολεμικές συγκρούσεις με το «κλέφτες και αστυνόμοι» στην ημερήσια διάταξη. Στο γήπεδο 22 έπαιζαν και άλλοι 50 περίμεναν απ' έξω τη σειρά τους. Στο σχολικό προαύλιο άλλο γήπεδο ποδοσφαίρου για τους αποκλεισμένους από το κανονικό γήπεδο. Εκεί γινότουσαν και αγώνες στίβου με τα αγόρια, σχοινάκι με τα κορίτσια κ.τ.λ. Περνούσαμε τη μέρα μας έξω, τρέχοντας και παίζοντας. Παιχνίδι μέχρι τελικής πτώσης, μέχρι να μην βλέπουμε

Φανταστείτε το! Χωρίς να ζητήσουμε άδεια από τους γονείς μας, ότι ώρα νάτανε. Στα σχολικά παιχνίδια συμμετείχαν όλοι, και όσοι δεν έπαιρναν μέρος έπρεπε να συμβιβαστούν με την απογοήτευση. Στο σχολείο πρώτη ώρα Μαθηματικά. Τι αγωνία μόλις έμπαινε ο μαθηματικός κι άνοιγε τον κατάλογο. -Για να σηκωθεί σήμερα ο ... και μέχρι να πεί τον «μελλοθάνατο», κόμπος το στομάχι. Πόσες φορές δεν αισθανθήκαμε το χέρι κάποιου καθηγητή να μας σηκώνει απ' τη φαβορίτα ή να μας τραβάει τα αυτιά ή να μας ρίχνει μια σβουριχτή σφαλιάρα. Κι η βίτσα, συνήθως από μουριά να μας πληγώνει την παλάμη. Ποιος δε θυμάται τις καζούρες ιδιαίτερα στους Θεολόγους, τις Αγγλικούδες, τα παρατσούκλια που τους βγάζα-

τη μύτη μας. Φτιάχαμε παιχνίδια μόνοι μας από ξύλα, σύρμα, σχοινί, πρόκες κ.ά. Πίναμε νερό κατευθείαν από τη βρύση και το αυλάκι, όχι εμφιαλωμένο, και κάποιιοι έβαζαν τα χείλη τους πάνω στη βρύση. Κνηηγούσαμε σαύρες και πουλιά με αεροβόλα στην εξοχή, παρά το ότι ήμασταν ανήλικοι και δεν υπήρχαν ενήλικοι για να μας επιβλέπουν. Στο ποτάμι έμαθαν μάνιο όλα τα αγόρια υποχρεωτικά, τους πέταγαν μέσα οι μεγαλύτεροι. Πηγαίναμε περπατώντας μέχρι τα σπίτια των φίλων και τους φωνάζαμε από την πόρτα.

με τα παλιόπαιδα. Κάποιοι δεν ήταν τόσο καλοί μαθητές όσο άλλοι και έπρεπε να μείνουν στην ίδια τάξη. Δεν υπήρχαν ειδικά τεστ για να περάσουν όλοι. Τί φρίκη! Ρίχναμε τα κορίτσια κνηηγώντας τα, όχι πιάνοντας κουβέντα σε κάποιο chat room και γράφοντας..... Είχαμε ελευθερία, αποτυχία, επιτυχία και υπευθυνότητα και μέσα από όλα αυτά μάθαμε και ωριμάσαμε. Και όλοι τα καταφέραμε μια χαρά. Αν εσύ είσαι από τους «παλιούς», συγχαρητήρια! Είχες την τύχη να μεγαλώσεις σαν παιδί...

Αρσενικό Νάξου και άλλα τινά

Άμα επισκεφτείς τη Νάξο εκτός από τις υπέροχες ομορφιές, τι αμμόδεις παραλίες και τις κρυστάλλινες θάλασσες δε θα τα έχεις γευτεί όλα αν δε δοκιμάσεις τα τοπικά προϊόντα. Τι να πρωτοπείς. Θα ξεκινήσω από τα τυριά, τη γραβιέρα Νάξου που έχει κατακτήσει την αγορά εκτός νησιού αλλά θα σταματήσω για λίγο σε ένα ειδικό προϊόν εξαιρετικά τοπικού χαρακτήρα, το τυρί σερνικό Νάξου. Αρσενικό με τα όλα του. Σκληρό, δριμύια χαρακτηριστική γεύση και άρωμα που

σε παραπέμπει στη στάνη. Όσο πιο αυθεντικό βρεις τόσο πιο υπερήφανος αισθάνεσαι. Και όμως αυτό το τυρί στη σημερινή «lifestyle» εποχή μας αποτελεί ένα από τα “vintage” προϊόντα. Βέβαια τα τυριά της Νάξου δεν έγιναν τυχαία εμπορικά σήματα και προϊόντα προστατευόμενης ονομασίας προέλευσης (π.ο.π.). Εκτός από τους ανεξάρτητους παραγωγούς μικρής κλίμακας που εγγυώνται το απολύτως αυθεντικό, αυτό που δεσπόζει και είναι η κινητήρια δύναμη είναι η Ένωση Αγρο-

τικών Συνεταιρισμών Νάξου (ΕΑΣ Νάξου). Για την ιστορία, διαβάζουμε στην ιστοσελίδα της – παρεμπιπτόντως εξαιρετική για την προώθηση όλων των προϊόντων τη Νάξου - ιδρύθηκε το 1926 από μια μικρή ομάδα παραγωγών του νησιού, με σκοπό την υποστήριξη των αγροτικών τους δραστηριοτήτων και την τυροκόμηση μικρών ποσοτήτων γάλακτος. Μάζευαν δηλαδή τα γαλατά τους και τα τυροκομούσαν μαζί. Από τότε εξελίχθηκε ραγδαία, διευρύνοντας τις δραστηριότητές της, αυξάνοντας την παραγωγή και την γκάμα των προϊόντων της, εκσυγχρονίζοντας τις εγκαταστάσεις της, διατηρώντας όμως πάντα την προσήλωσή της στην ποιότητα και τις παραδοσιακές αξίες, λειτουργώντας απρόσκοπτα με σκοπό την εξυπηρέτηση των συνεταιρισμών-μελών της. Η Ε.Α.Σ. Νάξου αποτελείται από 26 μέλη-Συνεταιρισμούς, περιλαμβάνοντας συνολικά 3.274 φυσικά μέλη. Στην Ένωση εργάζονται 81 άτομα, και απασχολεί άλλα 35 άτομα ως έκτακτους κατά περιόδους.

Τα προϊόντα, μεγάλος αριθμός, στα γαλακτοκομικά εκτός αυτά που προαναφέραμε, το κεφαλοτύρι Νάξου, γίδινο, ξινοτύρι, γιαούρτι, γάλα, λευκό τυρί κ.λπ.. Μετά πάμε στην περίφημη πατάτα Νάξου, για την οποία διατηρούν τον τοπικό σπόρο που διαθέτουν στους αγρότες. Η Ένωση φρόντισε για την πιστοποίηση των προϊόντων και τη διεθνή αναγνώρισή τους καθώς και την εφαρμογή συστημάτων παραγωγής, μεταποίησης και τυποποίησης σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

Παράλληλα είναι σημαντική και η άλλη αγροτική παραγωγή καθώς και η κτηνοτροφία. Ονομαστή είναι η κτηνοτροφία και ειδικά η αγελαδοτροφία. Τροφοδοτούν με μοσχάρι κρέας όχι μόνο το νησί αλλά την Αττική και άλλα μέρη της Ελλάδας.

Ένα νησί που εκτός από τον ανερχόμενο τουρισμό, αποτελεί μια αυτόνομη, σύγχρονη και εξελισσόμενη αγροτική οικονομία.

Όταν χάνεται η παράδοση

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΣΦΕΛΑ, ΤΟΥΛΟΥΜΟΤΥΡΙ ΚΑΙ ΛΟΠΠΑ
Μικρή θυμόμουν τον πατέρα μου να αγοράζει μόλις τυροκομημένο τυρί στην τσαντίλα και να το φτιάχνει σε ασκί, το λεγόμενο τουλουμοτύρι ή σε ξύλινα βαρέλια. Η τεχνική τυροκόμησης η ίδια. Την περιγράφω συνοπτικά – ζητώ την επίεικεια των τυροκόμων μας – το γάλα ζεσταίνονταν, προστίθετο η πτυιά, έπηξε, και το πήγμα μαζευτόταν. Το τυρί ψηνόταν μέσα σε άλμη στα ασκιά, ξύλινα βαρέλια ή τους τενεκέδες και γινόταν σκληρό και αλμυρό. Αυτή ήταν η γενική διεργασία για την παραγωγή της σφέλας. Ειδικά το τουλουμοτύρι άλλο πράγμα! Σήμερα δεν ξέρω αν υπάρχουν πια συμπατριώτες που να φτιάχνουν τουλουμοτύρι εκτός από το θείο Γιώργη τον Αποστολάκο που σε μια επίσκεψή μου μου έδειξε με περηφάνεια το τουλούμι που γέμιζε με τυρί. Άραγε τώρα που η παραγωγή δέρματος στη χώρα μας οδηγείται σε θάνατο τι γίνονται τα τομάρια από τα αρνοκάτσικα που σφάζονται το Πάσχα; Τι να πω για τη μυτζήθρα, μετά το μάζεμα του τυριού, το τυρόγαλο έβρα-

ζε και μαζευτόταν, ξεραίνονταν και την είχες όλο το χρόνο, αρωματική, βουτυράτη, πεντανόστιμη. Σήμερα είδος πολυτελείας, παρακαλός να βρεις σε κανέναν από τους ελάχιστους τυροκόμους που απέμειναν. Για να συνεχίσω με την κτηνοτροφία, πέρα από τη Φάρμα Σκαφιδά, σημαντικές μονάδες εκτροφής αγελάδων και προβάτων λειτουργούν στον κάμπο μας, συνεχώς εκσυγχρονιζόμενες και με νέα παιδιά να δραστηριοποιούνται. Κατά τη γνώμη μου μια ελπιδοφόρα δραστηριότητα για την περιοχή μας. Παράλληλα η γεωργική παραγωγή καλύπτει μέρος της εγχώριας καταναλώσεως και ίσως γύρω χωριά και τη λαϊκή της Σπάρτης, πάλι και με νέους ανθρώπους να δραστηριοποιούνται. Θα εστιάσω ξανά στους τοπικούς σπόρους, όπως της τομάτας που σε λίγο, όταν θα πάψουν να καλλιεργούν ορισμένοι ντόπιοι, θα εξαφανιστούν. Αξίζει να αναφερθεί το μίγμα από ήμερα λαχανικά του κήπου, τα τσιγαρολάχανα, που αποτελούν διατροφικό φάρμακο. Εύκολα μπορεί να αντιληφθεί κάποιος ότι τα περισσότερα από τα παραπάνω – εκτός της κτηνοτρο-

φίας - σε λίγο καιρό θα αποτελούν ιστορία και λαογραφία του τόπου και όχι παρούσα πραγματικότητα. Δε θα κουραστώ να το γράφω, η συνεργατικότητα παντού απύσσα, τα τοπικά προϊόντα στην τύχη τους. Η δραστηριότητα της «τυποποιημένης» ένωσης συνεταιρισμών περιορίζεται στη ρύθμιση των επιδοτήσεων και κάτι άλλα ψιλά. Περιοχές που δεν έχουν τίποτα άλλο για εκμετάλλευση εκτός από την αγροτική παραγωγή, εγκαταλειμμένες στην «εποχή του λίθου». Όλοι

έχουμε τις ευθύνες μας. Όπως γράφουμε και σε άλλο άρθρο του τεύχους αυτού η μικροπαραγωγή θα πεθάνει αν δεν καταφέρει να ανταχτεί σε μεγαλύτερες κλίμακες. Είναι άραγε αργά για μας; Ο Πολυδεύκης πάντως θα καταθέσει τη συνεισφορά του καταγράφοντας τις διαδικασίες παραγωγής των παραδοσιακών προϊόντων, όχι μόνο για λαογραφικούς και σκοπούς ατομικής χρήσης αλλά ίσως και για κάποιους τολμηρούς του μέλλοντος.

Μικρά νέα και πληροφορίες από την καθημερινή ζωή του χωριού, αλλά και παλιές ιστορίες όπως έφτασαν στις μέρες μας μετά μακρά διαδρομή σε καφενεία και γειτονιές

Μαθήματα κολύμβησης

Μετά την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για υποχρεωτικά μα-

θήματα κολύμβησης, οι φήμες που κυκλοφόρησαν τελευταία στο χωριό για ανακατασκευή και εκσυγχρονισμό της γούρνας στον Καράμαλη, είναι ανακριβείς και διαδόθηκαν από κακόβουλους. Δ.Π.

Η αλήθεια είναι πως φράζανε με πέτρες το ποτάμι στη «Γούρνα του Καράμαλη» και έκαναν μπάνιο τα παιδιά. Πριν από 60 χρόνια περίπου τα παιδιά πήγαν για μπάνιο από τις 25 Μάρτη. Δεν είχανε μαγιό, φοράγανε σωβρακάκια μαύρα που τους τα ράβανε οι γυναίκες στο σπίτι, τις λεγόμενες «βρακούλες». Ο Γ. Ρ. είπε πως κάποτε, μέσα στον πόλεμο κολυμπούσαν τα αγοράκια γυμνά στου Καράμαλη, πέρασε από πάνω τους ένα αεροπλάνο, φοβήθηκαν πως θα τους ρίξει, βγήκαν από το νερό και έτρεχαν να κρυφτούν. «Καταλαβαίνεις τι έγινε!».

Ο παλαιστής και το μουζιάνι

Τα αδέρφια του πατέρα μου είχαν πάει στη Ρωσία, στην Ουκρανία. Ο ένας αδερφός ήτανε παλαιστής. Αρρώστησε από φυματίωση και ήρθε στην Καστανιά. Αυτός ήτανε πολύ δυνατός. Ένα κοριτσάκι του σπιτιού πέρασε το δάχτυλό του στο δαχτυλίδι που σχηματίζεται στο πίσω μέρος της μασιάς και δεν μπορούσε να το βγάλει και έκλαιγε. Τότε αυτός που ήτανε στο κρεβάτι ζήτησε να του φέρουν το παιδί κοντά, ανοίγει με τα χέρια του το σίδερο και ελευθέρωσε το δάχτυλο του παιδιού.

Ήτανε ο καιρός που θερίζανε και αλωνίζανε. Ο πατέρας μου ήθελε να φορτώσει στο άλογο τα τσουβά-

λια με τον καρπό. Φόρτωσε από τη μια μεριά και ζήτησε από τον αδερφό του τον παλαιστή να κάνει τη φορτωτήρα για να μη γύρει το σαμάρι. Αυτός τον ρώτησε τι θέλει να φορτώσει και όταν του είπε ο πατέρας μου, αρπάζει το τσουβάλι από το μουζιάνι, το σήκωσε με το ένα χέρι χωρίς να ακουμπήσει στο σώμα του και φόρτωσε.

Π. Ξυδιάς

Ανεβαίνει ο γάιδαρος στα κεραμίδια;

Ήτανε πρωταπριλιά. Ήρθε ο γερο-Γιάννης ο Ξυδιάς στο καφενείο και ζήτησε από τους συγχωριανούς να τον βοηθήσουν γιατί το άλογο είχε ανεβεί στα κεραμίδια. Δεν τονε πίστευαν, γιατί ήτανε πρωταπριλιά. Από την επιμονή του όμως πεί-

στηκαν, πήγαν στο σπίτι του και τι να δουν! Το άλογο ήταν όρθιο στη σκεπή, την έσπασε και τα πόδια του πέρασαν κάτω και κρεμόντουσαν. Οι άνδρες που πήγαν από το καφενείο, έβγαλαν τις ριζέλες από το φύλλο της εξώπορτας και το έβαλαν από τη μεριά της λότηζας για να πατήσει το άλογο. Από την άλλη μεριά το ύψος της σκεπής από το δρόμο ήτανε τρία μέτρα. Τι είχε συμβεί και το άλογο βρέθηκε στα κεραμίδια; Είχανε οι νοικοκυραίοι μια φοράδα τσίλια (γκρι) κι ένα άλογο ντορή (κόκκινο), ήτανε τέλος του Μάη και τα δυο άλογα ήτανε μαζί. Κάποια στιγμή απομάκρυναν τη φοράδα και ο ντορής θορυβημένος που του πήραν το ταίρι του έκανε να φύγει και πήδηξε στα κεραμίδια της λότηζας. Τη συνέχεια την ξέρετε...

Π. Ξυδιάς

Του Περδικούλη τα λουκούμια

Έρχονταν κι από τον Πάρνωνα, τα Βούρβουρα, τον Άγιο Πέτρο και πήγαιναν στην Καλαμάτα. Έφθαναν το βράδυ στα χάνια και ξενύχταγαν εκεί. Έβρισκαν κριθάρι,

κρασάκι, μέλι, ρακολούκουμο και ρούχα για να κοιμηθούν. Το επόμενο πρωί πριν καλά φωτίσει πηγαίνανε κατευθείαν στην Καλαμάτα. Εκεί ψώνιζαν βακαλάο, σαρδέλες, πρόκες, τριχιές, σαμαροσκουτία, βούταμο (είναι αυτό που γέμιζαν τα σαμάρια). Και μετά πάλι στο δρόμο της επιστροφής πηγαίνανε στο χάνι του Μεζέ (Κουτρομπή) και στο χάνι του Περδικούλη και περνάγανε τη νύχτα τους. Στο χάνι του Μεζέ οι ταξιδιώτες τρώγανε καλά. Ο Περδικούλης όμως για οικονομία έπαιρνε ένα λουκούμι και το έκοβε στα τέσσερα. Πού να τυλωθούν με τόσο λίγο οι ταξιδιώτες. Από τότε έμεινε η φράση «σαν του Περδικούλη τα λουκούμια» όταν θέλουν να χαρακτηρίσουν κάτι σαν πρόχειρο και ασήμαντο. Εκεί απάνω στο βουνό είχε ζωή. Οι παραθεριστές γλεντάγανε στ' αλώνια, τραγουδάγανε, είχανε μαντολίνα και βιολιά, κάνανε καντάδες, χορεύανε. Ήτανε ο Μίμης ο Μελάς, ο Πουλάκος, ο δάσκαλος ο Μπελίτσος, οι Λιναρδακαίοι πούχαν το σαπουνάδικο στην Καλαμάτα...

Κ. Ξυδιά

Οι αδραχτάδες της Καστανιάς

Το όνομά τους, τούς το έδωσε η τέχνη που δούλευαν. Άνθρωποι του βουνού, γνώριζαν τις κορυφές των ελατιών και έκοβαν τα' αδράχτια και τις ρόκες τις διχαλωτές (ρόκες έκοβαν και από ξύλα λυγιάς). Τις σαΐτες τις έκοβαν από λεύκινο ξύλο που είναι μαλακό. Και με την πραμάτια τους –βγαλμένη από τα

τεχνεμένα τους χέρια- γύριζαν στα πεδινά χωριά και πουλούσαν αδράχτια, σφοντύλια, σαΐτες, σουφραΐδες και μέλεο για τη βαφή των ράσων (καπότες, γελέκες).

Άλλοι πουλούσαν ροδόφυλλα –γύριζαν στα πεδινά και ξερικά χωριά Αγιαννιώτισσες που είχαν στους κήπους τους ροδιές. Ανακάτευαν τα ροδόφυλλα με το μέλεο και έβαφαν. Τα κίτρινα γνέματα τα έβαφαν με νερό που μέσα του είχαν ρίξει φλούδες από το χρυσόξυλο. Έκοβαν ξύλα χοντρά από το κλαρικό (βγάξει φύλλα πλατιά με κάτι μικρά καφέ λουλούδια), τα ξεφλούδουσαν και τα έβαζαν στο νερό να μαλακώσουν και με το νερό εκείνο

έβαφαν τα γνέματα.

Του Δημ. Καλλιάνη, δημοσιευμένο στα Λακωνικά το 1966

Το Μαρμαρογιόφυρο

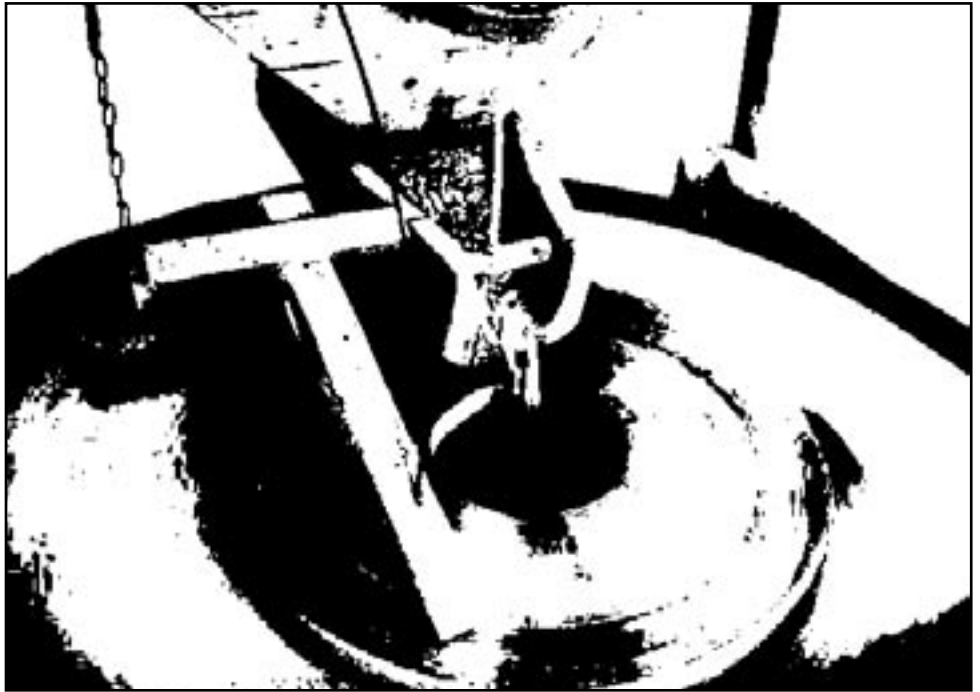
Η δημιουργική περίοδος του Τρικούπη έχει βάλει τη σφραγίδα της και στη Β. Λακεδαίμονα. Με κονδύλιο που χορηγήθηκε στον τότε δήμαρχο Καστορείου και πρώτο επιστήμονα γιατρό Γεώργιο Λεοναρδόπουλο, ανηγέρθη το γνωστό για την αρχιτεκτονική του κατασκευή και τη συμβολή του στην οικονομική ζωή της μεγάλης αυτής γεωργικής περιοχής, Μαρμαρογιόφυρο. Είναι το γεφύρι που περνάει πάνω από το χείμαρρο που κατεβαίνει από το Γεωργίτσι και χύνεται στον Ευρώτα από την πλευρά του κάμπου. Αναμφισβήτητα πρόκειται για ένα αξιόλογο έργο που κινεί και σήμερα το θαυμασμό με την τεθλασμένη γραμμή του και τις τρεις μαρμαρόχτιστες καμάρες. Ας κηρυχθεί και το έργο αυτό διατηρήσιμο.

Του Δημ. Καλλιάνη, δημοσιευμένο στα Λακωνικά το 1966

Οι ρίζες και το παρελθόν μας

Μια σειρά κειμένων που προσπαθεί να προσεγγίσει λεξιλογικά-ετυμολογικά τοπωνύμια αλλά και λέξεις που χρησιμοποιούμε στον καθημερινό μας λόγο.

Ως πηγές έχουν χρησιμοποιηθεί κυρίως: Τα λεξικά της κοινής νεοελληνικής του Μπαμπινιώτη και του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη. Το ετυμολογικό λεξικό του Ν. Ανδριώτη, το λεξικό των Liddell-Scott A. Κωνσταντινίδη, αλλά και δημοσιεύσεις του Δ. Καλλιάνη στον παλιό ΒΟΡΕΙΟΔΗΜΟΤΗ. Ευπρόσδεκτη και επιθυμητή κάθε κριτική, διόρθωση ή επισήμανση.

Τριοτέλι και τριέτικο είναι το τρίχρονο άλογο, μουλάρι, τράγος. Φυσικά η βάση της λέξης είναι ο αριθμός τρία. **Τριόττα** είναι η προβατίνα που γέννησε για τρίτη φορά. **Τριόττα** επίσης λέγεται το γνωστό παιχνίδι **τριλίτσα** όπου ο παίχτης προσπαθεί να τοποθετήσει τρία πετραδάκια σε ευθεία γραμμή. Στα μπουλούκια των πλανόδιων κτιστών από την Αρκαδία, υπήρχε μία εσωτερική οργάνωση και ιεραρχική τάξη με προσωρινή διάρκεια χωρίς νομική υπόσταση. **Ο πρωτομάστορας, οι μαστόροι, ο τριόττης και τα μαστορόπουλα.** Ο τριόττης ήταν άμεσος βοηθός των μαστόρων γιατί τους εφοδίαζε με λάσπη (κάλαφος ή λασπολόγος) και επέβλεπε τα μαστορόπουλα, «ήταν ο επιλογίας του μπουλουκιού». Ο πρωτομάστορας ήταν ο αρχηγός της κομπανίας. Οι μαστόροι ήταν οι τεχνίτες που έχτιζαν και δούλευαν κατά ζεύγη, ο ένας ο έμπειρος και παλιός κτίστης στην εξωτερική πλευρά του τοίχου (φατσαδόρος) και ο δεύτερος νέος και άπειρος στην εσωτερική (μεσομάστορης). Υπήρχε κι ένας πελεκάνος κι ένας νταμαρτζής (λιθαράς). Ο πελεκάνος λάξευε (πελεκούσε) τα αγκωνάρια, τα υπέρθυρα, τις παραστάδες (θυρώματα). Στις περιπτώσεις που ολόκληροι τοίχοι χτίζονταν με λαξευτή πέτρα, οι πελεκάνοι ήταν περισσότεροι. Η δουλειά του πελεκάνου απαιτούσε πολύχρονη πείρα της οικοδομικής τέχνης και κάποια καλλιτεχνική ευαισθησία. Γι' αυτό

την ειδικότητα του πελεκάνου ασκούσε πολλές φορές ο πρωτομάστορας. Αυτός γώνιαζε (σχεδίαζε) το οικοδόμημα σ' ένα χαρτί ή στο έδαφος, σκάλιζε στ' αγκωνάρια λουλούδια, σταυρούς, επιγραφές και άλλα διακοσμητικά σύμβολα. Ο ίδιος έφτιαχνε το σκάρπο (τον τοίχο με κλίση), τις αποτιμήσεις στις γωνίες (φάλτσο, φάλτσογωνιές) και άλλες δύσκολες κατασκευές. Ο Αδαμάντιος Κοραΐς, ονομάζει πελεκανία το νταμάρι (το πετροκόπι).

Πασπαλιάρης: όταν αλέθανε στο μύλο ήτανε ένα παιδί βοηθός το μιλωνόπουλο, που δεν πληρωνότανε αλλά μάζευε την **πάσπαλη**, τη σκόνη που σηκώνοντανε κατά το άλεσμα και καθότανε στις άκρες. Πιθανόν να προέρχεται από την αρχαία λέξη **παιπάλη**, που σήμαινε το λεπτότατο αλεύρι από στάρι, κριθάρι, κεχρί κ.ά. **Επιπάσσω= πασπαλίζω και επίπαστος= πασπαλισμένος. Επίπαστον** είναι είδος πλακούντα (πίτας) πασπαλισμένου με καρυκεύματα κυρίως αλμυρά (Ηρόδοτος, Λουκιανός, Θεόκριτος, Πλάτων, Αριστοφάνης). Ο Όμηρος αναφέρει πως έβαζαν στα τραύματα θεραπευτικά φάρμακα σε σκόνη, «**οδονήφατα φάρμακα πάσσων, επιπάσσων**». Και όταν κάποιος κοιμόταν ελάχιστα ή καθόλου έλεγαν μεταφορικά «**ουδέ πασπάλην ύπνου**». Στο χωριό όταν έπεφτε λίγο χιονάκι (πασπαλιστό) λέγανε «**ρίνει πασπάλα**». Αλλά και στη ζαχαροπλαστική χρησι-

μοποιείται ο όρος πασπαλίζω ή ρίχνω πασπαλιστά. Στη Λακωνία κατά τον Κορύλλο έφτιαχναν σύγγλινο με αυγά (καγιανά, χοιρνοκαγιανά). Οι φτωχότεροι έφτιαχναν **πασπαλά**. Έβαζαν σε τηγάνι κομματάκια παστού (τον εξωτερικό λιπώδη ιστό), προσθέτανε δυο χουλιάρια λίπος, ανάλογο νερό και όταν άρχιζαν να βράζουν πασπάλιζαν σιγά-σιγά με αλεύρι και ανακάτευαν συνέχεια μέχρι να γίνει ένας πηχτός χυλός και να τρώγεται με το πιρουνι. Όσοι δεν είχαν κρέας και λίπος φτιάχνανε πασπαλά μόνο με λάδι και νερό, δηλ. χυλό. Οι Λατίνοι το λεπτό αλεύρι που ήταν άχνη το έλεγαν **pollen**. Οι σημερινοί Ιταλοί φτιάχνουν πολέντα (δηλ. πασπαλά) με αλεύρι, λάδι, νερό κι αλάτι. Προτιμούν καλαμποκάλευρο και σερβίρουν με παρμεζάνα.

Λουσίνα (μία άποψη): Κατά τον Ελευθερουδάκη, **λουσινία** (Iuscinia) είναι η λατινική ονομασία ωδικών πτηνών που ανήκουν στο γένος «αηδών». Τα αηδόνια ζουν σε καταπράσινους τόπους κοντά σε ποταμούς και ρυάκια. Το γλυκό κελάηδημα του αηδονιού προσπάθησε να αποδώσει ο Μπετόβεν στην 6^η συμφωνία. Ο Ιοαννίς Meursii στο Γλωσσάριο γράφει **λουσινία είναι η αηδών, το αηδονάκιον:** «και τ' αηδονάκια τάμορφα, στέρκ' απέ την ημέραν και εκηληθούσασιν γλυκύ, εις τους κορφούς απάνου». Ο Γ. Πουλάκος ετυμολογούσε τη λέξη από

το ρήμα λούσομαι όπως ο Λούσιος ποταμός στον οποίο κατά τη μυθολογία λούστηκε ο Δίας. Ο Δ. Καλλιάνης απέδιδε την ονομασία στη λέξη lux που σημαίνει φως. Η αηδών είχε από παλιά έντονη παρουσία στην ευρύτερη περιοχή. Η θεια-Βασίλω, Πελλανιώτα στην καταγωγή και χωρίς γραμματικές γνώσεις, έλεγε: -Πού είσαστε μωρ' αηδόνες; ή -Έντη η αηδόνα. Αλλά και στην Καστανιά, τα αηδόνια της Γκούρνιζας κάθε άνοιξη αρχίζουν το τραγούδι τους.

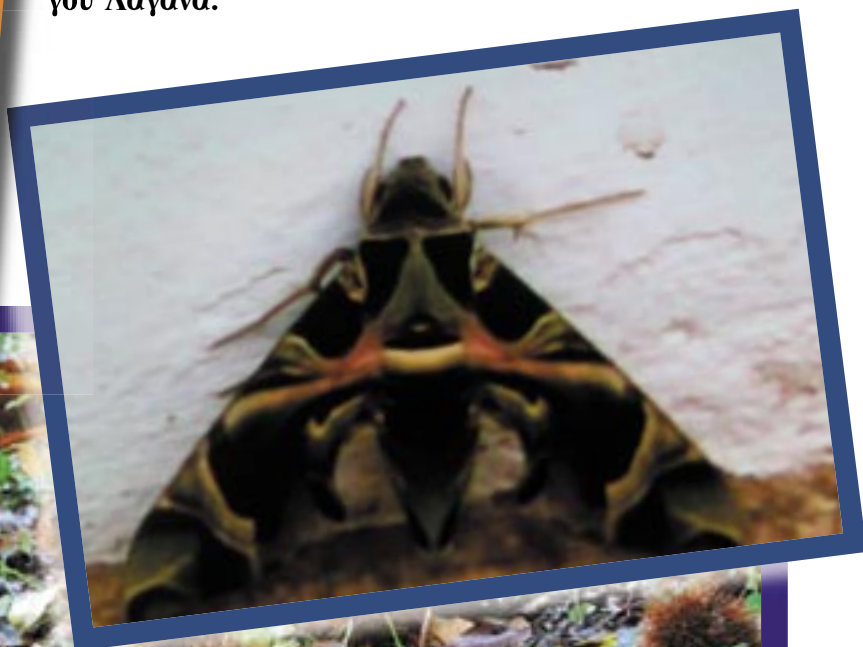
Μπουζιάνι (και ξεμπουζιανιάστηκα): είναι το μέρος που πιάνουμε στο τσουβάλι για να το μεταφέρουμε. Άλλος λέει μπουζιάνι το πάνω μέρος του τσουβαλιού, το λαιμό δηλαδή που το δένουμε με σπάγκο ή σύρμα. Άλλοι λένε πως είναι τα δυο ακρινά αυτιά του τσουβαλιού στο κάτω μέρος, στη βάση δηλαδή. Όταν λοιπόν συνεργάζονται δυο για το κουβάλημα ο ένας πιάνει από το πάνω μέρος και ο άλλος από τις δύο κάτω άκρες. Όταν αυτά τα πιασίματα ξεφύγουν ή λυθούν τότε μιλάμε για ξεμπουζιανίσμα. Η λέξη χρησιμοποιούνταν και μεταφορικά. Όταν στο καταχείμωνο οι γυναίκες ντύονταν σαν κρεμμύδια, πάνω στις δουλειές που ζεσταίνονταν άρχιζε το βάλε-βγάλε, τα ρούχα φεύγανε από τη θέση τους και τότε άκουγες ένα απελπισμένο «ξεμπουζιανιάστηκα».

Θεοδώρα Δαρειώτη-Πελεκάνου, φιλόλογος

Η φωτογραφία της πεταλούδας του λευκώματός μας είναι του Γιάννη Π. Ευδιά. Οι υπόλοιπες του Γιώργου Λαγανά.

Οι συνταγές του Πομδεύκη

Μοσχάρι κρασάτο, γεμιστό με σκόρδο και πιπέρι

Υλικά

Ένα κιλό μοσχάρι (κατά προτίμηση ποντίκι)
Τέσσερις σκελίδες σκόρδο
Ένα κρασοπότηρο κρασί
Αλάτι, πιπέρι, μπαχάρι, γαρύφαλλο και λίγη κανέλλα
Μία κουταλιά της σούπας μπελτέ

Εκτέλεση

Παίρνουμε το κρέας, το κόβουμε μεγάλα κομμάτια. Σε ένα πιατελάκι κόβουμε το σκόρδο σε μικρά κομμάτια και το

ανακατεύουμε με αλάτι και πιπέρι. Κατόπιν με ένα μυτερό μαχαίρι τρυπάμε το κρέας και φυτεύουμε το σκόρδο κατά διαστήματα. Μετά βάζουμε την κατσαρόλα στη φωτιά με ένα ποτηράκι του κρασιού (όχι πολύ γεμάτο) λάδι και ροδίζουμε το κρέας. Μετά το σβήνουμε με το κρασί και ρίχνουμε τα μπαχαρικά και μια κουταλιά γεμάτη μπελτέ. Σκεπάζουμε το κρέας με νερό και το βράζουμε σε σιγανή φωτιά. Το σερβίρουμε με πατάτες τηγανητές ή μακαρόνια.

Από την Ευγενία Β. Κορτζή.

Καρέφτη καρέφτακι μου

- Ας γνωρίσουμε μαζί
- εύκολα tips με προϊόντα που έχουμε όλοι στο σπίτι μας για όμορφα, λαμπερά και ενυδατωμένα μαλλιά.

Μπανάνα.

- Οι μπανάνες περιέχουν μεγάλη ποσότητα καλίου, σιδήρου, βιταμίνης Β, Β6 και Β12, οι οποίες βοηθούν τα μαλλιά να μαλακώσουν και προστατεύουν την ελαστικότητα της τρίχας, εμποδίζοντας την ψαλίδα και το σπάσιμο. Με την τακτική χρήση αυτής της μάσκας μπορείτε να αυξήσετε την υγρασία των μαλλιών σας και να απαλύνετε τυχόν φαγούρα του τριχωτού της κεφαλής.
- Υλικά: 1 ώριμη μπανάνα.
1 φλιτζάνι ζεστό νερό.
¼ φλιτζανιού αποξηραμένο χαμομήλι.
1 κουταλιά σούπας λάδι.
1 κουταλιά σούπας μέλι.
- Εκτέλεση: Αφού ανακατέψτε καλά, εφαρμόστε σε όλα τα μαλλιά σας. Ξεπλύνετε μετά

από 30

λεπτά.

Σημείωση: Για ακόμα μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιούμε σελοφάν. Δηλαδή, αφού εφαρμόσουμε τη μάσκα, τυλίγουμε τα μαλλιά μας με σελοφάν. Αυτό θα βοηθήσει να αναπτυχθεί θερμότητα και το προϊόν θα μπορέσει να εισχωρήσει στα λέπια της τρίχας και έτσι θα επιτύχουμε την μέγιστη λάμψη, θρέψη και ενυδάτωση. Κομμωτήριο Mary's hair secret.

Κεντρική Πλατεία Καστορείου. Τηλέφωνο: 6934949493.

**Κομμωτήριο
Mary's hair secret.
Κεντρική Πλατεία
Καστορείου.
Τηλέφωνο: 934949493.**

Αναμνήσεις...

Βεράντα και κήπος

Χρυσάνθεμα

Τα χρυσάνθεμα (χρυσός και άνθος) είναι το εθνικό άνθος της Ιαπωνίας και θεωρείται σύμβολο του ήλιου. Οι παλιότεροι τα έλεγαν «αγιοδημήτρηδες» γιατί βρίσκονται στο φόρτε της ανθοφορίας τους τον Οκτώβρη που γιορτάζει ο Αϊ-Δημήτρης. Το φυτό χρειάζεται πλούσιο χώμα, ήλιο και τακτικό πότισμα χωρίς υπερβολές. Τα λουλούδια του, φουντωτά και πυκνά, βρίσκονται σε απέραντη ποικιλία χρωμάτων και μεγεθών. Για να τα διατηρήσετε σε βάζο, αλλάζετε κάθε μέρα το νερό στο οποίο διαλύετε μισή ασπιρίνη, κόβετε τους μίσχους και αφαιρείτε τα φύλλα που είναι κάτω από την επιφάνεια του νερού.

- Στη δεκαετία του 1950 λίγο μετά από τον πόλεμο μια φοβερή επιδημία έπεσε στην Ελλάδα που χτυπούσε με σφοδρότητα τα παιδιά, η πολιομειλίτιδα. Χιλιάδες παιδιά προσβλήθηκαν και φέρνονταν τα τραγικά σημάδια της αρρώστιας.
- Εκείνη την εποχή πολλές οικογένειες στο χωριό μας με μικρά παιδιά ανέβαιναν στο βουνό τα καλοκαίρια για να μην προσβληθούν τα παιδιά από την πολιομειλίτιδα.
- Η φωτογραφία είναι από εκείνη τη εποχή συγκεκριμένα το καλοκαίρι του 1954, μάλλον Ιούλιος
- Γ.Λαγανάς

ΚΟΡΗ ΠΟΥ ΠΑΣ ΣΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ

Κόρη που πας στον ποταμό
τα ρούχα σου να πλύνεις
πάρε κι εμέ τα ρούχα μου
Ελένη για να πλύνεις

Να μην τα πλύνεις με νερό
Μόν' με τα δάκρυσά σου
και με το μοσχοσάπουνο
που λούζεις τα μαλλιά σου.

Να μην τ' απλώσεις σε δεντρί
ούτε και σε κλωνάρι
παρά σε πικραμυγδαλιά
π' ανθίζει το Γενάρη.

Να πέφτουν τ' άνθια πάνω σου
τα φύλλα στην ποδιά σου
να σε γλυκοφιλώ κι εγώ
μέσα στην αγκαλιά σου.

Η ΒΛΑΧΑ

-Αφήνω γεια στις έμορφες
και γεια στις μαυρομάτες,
εγώ θα πάω στα Γιάννενα
στον Μπέη τα σαράγια.

-Γεια σου χαρά σου, Μπέη μου.

-Καλώς τηνε τη βλάχα.

-Εγώ είμ' η βλάχα η έμορφη
η βλάχα η παινεμένη
πόχω τα χίλια πρόβατα
τα πεντακόσια γίδια.

Στο 'να βουνό είν' τα πρόβατα
στ' άλλο βουνό είν' τα γίδια
κι ανάμεσα στα δυο βουνά
δώδεκα μύλοι αλέθουν.

Οι έξι αλέθουν με νερό
κι οι έξι με το γάλα,

και στον αφρό του γαλατιού
τρία κορίτσια πλένουν.

Τόνα πλένει τους άρρωστους

τ' άλλο τους πληγωμένους

το τρίτο το καλύτερο

τους αρραβωνιασμένους.

Εγώ είμ' η βλάχα η έμορφη

η βλάχα η παινεμένη...

Χορέψετε, χορέψετε...

Γράφουν η **Βαρβάρα Κεμερίδου** και η **Καίτη Σμυρνιού**

Χορέψετε, χορέψετε παπούτσια μη λυπάστε...

«Τότε αυτοί, τώρα εμείς, αύριο οι άλλοι στον χρόνο τα γυρίσματα τα κυκλικά». Πέρασαν 15 χρόνια σχεδόν από τότε που επιχειρήθηκε για πρώτη φορά η αναβίωση του μεγάλου πανηγυριού του Αϊ-Μάμα. Ήταν μια μεγάλη ζωοπανήγυρη, αλλά και εμποροπανήγυρη με πανηγυριώτες από όλα τα χωριά και τους όμορους νομούς. <Στη ντάλα του καλοκαιριού δροσιά στον Αϊ-Μάμα και με κρυστάλλινο νερό τριήμερο το θαύμα>, όπως λέει και ο ποιητής. Οι καιροί όμως αλλάζουν κι έτσι σήμερα, σε ανάμνηση αυτού του πανηγυριού, διοργανώνονται εκδηλώσεις από όλους τους φορείς και τους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας, με την υποστήριξη του Δήμου

Σπάρτης.

Έναρξη των εκδηλώσεων του πολιτιστικού τριμήνου «**Στου Χρόνου τα Γυρίσματα**» έκανε η Χορευτική Ομάδα του Πολυδύκη την Παρασκευή 29 Ιουλίου 2016, στο προαύλιο του σχολικού συγκροτήματος Γυμνασίου-Λυκείου του Καστορείου. Παρακολούθησαμε μία άρτια παράσταση παραδοσιακών χορών του Μοριά, της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και Β. Α. Αιγαίου από τα τμήματα χορού του Συλλόγου μας σε διδασκαλία του κ. Νίκου Βασιλάκου. Απολαύσαμε το θέαμα, τους καμαρώσαμε και τους χειροκροτήσαμε όλους, μικρούς και μεγάλους. Ευχαριστούμε θερμά τον κύριο Βασιλάκο και για το έργο που επιτελεί και για τη συνεργασία μας. Β. Κ.

. Η Χορευτική ομάδα του Συλλόγου μας

“Τότε αυτοί, τώρα εμείς, αύριο οι άλλοι στον χρόνο τα γυρίσματα τα κυκλικά”

Πέρασαν 15 χρόνια σχεδόν από τότε που επιχειρήθηκε για πρώτη φορά η αναβίωση του μεγάλου πανηγυριού του Αϊ-Μάμα. Ήταν μια μεγάλη ζωοπανήγυρη με πανηγυριώτες από όλα τα χωριά και τους όμορους νομούς. <Στη ντάλα του καλοκαιριού δροσιά στον Αϊ -Μάμα και με κρυστάλλινο νερό τριήμερο το θαύμα>, όπως λέει και ο ποιητής. Οι καιροί όμως αλλάζουν κι έτσι σήμερα, σε ανάμνηση αυτού του πανηγυριού διοργανώνονται εκδηλώσεις από όλους τους φορείς και τους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας

Βιβλία

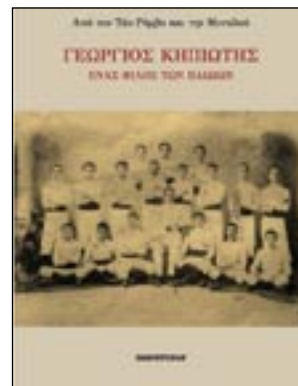
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΗΠΙΩΤΗΣ,

ένας φίλος των παιδιών

Από τον Τέο Ρόμβο και την Μιντιλού

Εκδόσεις Πανοπτικών - 2016

Ο εξ αγχιστείας Καστανιώτης συγγραφέας Τέος Ρόμβος μόλις εξέδωσε το τελευταίο βιβλίο του με τίτλο *Γεώργιος Κηπιώτης, ένας φίλος των παιδιών*. Να πώς περιγράφει ο ίδιος την περιπέτεια της συγγραφής του:

Ο καθηγητής Γεώργιος Εμμ. Κηπιώτης γεννήθηκε το 1872 και πέθανε το 1971. Έζησε έναν ολόκληρο αιώνα κατά τον οποίο, στην περιοχή που ζούμε, συνέβησαν συγκλονιστικά γεγονότα. Τα γραπτά του, τα ημερολόγια καθώς και η εκτενής επιστολογραφία που άφησε πίσω του αποτελούν μια γενικότερη μαρτυρία της εποχής αλλά συνάμα και το ψυχογράφημα ενός δασκάλου που προσπαθεί με πάθος να μεταδώσει τη γνώση στους νεότερους.

Στη διάρκεια της ανάγνωσης αυτού του πολυποικίλου υλικού υπήρξαν στιγμές που ταυτιστήκαμε με τον άνθρωπο μιας άλλης εποχής αλλά και άλλες πάλι φορές που δεν τον καταλαβαίναμε και οργιζόμαστε μαζί του αισθανόμενοι την απόσταση του χρόνου να μας χωρίζει: άλλοτε ξεπρόβαλλε μέσα από τα γραφόμενα ανάγλυφη η μορφή του άνδρα που εμπνέει και μας γοήτευε, ενώ άλλες φορές τον βρίσκαμε πληκτικό, στεγνό και εντελώς συντηρητικό.

...και ήταν η Μιντιλού, η σύντροφος της ζωής μου, που με έμαθε να κάνω προσπάθεια ώστε να κατανοήσω το δάσκαλο Γ. Κηπιώτη, μολονότι μας χωρίζουν πολλά και ουσιαστικά. Η γυναικεία φύση της, πιο ανεκτική, μου έδειξε το δρόμο της κατανόησης του “άλλου”. Κουβεντιάζοντας λοιπόν οι δυο μας, σκεφτήκαμε ότι θα μπορούσαμε να δημιουργήσουμε ένα “διάλογο” με τον άνθρωπο εκείνο, έναν άνθρωπο του προηγούμενου αιώνα.

Και έτσι αποφασίσαμε να κάνουμε ένα βιβλίο με όλο το υλικό που άφησε πίσω του ο δάσκαλος Γ. Ε. Κηπιώτης όπου περιγράφεται η ζωή και η εποχή του και να συμπεριλάβουμε και τη δική μας μαρτυρία, τις δικές μας απόψεις και διαφωνίες, αλλά και τις παραδοχές μας. Σαν μια συνομιλία μεταξύ ανθρώπων που έζησαν σε δύο διαφορετικές εποχές. Γιατί εκείνος, ο Κηπιώτης, μας έκανε να σκεφτούμε και να νιώσουμε τις αξίες μιας εποχής, που δεν είναι πλέον αξίες του σήμερα.

ας, με την υποστήριξη του Δήμου Σπάρτης.

Κάναμε έναρξη των εκδηλώσεων με την παράσταση παραδοσιακών χορών από όλη την Ελλάδα, και παρακολουθήσαμε τα τμήματα χορού του Συλλόγου <ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ>

Σε διδασκαλία του κ. Νίκου Βασιλάκου τον οποίο ευχαριστούμε θερμά και για το έργο που επιτελεί και για την συνεργασία μας.

Απολαύσαμε ένα πραγματικό θέαμα και χειροκροτήσαμε θερμά μικρούς και μεγάλους. Μείναμε εντυπωσιασμένοι από την παρουσίαση της χορευτικής ομάδας. Ευχαριστούμε για την παρουσία τους όλους τους παράγοντες και όλους τους φίλους.

Κ.Σ.

ΠΟΛΥΔΕΥΚΗΣ

Μικρές πληροφορίες για τη ζωή των κατοίκων της περιοχής της Καστανιάς

Συλλογή πληροφοριών- επιμέλεια κειμένων: Ε. Βλαχογιάννη

Επειδή πολλά κοινωνικά θέματα αλλά και άλλες εκδηλώσεις, μας διαφεύγουν ή δεν τα μαθαίνουμε έγκαιρα, παρακαλούμε τους αναγνώστες μας και μέλη μας, να μας ενημερώνουν για τα συμβαίνοντα, είτε μέσω των ανταποκριτών μας, είτε απευθείας σε μας τους ίδιους.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΟΜΟΓΕΝΩΝ

Από Αμερική ήλθαν η Σταματίνα και η Κωνσταντίνα Χίου κόρες της Κατερίνας και του Παναγιώτη Χίου, η Ευθυμία Κουτρομπή του Γεωργίου, η Χριστίνα Δημητρακοπούλου του Δημητρίου με τον σύζυγό της Δημήτρη Γομάτο, η Ελένη Σκαφιδά-Μεκλή με τον γιο της Γιάννη, τη σύζυγό του Κάντυ και τα παιδιά τους Τζίμη και Γιάννα, η Ευγενία Τσίγλη του Κων/νου με τον σύζυγό της Γιώργο Ρούση και τα παιδιά τους Παναγιώτη και Βασιλική, η Αγγελική Ρεξίνη-Λιακοπούλου, η αδελφή της Δέσποινα Ρεξίνη με τον σύζυγό της Κώστα Νιργιανάκη, η Μαρία Τσίγλη-Γιαννακάκη, οι κόρες του Ανδρέα και της Γεωργίας Φρουτζή η Μίνα Lighthall και η Ευθαλία με τον σύζυγό της Πάνο Περδάρις, η Νατάσια Περότι κόρη της Ποτούλας Χίου του Ιωάννη, ο Γιώργος Μενίδης του Νικολάου με τη σύζυγό του Γκλόρια και την κόρη τους Δωροθέα, η Βασιλική Χίου του Νικολάου και ο σύζυγός της Παναγιώτης Βελέσης και ο Γιάννης Τιγκλιανίδης του Κωνσταντίνου με τη σύζυγό του Αρετή.

Από Αυστραλία ήλθαν ο Αντώνης Μαντούκος με τη σύζυγό του Τζένη, η Παρθένα Κουλιανίδου με τον σύζυγό της, ο Νικήτας Μουτής και ο Αθανάσιος Παπαηλίου με τη σύζυγό του Τούλα.

Από Βέλγιο τα παιδιά του παπά Γιώργη Χιώτη και της Κάρεν-Καλίσα, Παναγιώτης με τη σύζυγό του και τα τρία παιδιά τους και ο Θωμάς με τα δύο παιδιά του.

Από Καναδά: Η Παμέλα-Παναγιώτα Μαλιαρού, η Μαρία Λαμπράκη-Ζέγα και τα παιδιά της Ντίνα και Τριαντάφυλλη με τον σύζυγό της Αθανάσιο Μαρκολή και τις κόρες τους Μαρία και Αλεξάνδρα, ο Νίκος Σπαράγγης και η κόρη του Μαρία με το σύζυγό της Jonathan, ο Παναγιώτης Μουτής του Θεοφάνους, ο Παναγιώτης Λιακόπουλος και η σύζυγός του Αργυρώ, οι οποίοι

αι αυτή τη φορά ήλθαν στην Ελλάδα για μόνιμη εγκατάσταση και ο γιος τους Θεόδωρος.

ΓΑΜΟΙ

Η Αλί εγγονή του Ανδρέα και της Γεωργίας φρουτζή και ο Patrick Tackett παντρεύτηκαν στις 21/05/2016 στο Fresno της Καλιφόρνιας Αμερικής.

Ο Σταμάτης Αλειφέρης του Ευστρατίου και η Μαρίνα Τσεκούρα παντρεύτηκαν στις 20/08/2016 στον Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στο Λαζαρέτο Ιθάκης.

Η Μαργαρίτα Μουτή του Λάμπρου και ο Γιάννης Σαλίδης του Στέλιου παντρεύτηκαν στις 28/08/2016 στον Ι. Ν. των Ταξιαρχών στο Αργοστόλι Κεφαλονιάς.

Η Μαρία Σπαράγγη του Νικολάου και ο Jonathan .. παντρεύτηκαν στις 03/09/2016 στο Μόντρεαλ Καναδά.

Η Άννα Μουτή του Παναγιώτη και ο Χρήστος Χιώτης παντρεύτηκαν στις 29/10/2016 στον Μητροπολιτικό Ναό της Παναγίας της Ευαγγελίστριας στη Σπάρτη.

Στους νεόνυμφους ευχόμαστε να ζήσουν ευτυχισμένοι με καλούς απογόνους.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Αθανασία Γιαπιτζάκη και ο Ευστάθιος Γεωργάτσος του Κων/νου απέκτησαν στις 18/05/2016 το πρώτο τους παιδάκι ένα αγοράκι.

Η Έλενα Φερέτη και ο Σπύρος Βαριαδάκης του Διαμαντή και της Αγγελικής Παρασκευοπούλου απέκτησαν στις 15/10/2016 το πρώτο τους παιδάκι ένα αγοράκι.

Ο Σπύρος Σμυρνιός του Κων/νου και η Ευγενία Κυρώση απέκτησαν στις 15/10/2016 το πρώτο τους παιδάκι ένα κοριτσάκι.

Η Χριστίνα Σμυρνιού του Ιωάννη και ο Λάμπρος Κοκκάλας απέκτησαν στις 27/11/2016 το πρώτο τους παιδάκι ένα αγοράκι.

Ευχόμαστε στους γονείς να τους ζήσουν τα νεογέννητα και να είναι καλότυχα και ευτυχισμένα στη ζωή τους.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Η Βασιλική Οικονομάκου του Γεωργίου και της Ευγενίας Ρουμेलιώτη και ο Χρήστος Στεργάκος βάπτισαν το κοριτσάκι τους στις 25/07/2016 στον Ι.Ν. της Αγίας Μαρίας

στην Εκάλη Αττικής και του έδωσαν το όνομα Αικατερίνη.

Η Βασιλική Ρήγου του Μάκη και ο Ηλίας Ερμήλιος του Δημητρίου βάπτισαν το αγοράκι τους στις 05/09/2016 στον Ι.Ν. της Ζωοδόχου Πηγής στη Μαγούλα Σπάρτης και του έδωσαν το όνομα Δημήτριος.

Ο Κωνσταντίνος Λαγανάς του Νικολάου και η Παναγιώτα Ρούπα βάπτισαν το κοριτσάκι τους στις 18/09/2016 στον Ι.Ν. της Αγίας Τριάδας στην Άνω Γλυφάδα Αττικής και του έδωσαν το όνομα Μαρία.

Η Μαρία και ο Νίκος Καράγιαννης του Αριστοτέλη βάπτισαν το κοριτσάκι τους στις 15/10/2016 στον Ι.Ν. του Αγίου Γεωργίου στη Γέφυρα Μεγαλόπολης και του έδωσαν το όνομα Αλεξία.

Ευχόμαστε στους γονείς να τους ζήσουν και στα νεοφώτιστα να ευτυχίσουν στη ζωή τους.

ΠΕΝΘΗ

Ο Κωνσταντίνος Βλάχος του Δημητρίου πέθανε στον Καναδά σε ηλικία 82 ετών.

Ο Παναγιώτης Μαλλιαρός του Δημητρίου πέθανε στην Αθήνα στις 26/08/2016 σε ηλικία 73 ετών και κηδεύτηκε στο Καστόρειο.

Η πρεσβυτέρα Κωνσταντίνα Κουτσουμπού σύζυγος του παπά Δημήτρη Κουτσουμπού πέθανε στην Αθήνα στις 24/09/2016 και κηδεύτηκε στο Καστόρειο σε ηλικία 87 ετών.

Ο Χρήστος Νικολόπουλος του Νικολάου πέθανε στις 04/10/2016 στην Αμερική σε ηλικία 80 ετών.

Ο Χρήστος Κλώνης του Δημητρίου πέθανε στην Αθήνα στις 12/10/2016 σε ηλικία 90 ετών.

Η Αθηνά Παπαηλίου του Βασιλείου πέθανε στις 17/10/2016 και κηδεύτηκε στη Σπάρτη σε ηλικία 74 ετών.

Η Αικατερίνη Μπιστόλα του Χριστόφορου πέθανε στο Καστόρειο στις 21/10/2016 σε ηλικία 85 ετών.

Ο Δημήτριος Αντωνάκης του Παναγιώτη πέθανε στο Καστόρειο στις 23/10/2016 σε ηλικία 86 ετών.

Η Δήμητρα Κουρεμπί του Αριστείδη πέθανε στη Αθήνα στις 26/10/2016 σε ηλικία 40 ετών.

Ο Ηλίας Γαλανόπουλος του Παναγιώτη πέθανε στις 28/10/2016 στη Σπάρτη και κηδεύτηκε στο Καστόρειο σε ηλικία 85 ετών.

Ο Βασίλης Γαβάκης του Αριστείδη και της Αγγελικής Παναγιωτοπούλου πέθανε στις 28/10/2016 στη Βάδη της Βυρτεμβέργης στη Γερμανία σε ηλικία 71 ετών.

Η Σταμάτα-Ματούλα Κραμποβίτη-Κουκάκη χήρα του Χρήστου Κουκάκη πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Καστόρειο σε ηλικία 84 ετών.

Ο Παναγιώτης Διπλάρης του Δήμου πέθανε στις 14/11/2016 στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο Καστόρειο σε ηλικία 87 ετών.

Συλλυπούμαστε τους οικείους και τους ευχόμαστε την από Θεό παρηγοριά.

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΟΝΟΜ/ΜΟ	ΠΟΣΟ
NIKITAKI GAR.	20
PANAGAKIS CR.	60
TZOYBELHS DHM.	20
COSTAS ARFANIS	15
THEOFILOPOULOS MARY & LOUIS	15
GENOVEZOS JOHN	13,5
GERMANOS JIM	10
GILOPIDIS E.	13,5
HARALAMPAKOS PETER	13,5
MORAITIS JIM	13,5
KAKAFLIKAS JIM	13,5
TRIANTAFLAROS MARIA	13,5
LIAKOPOULOU AGGEL.	20
ΓΕΩΡΓΑΡΗ ΣΤΕΛΑ	15
ΑΙΔ. ΜΠΙΛΑΘΡΑΣ ΓΕΩΡΓ.	50
ΜΠΑΡΟΥΝΗ ΒΙΚΥ	50
ΚΟΡΑΚΙΑΝΙΘ ΒΑΣ	40

ΝΙΚΟΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΛΑΣ
ΑΚΙΝΗΤΟΡΟΣ

ΛΥΚΟΥΤΡΙΟΥ 121 Α, 231 00 ΣΠΑΡΤΗ Τ.Κ. 6974739799
ΤΗΛ: 27310 26265 Α FAX: 27310 26811
e-mail: dimitrakoulasnikos@gnof.com

PJK
Real Estate

Παναγιώτης Κούσουλας
Real Estate services, Σπάρτης

Εκτιμήσεις Ακινήτων
Σύμβουλος Επενδύσεων

Msc International Real Estate
mob.: +30 6947931327
www.pjk.gr
e-mail: info@pjk.gr

ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ - ΖΑΓΑΝΑ

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ - ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΑ
ΕΡΓΑΤΙΚΑ - ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΑ
ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ

Γκορτσολόγου 61, τ.κ. 23100, Σπάρτη
Τηλ.: 2731 100787, fax: 2731 100788,
κιν. 6947 775869
email: tzortzakis.zagana@gmail.com

ΣΤΡΑΤΗΣ ΓΙΑΝΝΙΤΣΑΣ
Χειρουργός Κτηνίατρος
Μεταπτυχιακό Δίπλ. Χειρουργικής
Παν. GUELPH Καναδά

Χειρουργικό
Μικροβιολογικό
Ακτινολογικό
Οδοντιατρικό

ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ:
10:00 - 1:00 (πρω) & 6:00 - 9:00 (απόγευμα)

Ελ. Βενιζέλου 4, 166 75 Πλυρόδα - τηλ. 210.9647.747
τηλ. ανάγκης: 6944.943.634

Τζάκια - Ψισταριές - Επενδύσεις - Πέτρα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΚΟΥΝΗΣ

Γορδένιος 11 - ΚΙ ΠΟΥΠΟΛΗ - τηλ.: 210 5014594 - 6977672646

ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΘΕΡΜΑΝΙΣΗΣ

Διανομή για Όλους
Καστόρι

ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

τηλ. 57747
οικ. 22217
κιν. 6942 407789

Sparta, Laconia & Kissamos, Chania
Greece

PANAGIOTIS MANIATAKOS
photographer

MANIATAKOS PHOTOGRAPHY
WEDDINGS, EVENT, PORTRAITS & MORE

+0030) 6939 549863
+0030) 2731 400573

maniatakosphoto@gmail.com

Το μπαλκόνι του Ταυγέτου
Ξενοδοχείο ★★

Γεωργίου Λακωνίας
τ.κ. 23059

τηλ: 27310 61062
fax: 27310 61063
e-mail: info@taygetosbalcony.gr
www.taygetosbalcony.gr

Taygetos
Balcony
Hotel

www.taygetosbalcony.gr 030 2731061062

Envotas Clean

Καθαρισμός:
Δερμάτινα
Μοκέτες
Σαλόνια - Χαλιά
Στρώματα

Λυκούργου 30, Σπάρτη ~ Τηλ. 27310 21349

Το
Καστόρι
Ξενοδοχείο

Ευαγγελία Νικολοπούλου
Καστόρι Δήμου Πελλάνας - Λακωνία - Σπάρτη
ΤΚ 23100,
τηλ: 27310 57118, 6909482756, fax: 27310 57205
www.kastorihotel.com - www.focusgreece.gr
email: info@kastorihotel.com

Δράσεις γ' τριμήνου 2016

Υποδομές

-Συνεχίσαμε τη συντήρηση και καθαρισμό των μονοπατιών Βασιτιάς - Μαλακάσα - Δίρεμα, Σταυρούλης - Δίρεμα - Γουρνίτσα - Ι.Μ. Ζωοδόχου Πηγής στο Καστρί, Λυκοδιάσελο - Ποτισιώνας - Σουστιάνοι. Τοποθετήθηκε πινακίδα κατεύθυνσης στην Άνω Χώρα Βορδώνιας.

-Έγινε καθαρισμός του αγροτεμαχίου ιδιοκτησίας του συμπατριώτη μας μονίμου κατοίκου ΗΠΑ, κ. Αναστάσιου Ρουμेलιώτη πλησίον της γέφυρας Καστορείου, μετά την απόφασή του παραχώρησης προς το σύλλογο του δικαιώματος χρήσης χωρίς αντάλλαγμα, ώστε να χρησιμοποιείται ως χώρος κατασκήνωσης και εκδηλώσεων από προσκόπους, ορειβατικούς συλλόγους και λοιπές μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Ο σύλλογός μας για μία ακόμη φορά εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες του προς τον ίδιο και την οικογένειά του, για αυτή τους την ευγενική απόφαση.

Δράσεις - Κοινωνική προσφορά

Στα πλαίσια του τριήμερου «στου χρόνου τα γυρίσματα» στις 30/7/2016 διοργανώσαμε πεζοπορία περιφερειακά του χωριού Μαρμαρογέφυρο - Γέφυρα - φαράγγι Μύλων - δεξαμενή - Πισαγιάννης - εκκλησιάκι Λουκά - μονοπάτι από δεξαμενή προς Καμάρι - Αγ. Νικόλας - περιφερειακός στα Ξερικά - Μισοσπορίτιστα - Άγιος Μάμας με τη συμμετοχή πολλών φίλων.

-Έγινε καθαρισμός του γύρω χώρου στην Παναγία στη Μπρουσάγκα για την γιορτή της 23 Αυγούστου. Επίσης έγινε αντικατάσταση των υδρορροών της εκκλησίας από συνεργείο μελών του συλλόγου. Η αγορά των έγινε με την ευγενική χορηγία των Τάκη Ιω. Κουτρομπή, Παν. Κουρκούλη και Βασ. Μουτή.

-Μεγάλη ήταν η επιτυχία του εορτασμού της Παναγίας στις 23 Αυγούστου στην Μπρουσάγκα με τη συμμετοχή πλήθους φίλων και προσκυνητών. Ο σύλλογος φρόντισε και προσέφερε σουβλάκια και κρασί.

-Στις 26/8/2016 έγινε καθαρισμός του μονοπατιού από Λουσίνα μέχρι Αγιάνη, του περιβάλλοντος χώρου και της εκκλησίας από εθελοντές του συλλόγου.

-Στις 16/9/2016 μέλη του συλλόγου μαζί με τον νέο εφημέριο και τον πρόεδρο της Τοπικής Κοινότητας επιδιόρθωσαν την στέγη του Αγιάνης στην Ξεροβούνα.

Εξορμήσεις

-στις 31/7/2016 συνοδέψαμε τον καθηγητή Claudio di Russo του Πανεπιστημίου της Ρώμης στο Νεραϊδόβραχο και στην Ξεροβούνα σε εξερεύνηση σπηλαιόβιων εντόμων.

-στις 6/8/2016 πραγματοποιήσαμε διάσχιση από Σουστιάνους προς Ποτισιώνα-Λυκοδιάσελο - κορυφή Γούβες - επιστροφή Βασιτιάς - Δίρεμα - Σταυρούλη -Λουσίνα με φίλους από

Κρήτη και Γερμανία.

-στις 23/8/2016 έγινε η καθιερωμένη πλέον ανάβαση από Άγιο Μάμα στην Παναγία στην Μπρουσάγκα με τον ΕΟΣ Σπάρτης.

-στις 18/9/2016 έγινε κατάβαση του φαραγγιού των Μύλων, προγραμματισμένη εξόρμηση του ΕΟΣ Σπάρτης

Παρακαλούνται όσοι φίλοι θέλουν να βοηθήσουν στις δράσεις του συλλόγου, να επικοινωνούν με τον Κώστα Λαγανά στο τηλ. 6974098419.

Κων. Χ. Λαγανάς

Εικόνες από τη φύση μας

Κύτινος ο υπόκιστος (λύκος της λαδανιάς)

Είναι περίεργο φυτό χωρίς χλωροφύλλη, με πολύ έντονο κόκκινο χρώμα που παρασιτεί στις ρίζες της λαδανιάς. Έχει φύλλα κόκκινα, σαρκώδη

σε επάλληλη επικάλυψη. Άνθη λευκά ή χίτρινα, σε πυκνά κεφάλια, τα εξωτερικά αρσενικά, τα εσωτερικά θηλυκά. Το όνομα υπόκιστος (υποκιστής) δόθηκε από τον Διοσκουρίδη. Κείμενο: Κ. Χ. Λαγανάς Φωτογραφία: Βασ. Χ. Λαγανάς